

HARRACH PÉTER

*Akkor is
a mi hazánk*

HARRACH PÉTER

*Akkor is
a mi hazánk*

Bevezetés

A pálya minden új állomása új kihívást jelent

MIÉRT IS...?

Az életet élni kell és nem adminisztrálni, a beszédeket pedig elmondani és nem rögzíteni. Első hangzásra ez átgondolt elvnek tűnik, valójában mentség, ami a gyakorlatot igazolja. Nem gyűjtöm megjelent cikkeimet és beszédeim szövegét – azért sem, mert legfeljebb vázlatot készítek. Nagy kihívás volt számomra a frakcióvezető kérése, hogy eddigi képviselői munkám összegzését foglaljam egy kötetbe. Hál' Istennek létezik parlamenti jegyzőkönyv, és van egy munkatársam, aki minden írást megőrizz. A konzervanyag mellé írtam még néhány oldalt. Így kellemes hozadéka volt a feladatnak az a néhány nyári nap, amit a diófa alatt egy pohár vörösbor és a lábamnál fekvő kutyám társaságában tölthettem. Ez lett belőle. Ha van egy kis ideje, olvasson bele, mert lehet, hogy a műfaj nem a legizgalmasabb, de a szavak egy sorsdöntő küzdelemről szólnak.

EZ IS EGY PÁLYA

Minden reggel átélem a puszta létezés örömét. Hálával tölt el, hogy szép a világ és élni jó. Ugyanakkor naponta tapasztalom az emberi rosszindulat megnyilvánulásait. Ez is valóságos élmény. Világunknak két arca van. A közvélemény úgy véli, a politika mindenestül az utóbbihoz tartozik. Pedig ezen a pályán is lehet sportszerűen játszani, sőt itt a helye az igazi nagy játéknak. Az is tény, hogy a játékosok energiáinak jelentős része a magaslati pontokért vívott küzdelemben megy el. Ez a harc pedig nem kiscserkészek számháborúja. A megszerzett pozícióval hitelesen élni viszont csak az tud, akinek van képe a jövőről, sejtése az emberről és a társadalomról.

Hazánkban ma a politikai pálya elfogadottsága mélyponton van. Nyilván ennek oka az érintettek magatartása és a nagyközönségnek a politikai játékszabályokkal szembeni ellenérzése. A médiában is előszeretettel ócsárolják a politikusokat, akár az irigység felkeltésével is. A hatást erősíti, hogy a baloldal a maga hitelvesztését szétteríti a teljes politikai elitre, ezzel csökkentve a két oldal elfogadottsága közti különbséget.

MELYIK EURÓPA?

„Az átalakulási folyamatban, amelyet Európa most él át, elsősorban az a feladata, hogy újra megtalálja a maga identitását.”

(II. János Pál)

Környezetünket lehet és kell is alakítanunk, a világfolyamatokhoz azonban csak alkalmazkodni tudunk. A nagyvilág hírei a kultúrák küzdelméről szólnak. Samuel P. Huntington így összegzi a jelenséget: A modernizáció már nem azonos a nyugatiasodással. A nyugat befolyása hanyatlik, az ázsiai civilizációk erősödnek, az iszlám országokban demográfiai robbanást látunk. A társadalmak nem vihetők át egyik civilizációból a másikba, konfliktus esetén a „rokonok” fognak össze. A nyugat életben maradásának feltétele az identitás megerősödése és az összefogás.

Talán joggal tartják a nyugati kultúra centrumának Amerikát, de azt senki nem vitatja, hogy a bölcsője Európában ringott. Az öreg bölcső azonban megrepedt. Európa kulturális válságban szenved. Úgy vált multikulturálissá, hogy saját identitása meggyengült. Évszázadokon át az azonos kultúra egységében megvalósuló nemzeti sokszínűség erőt és gazdagságot jelentett számára, sőt a jelenlévő más kultúrákat is képes volt integrálni képviselőinek asszimilációja nélkül is, mert erős volt, és tudta magáról, hogy ki is ő valójában. Ma úgy kell kezelnie egy nagy létszámú, sőt egyre növekvő bevándorló réteget, hogy saját identitásában elbizonytalanodott.

Egyszerre vagyunk tanúi pozitív és negatív jelenségeknek. Évszázadok álma valósul meg az uniós egységgel, az emberi jogok védelme egyre erőteljesebb, a szabadság általános érvényesülését látjuk. Ugyanakkor sokak szerint Európának nem kell vállalni múltjában gyökerező önmagát. Új identitást és a közösség életét szabályozó új elveket fogalmaznak meg. Ezek legtöbbször hiteles igazságok

hordozóiként is értelmezhetők, de az új gyakorlat más tartalmakat ad nekik. Jó példa erre a diszkrimináció tilalma. Értelmezhetjük úgy, mint hiteles, bevált alapelvekből – minden ember azonos méltósága, egyetemes emberszeretet – következő, a társadalom életét szabályozó tilalmat, amely megakadályozza, hogy valakit származása, vallása, neme miatt hátrány érjen. Amikor azonban az hangzik el, hogy a diszkrimináció tilalma ellen vétének azok az egyházak, amelyek csak férfiakat szentelnek pappá, a gyanútlan szemlélőnek tágra nyílik a szeme. Nagy önbizalom kell ahhoz, hogy valaki autonóm szervezetek évezredes gyakorlatába szóljon bele. Az ilyen értelmezések mögött átfogó eszmei háttér, egy új kultúra körvonalai jelennek meg, amely a felvilágosodás korában gyökerezik, mára azonban torz mellékhatásai lettek, azok a neoliberais dogmák, amelyek megtámadhatatlan alapigazságként jelennek meg. Mindig a szabadság nevében, valójában egy-egy hagyományos érték ellen, a szorosnak vélt társadalmi rend fellazítása szándékával fogalmazódnak meg. Ilyen például az aktív eutanázia szorgalmazása, amely az emberi élet minden állapotban vitathatatlan tiszteletét vonja kétségbe. Ilyen a drogliberalizáció, amely szintén a szabadság nevében fogalmazódik meg, valójában az egészséges személyiséget veszélyezteti, és az önfegyelmet gyengíti. Ilyen az egyenműek kapcsolatának a házasság rangjára emelése. Ha ez megvalósul, a házasságról már nem mondhatnánk el, hogy egy férfi és egy nő tartós kapcsolata, amely a gyermekek vállalásában teljesedik ki. Félreértés ne essék, nem bántjuk a meleget, de kérjük, csukják be a hálósobájuk ajtaját.

Európában tehát két kultúra él egymás mellett. Az egyik a hagyományos keresztény értékrendet képviseli, a másik „az emberiség számára korábban ismeretlen módon kizárja Istent a közgondolkodásból.” Ezzel jár, hogy „az erkölcsöt a szubjektum területére szorította vissza, miközben nekünk éppen közerkölcsre van szükségünk.” Az új morá-

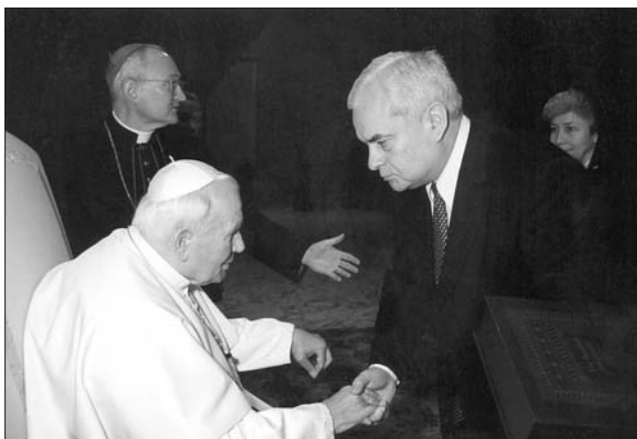
lis szemlélet szerint „semmi sem jó vagy rossz önmagában, minden a következményektől függ.”

A két kultúra ütközésének egyik konkrét eseménye az Európai Alkotmányban Isten fogalmának és a keresztény gyökereknek említése, illetve az ettől való elzárkózás. A hangoztatott ellenérvek – más világnézetűek és vallásúak tisztelete – valójában csak elfedik az identitásválságot. Az igazi probléma azonban nem ez, hanem a mindennapjaink döntéseiben és a többség életformaváltásában szerepet játszó tudatformálás. Ez nem működne a média szerepvállalása nélkül. Képviselői, ahogy a Centesimus annus fogalmaz, „jól összehangolt és makacs erőfeszítéssel formálják a közgondolkodást.”

Keresztény optimizmusunk arra késztet minket, hogy a jobbik lehetőség megvalósulásában bízunk, amikor látjuk, hogy „az ember és a világ számára nagy veszélyt, és nagy lehetőségeket hordozó órákat élünk.”

(Az idézett gondolatok

Joseph Ratzinger: Benedek Európája című művéből valók.)

Életünk nagy pillanatai a találkozások

AKKOR IS A MI HAZÁNK...

*„Az ember nem élhet remény nélkül:
élete értelmét veszítené és elviselhetetlenné válna.”*

(II. János Pál)

Árokba borult a szekér. Ki kell húzni, mert a szekérnek mennie kell. Akkor is, ha ügyefogyott a hajtó, legfeljebb másikat kell keresni, aki úton tartja a lovakat. A legnagyobb baj az, hogy a kocsival is gond van.

A mi problémánk ugyanis nem csupán a költségvetési hiány. A társadalom sem egészséges. Ennek biztos jele, hogy fogy és öregszik. Meggyengültek a közösségeink, sokan elvesztették reményüket. Csökkent a normák és törvények tisztelete. Színtelenné váltak az ünnepeink. Felerősödtek a deviáns jelenségek. A többség pedig a manipulációs technikák áldozata, jöjjön ez a politika vagy a reklámszakma oldaláról. Az a kérdés, lehet-e ezen változtatni? Lehet, nem lehet, kell. Mert nem jó, hogy a mi hazánk ilyen, és a mi népünk megint nem jár emelt fővel.

Tudom, hogy egy plurális társadalomban sokféleképpen gondolkodnak. Van, aki azt mondja, az embert olyanak kell elfogadni, amilyen, a társadalom pedig alakuljon a maga törvényei szerint. Aki tudja, hogy az embert lehet formálni, sokszor megértő odafordulással is, az nem mond le arról sem, hogy a társadalmat egészségessé tegye. Az egyes politikai kérdésekhez viszont csak hiteles társadalomkép birtokában szabad nyúlni. Egy lehetséges megoldás elemeiről van szó ebben a kötetben a keresztény társadalomelméleti alapelvek és a magyar keresztényszociális hagyományok szellemében.

A KERESZTÉNY EMBER- ÉS TÁRSADALOMKÉP

A keresztény társadalomelmélet három egymásból következő és egymást kiegészítő alapelve a perszonalitás, a szolidaritás és a szubszidiaritás. Ha érvényesítjük őket, a társadalom működőképes és emberséges lesz. Első számú követelmény az emberi személy tisztelete, szabadságának biztosítása. Enélkül a kollektívizmus jól ismert világa tér vissza, viszont az is igaz, ha csupán az egyénre figyelünk, az individualizmus, illetve annak mai megjelenése, a neo-liberális törekvések zsákutcájába kerülünk.

Perszonalitás

A társadalomról megfogalmazott gondolataink mögött emberképünk jelenik meg, hiszen a társadalmiság nem más, mint az ember közösségi létezése. Ez pedig szükségszerűen világnézeti értékelést jelent, hiszen az emberi élet értelméről, céljáról is szól. Az emberről megfogalmazott keresztény tanítás lényege: az ember személy, biblikus szóhasználat: istenképiséggel bír, filozófiai megfogalmazásban: „az ember eszes természetű, egyedi szubsztancia.” (Boethius)

Mit jelent ez? Mit tudunk az emberről, mint személyről mondani?

- Testben megvalósuló szellem. Anyagi természete van, de szellemi életet él. Ezt a testi-szellemi létet nem feszültségként, hanem személyt alkotó egységként éli meg. Minden ember egyedi és megismételhetetlen. A legnagyobb ajándékunk a szabadságunk. Szabad akaratom által vagyunk urai önmagunknak. Ez akkor is igaz, ha döntésünket sok hatás befolyásolja. Korunkban ilyen a média manipulációs ereje. Sza-

badságunk keresztény értelmezéséhez tartoznak az életünket irányító normák, melyek tudatos vállalása szab utat döntéseinknek. Ez az egyik lényeges különbség a keresztény és liberális emberkép között.

- Társas lény. Az egyén nem elég önmagának. Személy mivoltát csak a társadalmi együttműködésben tudja megvalósítani. Az önérdek és a másik ember iránti felelősség egyaránt arra készítet minket, hogy közösségi életet éljünk. Itt van a másik lényeges különbség az emberről szóló keresztény és liberális tanítás között. Mi nem az egyén jogainak kikényszerítésén dolgozunk, hanem ezek garantálása mellett mindenkit arra biztatunk, szeresse és ápolja a közösségeit, családját, egyházát, nemzetét. A közösség számunkra a másik embert jelenti, és mindannak biztosítékát, amire mindnyájunknak külön-külön szükségünk van.
- Erkölcsi alany. Emberi létünkhöz tartozik az erkölcsi döntés szabadsága. Ezt saját felelősséggel vállaljuk. A tudatos életet élő ember döntéseit az általa is elfogadott normák mentén hozza. A keresztény tanítás szerint ezek az objektív normák minden ember lelkiismeretébe írott, és több-kevesebb világossággal felismerhető szabályok.
- Transzcendensre nyitott lény. Az ember rákérdez a lét eredetére és értelmére. Ez akkor is igaz, ha sok kortársunk negatív módon az élet értelmének kétségbevonásával és a jövőtől való szorongással teszi azt. A kérdés nem pusztán intellektuális, az ember személyiségét mélyen érinti, hogy „kezdetől fogva párbeszédre hivatott Istennel”. (Gaudium et spes 19)
- Esendő lény. A sikercentrikus gondolkodás korában naponta kell megélnünk személyes és közösségi életünkben is, hogy kudarcot vallunk. A személyes bűn és a „bűn társadalmi struktúrái” egymásba épülnek. Ez a tény azonban soha nem lehet a történet vége.

Keresztény optimizmusunk biztos forrása az a tudat, hogy mindig, minden helyzetből van újrakezdés.

Emberi életünk meghatározó eleme az egyediség és társadalmiság harmóniája. Egyedi létünk alapvető vonása a célra irányultság, szemben a szükséglet vezérelte lényekkel, az állatokkal. Céljainkról elég, ha annyit mondunk, hogy az önfenntartás, a családi élet, a gazdaság, a tudás világa, a kultúra illetve a vallás körébe tartoznak. Ezek elérésében emberi jogaink érvényesülése segít bennünket, amit a társadalom garantál számunkra. Az emberi jogok biztosítása minden politikai erő szándéka. A különbség a szándék érvényesítésének módjában, illetve abban van, hogy egyetlen célnak tekintjük-e, vagy figyelembe vesszük az érem másik oldalát is, azt, amit a közjó és a szolidaritás címen kell számba vennünk.

Szolidaritás

A szolidaritást kettős értelemben használjuk. Egyrészt a kölcsönös kötelezettségvállalást, másrészt egymás megsegítésének készségét értjük alatta. Míg a perszonalitáselv a személy emberjogi státuszát rögzíti, a szolidaritáselv ennek a jogigénynek megfelelő köteleességről szól. Vagyis jogkötelezettség, amely az igazságosság szintjén kötelező, illetve önkéntes karitatív segítségnyújtás a rászorulóknak.

Közjó

A közjó azokat az eszközöket és lehetőségeket jelenti, amelyek segítségével az egyének eléri saját céljaikat, illetve a személyek közös javát, amelyeket csak az együttműködésben valósíthatnak meg. A szolidaritás és a közjó szükséges garanciája az állam. A közjó minden jog alapnormája, ezért az összes individuális jogigénynek a közjó perspektívájába kell illeszkednie, vagyis mindenkinek a ja-

váért érzett felelősségbe. A szegények léte azt jelzi, hogy elosztásbeli egyenlőtlenség van a közjó megvalósulásának rendszerében.

Szubszidiaritás

A kisegítés elvét úgy is értelmezhetjük, hogy annyi illetékeséget kell kapnia a kisebb társadalmi egységeknek, amennyi lehetséges, és annyit a nagyobbaknak, amennyi szükséges. Az elv magában foglalja a segítségnyújtás parancsát és a kompetenciaelvonás tilalmát. Az előbbi arra kötelezi a magasabb szintet, hogy az alacsonyabb szint szolgálatára álljon, az utóbbi azt deklarálja, hogy az alacsonyabb szint - beleértve az egyént is - kompetenciáját nem veheti el a magasabb szint. Valójában minden társadalmi jelenség szubszidiáris, hiszen az egyedi ember szolgálatában áll. Itt kell megjegyezni, hogy ami ma az önkormányzatokkal történik, súlyosan sérti a szubszidiaritás elvét.

(Arno Anzenbacher: Keresztény társadalometika című könyve alapján.)

Miniszteri expozék

Megváltozott mozgástér

AZ ORBÁN-KORMÁNY NÉGY ÉVE

A Gyurcsány-féle mélypontról visszatekintve világosan látszik, hogy a polgári kormány időszaka a kiszámíthatóság és fejlődés kora volt. Köztudott, hogy ebben az időben semmi nem történhetett a határozott és céltudatos miniszterelnök tudta nélkül vagy szándéka ellenére. Orbán törekvései világosak voltak. Valójában négy évig kereszténydemokrata kormánya volt Magyarországnak. Ez akkor is igaz, ha csak egy deklaráltan kereszténydemokrata tagja volt a kabinetnek. A miniszterelnök markáns család-, egyház- és nemzetpolitikát folytatott. Gazdaságpolitikája a magyar kis- és középvállalkozások megerősítését szolgálta. Külpolitikájának hangsúlyos szándéka volt a térségben betöltött pozíciónk erősítése. Szociálpolitikai célja az elszegényedésnek, vagyis az alsó középrétegek további lecsúszásának megakadályozása volt.

Az irányt ebben az ágazatban – amint a többiben is – maga jelölte meg, a miniszterek feladata a végrehajtás volt. Mindnyájan tudtuk, hogy Magyarországon a miniszterelnöknek van kormánya, és nem a kormánynak miniszterelnöke. Csak egy kormánytag volt, akinek ambíciói túlmúltak ezen a kereten, ő még ma is őrzi sérelmeit.

Egyszer az egyik kormánytag szóvá tette, hogy a térségben Magyarországon a legalacsonyabbak a miniszteri fizetések. Az volt a válasz: olyan mértékben fognak emelkedni, amilyen mértékben az átlagbér. Vigasztalásképpen hozzátette: ha jól dolgoztok, bekerülhettek a történelemkönyvekbe. A lábgyezetekbe – tette hozzá valaki.

2002-ben sokan megdöbbenek azon, hogy a sikeres kormányzás ellenére elvesztettük a választást. A baloldali kampány manipulációs eszközei eredményesen befolyásolták a választókat. Ennek tudatos eleme volt Orbán Viktor démonizálása. Oly mértékig sikerült, hogy van egy réteg, amelyik a tények és saját sorsa alakulása ellenére még ma

is gyűlöli a volt miniszterelnököt. Pedig nyilvánvaló, hogy a magyar politikai elit máig nem tudott kitermelni magából olyan vezetőt, aki hozzá hasonlóan képes minden kormányzati területet átfogva, távlatokban gondolkodni.

A polgári kormány eredményeinek összegzésére nem vállalkozom, de néhány tény említését szükségesnek tartom.

- A gazdaság erősödött (2000-ben például 5,3 százalékos volt a GDP növekedése). Az infláció folyamatosan csökkent. A költségvetés adósságállományát sikerült 60 százalék alá szorítani, (ez az euró bevezetésének egyik feltétele) ma ismét jelentősen a határ fölött van. Nemzetközi megítélésünk egyértelműen pozitív volt.
- A reálbérek folyamatosan emelkedtek, a nyugdíjak reálértéke a ciklus minden évében nőtt (a nyugdíj-emelés összességében 22,5 százalékos volt). Érthető, hogy a lakossági fogyasztás is emelkedett. A növekedésre jellemző, hogy fokozatos volt, figyelembe vette a gazdaság teljesítményét és a költségvetés lehetőségeit, ezért nem okozott pénzügyi válságot, szemben a szocialista osztogatással.
- Nagy hangsúlyt kapott az oktatásügy. A közoktatásban meg kellett szüntetni a liberális káoszt (az elhibázott NAT-ot), és rendet kellett tenni (kerettantervek). Támogattuk a kistelepülések óvodáit, iskoláit (2000-ben plusz 13 milliárddal). A felsőoktatásban résztvevők számának emelése a fejlett európai országok szintjének megközelítését célozta. A tanulást a szegényebb családok gyermekei számára is lehetővé tette a tandíj eltörlése, és a diákhitel bevezetése. A pedagógusok reálbére a Horn-kormány idején 16 százalékkal csökkent, az Orbán kormány időszakában 34 százalékkal nőtt.
- Az egyházak társadalmi szolgálatuk teljesítéséhez új lehetőségeket kaptak.

- A vidék helyzete javult, az önkormányzatok állami támogatása, ha szerényen is, de növekedett. Az árvíz-védelmi munkák felgyorsultak.
- A szegénységi ráta 30 százalék alá csökkent. A minimálbér ebben az időszakban 2,5-szeresre növekedett. A gyógyszer- és energiaárak növekedését megfékeztük. Az otthonteremtést kedvezményes hitel és adókedvezmény segítette. A családtámogatásra szánt forrás a ciklus folyamán a duplájára emelkedett. Ennek részletezése a kötetben megjelenik.
- A milleniumi zászlóatadások, a Szent Korona parlamenti elhelyezése, az ünnepeink hangulata hozzájárult, hogy ismét emelt fővel vallhattuk magunkat magyarnak.

Sok örömet jelentett számomra az a négyéves munka, amit kormányzati felelősség részeseként, a nemzeti érdekek szolgálatában és a keresztény értékrend társadalmi képviselőjeként végezhettem. A következő néhány oldalon – a miniszterelnök bemutató szavai után – a tárca fontosabb kezdeményezéseinek parlamenti expozéit olvashatjuk.

DR. ORBÁN VIKTOR miniszterelnök: Elnök Úr! Házelnök Úr! Tisztelt Ház! Hölgyeim és Uraim! Azért kértem a szólás lehetőségét, mert szeretném a következő kormány tagjait a tisztelt Ház képviselői számára bemutatni. (...)

Ez a kormány – szándékaink szerint – a családok kormánya is. Az elmúlt évek alatt meggyőződésünkké érett, hogy a szociális és egészségügyi problémák tűzoltásszerű kezelése nem teszi lehetővé, hogy kilábaljunk a bajokból. Ehhez az szükséges, hogy alapjaiban más szemlélettel fogjunk a munkához. Ezért programunkat, a kormány programját annak szenteljük, hogy a családok előtt megnyíljen egy méltóbb élet lehetősége. Ezért már a kormány megalakulása előtt első dolgunk volt, hogy kifejezésre juttassuk, hogy a gyermek mostantól nemcsak a családok, hanem az állam számára is érték. Ennek a gondolatnak a jegyében hoztuk létre a Szociális és Családügyi Minisztériumot, amelynek vezetésére Harrach Péter urat kértem fel, akinek eddigi munkája azt ígéri, hogy programunk meg is valósul, és az általa képviselt, bennünket is gazdagító értékek teret nyernek majd. Köszöntöm a kormányban a miniszter urat. *(Taps. – Harrach Péter felállva köszöni meg a tapsot.)*

Orbán Viktorral

NYUGDÍJEMELÉS, 1999

1998. november 23.

HARRACH PÉTER szociális és családügyi miniszter, a napirendi pont előadója: Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Jogosan kérdezik, hogy miért ékeskedem idegen tollakkal, amikor ezt az expozét elmondom. Azért vállaltam, mert a törvényjavaslatban erős szociális szempont jelenik meg, és ezt szeretném hangsúlyozni. A tárgyalandó törvényjavaslat három területre terjed ki, melyből kettő kisebb érdeklődést váltott ki eddig is, ezen szeretnék röviden túllenni, majd rátérek a nyugdíjemelés 1999. évi szabályaira. (*Zaj, moraj.*)

Először egy mondatban hadd foglalkozzam azokkal, a gyakorlati végrehajtás során felmerült problémákkal, amelyek korrekciós módosításokat igényeltek. Ilyen például a nyugdíj átruházásának tilalma, a jogosultság kezdete (*Az elnök megkocogtatja a csengőt.*), tehát olyan kérdések, amelyek, azt hiszem, mindannyiunk egyetértését élvezik.

Másodszor: szeretnék néhány szót szólni az Alkotmánybíróság döntése alapján az egyes özvegy nyugdíj-szabályok módosításáról. 1998. március 1-jén hozott az Alkotmánybíróság egy határozatot, amelyben az új özvegy nyugdíjrendszer egyik elemét semmisítette meg, konkrétan az alkotmányellenességét mondta ki az özvegyi és szülői nyugdíj 50 százalékos mértékének 20 százalékra csökkentéséről azon özvegyek esetében, akik saját jogon nyugalásra nem szereztek jogosultságot, és életkoruk miatt ez már nem is várható tőlük. Ennek megfelelően javasolt törvény módosítást a kormány.

A harmadik terület – amely eddig is kifejezetten politikai ízű vitákat eredményezett – a nyugdíjemelés 1999. évi szabályai. A benyújtott törvényjavaslat a miniszterelnök úr által a vitanapon ismertetett nyugdíjemelési javaslatot tartalmazza. E javaslat szerint a nyugellátásokat 1999. január

hónapban, a tervezett infláció mértékével megegyezően 11 százalékkal, de legalább havi 3500 forinttal kell emelni, de az emelés mértéke nem lehet 25,5 százaléknál több. Ez azt jelenti, hogy a nyugdíj összegétől függően differenciált mértékű nyugdíjemelés történik.

Az öregségi nyugdíjminimum jelenleg 13 700 forint, és 3500 forintos, 25,5 százalékos nyugdíjemelést javasol a kormány. 25,5 százalékos értékű emelésben részesülnének azok is, akik az öregségi nyugdíjminimum szintje alatti ellátással, például résznyugdíjjal rendelkeznek. Az öregségi nyugdíjminimumnak megfelelő 13 700 forinttól 31 818 forintos nyugdíjig az emelés összege 3500 forint. Így a nyugdíjemelés mértéke 25,5 százalékról fokozatosan 11 százalékra változik ezeknél az ellátásoknál. A 31 818 forint feletti nyugellátások az 1999. évre tervezett inflációval azonos 11 százalékos mértékben emelkednek. Azoknak a személyeknek, akiknek egyidejűleg több társadalombiztosítási nyugdíj jár, a saját jogú nyugdíjuk kerül emelésre az ismertetett szabály szerint. Hozzá tartozói ellátásuk külön 11 százalékkal emelkedik.

Összességében ez a javaslat azt eredményezi, hogy minden nyugdíj megőrzi reálértékét, és közel kétmillió nyugdíjasnál, vagyis az összes nyugdíjas közel 80 százalékánál nő az ellátás reálértéke. (Taps a kormánypártok sorából.) Az öregségi nyugdíjminimum szintjén a reálérték növekedése 13 százalék, az átlagos nyugdíjszinten ez 27 ezer forint, a reálérték-növekedés 2 százalék. Így összességében a nyugdíjasok többsége az elmúlt években bekövetkezett reálértékvesztés részleges pótlására is jogosult lesz. Természetesen a reálérték-számításnál az eddigi gyakorlatnak megfelelően az átlagos fogyasztói árindexhez viszonyítunk. A jelenleg hatályos törvényben szereplő nyugdíj-emelési szabályhoz képest a nyugdíjasok 13 százaléka, körülbelül 350 ezer fő kap magasabb emelést.

A törvényjavaslat a jövő évben nyugdíjba vonulók számára meghatározza, hogy a nyugdíjak legkisebb összegei

a szociális ellátásokkal azonosan, 12 százalékkal emelkedjenek.

A javasolt, differenciált nyugdíjemeléssel az ellátások átlagosan 14,3 százalékkal nőnek, ennek 126 milliárd forintos fedezetét a társadalombiztosítási alapok költségvetéséről szóló törvényjavaslat tartalmazza. Ez a Nyugdíj-biztosítási Alapnál 113 milliárd forintos, az Egészségbiztosítási Alapnál 13 milliárd forintos kiadási többletet jelent.

A törvényjavaslat lehetőséget biztosít a kormánynak arra, hogy a makrogazdasági folyamatok és adatok ismeretében az 1999. évi januári emelésen túlmenően, a szükséges feltételek megléte esetén további kiegészítő intézkedéseket tegyen. Szeretnénk, ha a gazdasági folyamatok a tervezettnél is kedvezőbben alakulnának, s az év végén újabb nyugdíjintézkedésre nyílna lehetőség. A kormány a saját eszközeivel mindent meg fog tenni ennek érdekében.

Ezzel a javaslattal a kormánynak az az ígérete, hogy a nyugdíjak vásárlóértékét megőrzi, teljesül. Sőt amint már említettem, a nyugdíjasok mintegy 80 százalékánál a vásárlóérték növekedése valósul meg. Az előbbi számokból az is egyértelmű, hogy minél kisebb a nyugdíj, a vásárlóértéke annál nagyobb mértékben nő, s a vásárlóértéke egyetlen nyugellátásnak sem csökken. Ezzel – az előző évektől eltérően – kétségtelenül egy szociális szempontú nyugdíjemelés valósul meg, amit az indokol, hogy az elmúlt évek reálértékvesztése őket érintette leginkább. Nemcsak azáltal, hogy a kisebb nyugdíjkból kevésbé tudták kivédeni a magas inflációt, hanem amiatt is, mert az alacsonyabb jövedelmű családoknál az infláció mértéke is magasabb volt az átlagosnál. A mindennapi, alapvető termékek ára ugyanis erőteljesebben emelkedett, és az ő kiadásaik szinte csak erre szorítkoznak.

A nyugdíj összege persze többnyire nem azonos a család jövedelmével: magasabb jövedelmű családban is élhet kis összegű nyugdíjban részesülő és fordítva, de a külön-

böző felmérések azt mutatják, hogy a nagyobb jövedelmű háztartásokban élőknel jellemzően a nyugdíj összege is magasabb. A jövő évi nyugdíjemelésekről szóló javaslat legfőbb jellegzetessége tehát az, hogy – a tisztán biztosítási elvtől eltérően – prioritást ad a szociális szempontoknak, ügyelve azonban arra, hogy a reálértékvesztés senkinél se következhesen be.

Szeretném leszögezni: a kormány tisztában van azzal, hogy az elmúlt években mind a bérek, mind pedig a nyugdíjak reálértéke erőteljesen csökkent. Jogosnak tartjuk tehát azt az igényt, hogy az elszenvedett veszteségekből a lehetőségekhez mérten a nyugdíjasok is kapjanak vissza valamennyit, de úgy gondoljuk, hogy '99-ben éppen a veszteségek tartalma és jellege miatt a szociális szempontnak kell elsősorban érvényesülnie.

Az eddigi, indulatoktól sem mentes és erősen politikai színezetű vitákban az ellenzéki képviselők csupán azt hangsúlyozták, hogy az új kormány elveszi a nyugdíjasoktól az előző parlament által '97 nyarán törvénybe iktatott nyugdíjemelés-mérték egyötödét.

Tisztelt Ház! Hangsúlyozni szeretném, hogy a nyugdíjemelés mértékének eldöntése nem csupán kívánság, óhaj, hanem sajnos nagyon kemény objektív feltételei is vannak. Például az, hogy a nyugdíjemelést tényleges forrásokkal kell meglapozni. És itt van az igazi gond! Hiszen jól tudjuk, hogy az előző kormány a nyugdíjreform elfogadtatása fejében az utolsó pillanatban megkötött kompromisszummal ígérte be a nagyobb mértékű nyugdíjemelést, jól tudván akkor is, hogy ennek forrástöbblete nem biztosítható. *(Közbeszólás az SZDSZ padsoraiból: Tessék bizonyítani! Nem így van!)*

Biztos vagyok abban, hogy Horn Gyula kormánya sem és egyetlen magyar kormány sem lett volna képes ezt az elhamarkodott, könnyelmű ígéretet teljesíteni. *(Közbeszólás az MSZP padsoraiból: És 1992-ben?)* Ennek a törvénybe

foglalt kompromisszumnak a történetét, háttérét legjobban épp az MSZP-s képviselők, az ÉT-tagok ismerhették. Mert vajon az akkori kormány hosszú hónapokon át fenntartott nyugdíjemelési javaslata miért volt alig 13 százalékos?

Azért, tisztelt képviselőtársaim, mert az előző kormány is tisztában volt a realitásokkal, a gazdasági, finanszírozási folyamatok várható alakulásával, csakhogy ezt akkor nem vállalta fel. Kormányunk nyíltan felvállalja a tényekkel megalapozott, bár tudjuk, sok esetben, sokak előtt népszerűtlen döntést.

Nézzük a tényeket! A Nyugdíj-biztosítási Alap '97-ben készített prognózisa a nyugdíjreform elindításának a magánpénztárak miatti hiányát '98-ban 20 milliárd forintra, '99-ben 40 milliárd forintra kalkulálta, és ezen kívül a Nyugdíj-biztosítási Alapban további hiánnyal alig számoltak. Ezzel szemben '98-ban a Nyugdíj-biztosítási Alap hiánya nem 20 milliárd, hanem 50 milliárd forint lesz, '99-ben pedig meghaladja – nem a 40 milliárdot, hanem – a 150 milliárd forintot!

A hiány döntő részét a központi költségvetés állja, még akkor is, ha jövőre 40 milliárd forintnyi tb-vagyon értékesítésével számolva tehermentesítendő a központi költségvetés. Mi az infláció csökkentését nemcsak deklaráljuk, hanem hatékony intézkedéseket is teszünk megvalósítása érdekében; többek között a társadalmi összkiadások összbevételekhez igazításával, az elkerülhetetlen államháztartási hiánynak a GDP 4 százaléka alatti tartásával. Ennek keretében a nyugdíjak is a reális lehetőségek keretei között emelkednek.

Befejezésül, tisztelt képviselőtársaim, hadd mondjam el, hogy ennek a kormánynak is – mint minden kormánynak – szüksége van az ellenzék kritikájára. Ennek a kritikának viszont van egy határa: ez a politikai tisztesség és a jó ízlés. Ennek túllépése nemcsak a parlament tekintélyét járhatja le, de hosszú távon árt magának az ellenzéki pártnak a

népszerűségének is. *(Moraj az MSZP padsoraiban.)* Itt az ideje, hogy baráti segítséget nyújtsunk az ellenzéknek *(Derültség az MSZP padsoraiban.)*, és felhívjuk a figyelmét: elérték ezt a határt. Ne menjenek tovább! *(Keller László: Köszönjük. – Közbeszólások az MSZP padsoraiban.)*

A nyugdíjasoknak pedig azt üzenjük: ne hagyják magukat provokálni, és ne hagyják magukat manipulálni! Legyenek bölcssek, fogadják el, hogy évek óta először nő a nyugdíjuk reálértéke *(Folyamatos közbeszólások az MSZP padsoraiban.)*, és – az előbb az ellenzék jó ízléséről beszéltem, nem akarom még egyszer említeni – évente folytatódni fog tisztességes megélhetésük biztosítása. *(Keller László: Nem kellene így hazudni! – Dr. Nagy Sándor közbeszól.)* Örüljenek annak, hogy az országnak olyan kormánya van, amely tudja, hogy mit akar, és azt határozottan végre is hajtja; amely kormány minden polgár sorsára odafigyel, az övékére is.

Köszönöm figyelmüket. *(Taps a kormánypártok padsoraiban. – Közbeszólás az MSZP padsoraiból: Az ő rovásukra!)*

Göncz Árpáddal

UNIÓS ELVÁRÁSOK ÉS A MAGYAR POLGÁROK SZOCIÁLIS HELYZETE

1999. március 26.

HARRACH PÉTER szociális és családjügyi miniszter: Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Egy idézettel kell kezdenem, még-hozzá Jacques Delors szavaival, amely így szól: „Az európai integráció szociális dimenziója virágoztathatja fel észszerű és tisztességes elveken a vállalkozások és egyének közötti versenyt. A Közös Piac további elmélyítésére vonatkozó minden olyan kísérlet bukásra ítéltetett, amely figyelmen kívül hagyja a szociális dimenziót.”

Tudjuk azt, hogy a közösség nagy utat tett meg addig, amíg az említett szociális dimenzió az őt megillető helyre került. Emlékszünk arra, hogy '57-ben az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Római Szerződésben a szociálpolitikát még teljes mértékben figyelmen kívül hagyták. Ennek az volt az oka, hogy az alapítók abból a feltételezésből indultak ki, miszerint a jól működő, koordinált európai versenyz gazdaság önmagától megoldja a szociális problémákat. A '60-as években nem a Gazdasági Közösség, hanem az Európa Tanács működött Európa szociális lelkiismereteként, ők alkották meg a Szociális Chartát is. A Szociális Chartával kapcsolatban örömmel jelenthetem be, hogy azt, pontosabban annak 12 cikkelyét, többéves alapos előkészítő munka után a kormány a napokban terjesztette az Országgyűlés elé ratifikálásra, és mivel tudom, hogy a politikai államtitkár úr, Őry Csaba beszédében erről részletesen szólni fog, ezért, ha megengedik, ezt az örömet megosztom velem, és csupán annyit jegyzek meg, hogy a charta ratifikálása melletti döntés igen fontos lépés lesz a szociális Európába vezető úton. De mit is értünk szociális dimenzión?

A szociálpolitika fogalma a közösségben fejlődésen ment át, és az mindig a gazdasági szféra és a szociális szféra egymáshoz való viszonyát tükrözte. Egy azonban bizonyos: tágabb értelme van Európában a „szociális” fogalomnak, mint hazánkban, mert beleértendő a munkajog, beleértendő a foglalkoztatáspolitikai, a szociális párbeszéd, a férfiak és nők egyenlő esélye, a munkahelyi biztonság és egészségvédelem és a fogyatékkal élő személyek komplex kérdésköre. A tágabb értelmezésen túl azonban van még egy sajátossága a közösség szociálpolitikájának: az, hogy a szociális ügyek alapvetően a tagállamok hatáskörébe tartoznak, a közösségi programok, kezdeményezések csupán kiegészítő szerepet játszanak.

Tudom, hogy nem a legérdekfeszítőbb dolog dokumentumokat felsorolni, de meg kell tennem, hogy a kép teljes legyen. Az európai szociális dokumentumok közül meg kell említenem a legjelentősebbeket: a Delors nevéhez fűződő fehér könyveket, amelyek a határok nélküli belső piac megteremtéséről, a növekedésről, a versenyképességről, és – ami minket különösen érdekel – a foglalkoztatásról szólnak. Jogi szempontból viszont a Római Szerződést első ízben módosító, egységes európai okmányt kell megemlítenem, amely '87-ben született meg, ez a szociális rendelkezések közé új cikkeket iktatott be.

Azt tapasztaltuk, hogy a maastrichti szerződés és a '90-es évek első felében a bizottsági megnyilatkozások egészen komoly fejlődést jelentettek a szociális dimenzió történetében, már egyenrangú félnek tekintik a gazdasági szférával, és hangsúlyozzák a humán erőforrásokba való befektetés meghatározó szerepét. '97 végén született még néhány dokumentum. Azt hiszem, ma aktuális megemlíteni, hiszen a hírek is szóltak az Agenda 2000 elfogadásáról, de szólhatnék arról, hogy az amszterdami szerződés és a foglalkoztatáspolitikai irányvonalak olyan új dokumentumok, amelyek jelzik, hogy a szociálpolitikáról és azon be-

lül a foglalkoztatáspolitikáról való európai gondolkodásban új fejezet kezdődött. Tudjuk azt, hogy az amszterdami szerződés egy tényleges új fejezetet iktatott a szerződésbe „Foglalkoztatás” címmel.

A szociális és a munkaügyek az európai integráció egész története során összefonódtak, de a munkára és a szociális jogokra vonatkozó kérdések eredetileg csupán a munkaerő szabad áramlásáról szóltak.

Az utóbbi években azonban a foglalkoztatottság és a munkanélküliség elsőrendű politikai problémává lépett elő. A közösség országaiban is megtapasztalták, hogy a ki-egyensúlyozott gazdasági fejlődés csupán feltétele a foglalkoztatás növekedésének, de nem oldja meg azokat a problémákat, amik a munkaerőpiacon keletkeznek, legalábbis nem automatikusan oldja meg.

A tagállamok képviselői egyhangúlag elfogadták az „Iránymutatás” névre hallgató dokumentumot, amely a közeledési folyamatokat kívánta elősegíteni, és amely két fő jellemzője a növekvő foglalkoztatási színvonal és a csökkenő munkanélküliségi ráta. Az „Iránymutatás” kimondja azt is, hogy a makrogazdasági elvekkel összhangban valósítható meg, és – ami nagyon érdekes – társadalmi konszenzus biztosítására hivatkozik, vagyis be kell vonni a szociális partnereket, akik ennek a megvalósításáért felelősséggel is tartoznak.

A foglalkoztatási szint jelentős és tartós növekedését célzó közösségi irányvonalak négy stratégiai célt jelölnek meg. Csak felsorolom őket: a foglalkoztathatóság javítása, a vállalkozások fejlesztése, az alkalmazkodó képesség elősegítése és az egyenlő esélyek támogatása. A tagállamok minden évben kidolgozzák a foglalkoztatási akcióprogramjukat; mi erre ma még nem vagyunk kötelezve, de nem jelenti azt, hogy nem tesszük meg. Az akcióprogramok végrehajtását nemcsak a tagállamok, hanem az Európai Bizottság és Tanács is évenként értékeli.

Ennyit az Unióról, és most ideje áttérni a magyarországi politikai és gazdasági átmenet folyamán kialakult társadalmi feszültségek kezelésére. Ezek azt kívánják, hogy a szociális és munkaügyi rendszerek működését átgondoljuk. A recesszió folyamatosan növelte azoknak a társadalmi csoportoknak a körét, akikkel szemben az államnak fokozott szerepvállalása van. A rendszerváltás óta új jelenség, hogy a szociális gondok jelentős része ma már a munkanélküliségből fakadó elszegényedésből ered. Nálunk is fenyeget a társadalom kettészakadása. A csökkenő munkanélküliség – mert ezt az adatok bizonyítják – mellett továbbra is nagyfokú az inaktivitás a munkavállalási korú népesség körében.

A munkanélküli és inaktív családokban felnövő fiatalokat veszélyezteti elsősorban az, hogy nem tudnak megfelelni az oktatási rendszer követelményeinek, sem anyagiilag, sem felkészülési lehetőségeikben. Ez súlyosbítja a demográfiai folyamatokból is adódó gondokat, hogy egyre inkább csökkenő népességű, elöregedő nemzet leszünk, ami gazdaságilag azt a hátrányt hordozza, hogy csökkenhet a társadalom innovatív képessége. Ezért nem engedhetjük meg magunknak, hogy az egyre kevesebb fiatal közül bárki is a társadalom perifériájára sodródjon.

Ma, amikor Magyarországon a gazdasági növekedés 1997-ben a 4 százalékot, 1995-ben az 5 százalékot is meghaladta, amikor a munkanélküliek száma csökken – hiszen a KSH adatai szerint 2,8 százalékkal volt alacsonyabb '98-ban, mint az európai átlag –, nos, e kedvező tendenciák ellenére a kormány foglalkoztatáspolitikai öröksége, a munkaerőpiac általános állapota nem megnyugtató. A foglalkoztatottság aránya alacsonyabb, mint az európai országokban, az inaktivitás mértéke túl nagy terhet ró az államra is és a családokra is.

Az inaktívok számának növekedési okairól sokat lehetne beszélni, én csupán felsorolni szeretném azokat, és ki-

emelném azt a két pozitív okot is, ami azért létezik: a továbbtanulók arányának növekedése és a gyermekgondozás miatt távolmaradók köre. De kevésbé kedvező, hogy a nyugdíjkorhatárt elérők mellett évről évre növekvő számban kerülnek nyugdíjba munkavállalási korúak vagy rokkantnyugdíjasként, vagy előnyugdíjasként, akik közvetlenül a nyugdíj előtt váltak munkanélkülivé. De – és ez a legijesztőbb adat – azoknak a köre is növekszik, akik minden látható jövedelemforrás nélkül maradnak távol a munkaerőpiactól. Ezt a számot 870 ezerre becsüljük. Jó részük nyilván megpróbál munkát találni a nem szervezett munkaerőpiacon. A szürkegazdaság kifehéritése, a legális gazdaság bővítése nagy tartalékokat jelent a foglalkoztatás színvonalának javításában.

Mindenki előtt ismert, hogy 3,6 millió ember dolgozik ma Magyarországon. Sajátos problémát jelent a tartós munkanélküliek száma. Ez a munkanélkülieknek több, mint 50 százalékát jelenti. Halmozódó hátrányaik miatt még a gazdasági növekedés által felkínált munkahelyeket sem tudják kihasználni, tehát nem lehet számukra csupán munkahelyteremtéssel lehetőséget biztosítani, külön gondoskodást igényelnek. Sajátos adat még a fiatal munkanélküliek aránya, ami a munkanélküliek körülbelül 30 százalékát teszi ki. Ennek elsődleges oka, hogy a munkaerőpiacra kilépők között sok az alacsony iskolai végzettségű és szakmailag is képzetlen, akik iránt félő, hogy később sem lesz kereslet a munkaerőpiacon. Ennek megelőzése érdekében teendőnk egyik alapfeladata a munkaerő-keresletnek megfelelő szerkezetű oktatás és szakképzés kialakítása.

A munkaügyi szolgáltatásoknak – információnyújtás, tanácsadás, munkaerő-közvetítés – alapvető szerepe van abban, hogy a munkaerő-kereslet és -kínálat egymásra találjon. A munkaügyi szervezet feladatai között a jövőben sokkal nagyobb figyelmet fogunk fordítani a szolgálatok fejlesztésére, melyek között is kiemelt szerepet kap a pá-

lyaorientáció, az információgyűjtés, a tájékoztatás korszerűsítése, az önálló álláskeresésre való felkészítés.

Sajátos jelenség, hogy a regisztrációba újonnan belépők között emelkedik a nyilvántartásba visszalépők aránya – ez is a tartós munkanélküliség jelzése –, ez az arány elérte a 70 százalékot. Az is tény, hogy az új munkahelyek teremtése a legtöbb esetben tipikus formában történik, tehát szezonális vagy alkalmi munkahelyek létrehozásáról van szó. A regisztrációba visszatérők jelentős részét a támogatott foglalkoztatásokból ismét munkanélkülivé válók, tehát a gyakorlatilag tartós munkanélküliek jelentik.

A munkaerőpiacon egyre inkább tapasztalható, hogy megújuló gazdaságunk csak megfelelő termelési és együttműködési kultúrával rendelkező embereket kapcsol magához, láthatóvá vált a társadalom kulturális és gazdasági megosztottsága. Szembe kell nézni a tartós munkanélküliek több százezer fős táborával, akiket hátrányos helyzetük ellenére csak úgy tudunk megmenekíteni a végleges leszakadástól, ha nagyobb gondot fordítunk foglalkoztatásuk növelésére.

A Szociális és Családügyi Minisztérium létrehozása üzenet arra vonatkozóan, hogy a szociálisan nehéz helyzetben levőket, a munka világából már kiesetteket megpróbáljuk visszahozni a munkaerőpiacra. Ismét szeretném kihangsúlyozni, hogy a szociális problémák jelentős része a munkanélküliségből adódik. Ebből a szempontból fontos, hogy az úgynevezett másodlagos szociális foglalkoztatás további kiépítése megtörténjen, ahol valamilyen formában összekapcsolódik a munkavégzés, a mentálhigiénés gondozás és a képzés.

Különösen fontos ez az északkeleti megyékben, ahol a legkedvezőtlenebb a munkaerőpiac állapota, a munkanélküliségi ráta háromszorosa az ország középső vagy nyugati megyéiben kialakult rátának, ugyanakkor a foglalkoztatás mértéke is alacsonyabb szintű, romlik az eltartóképesség.

Szeretném megemlíteni, hogy az idei év és a következő évek feladata az intézményrendszerünk számára a fogyatékos és megváltozott munkaképességű emberek munkaerő-piaci integrációjának elősegítése. A foglalkoztatási rehabilitáció alapvető jogi, szervezeti és személyi feltételei mára már minden megyei munkaügyi központban kialakultak. Nagy kihívást jelent számunkra idén a fogyatékosok esélyegyenlőségéről szóló törvényben foglalt foglalkoztatási feladatok megvalósítása. A fogyatékos emberek számára elsősorban a nyílt munkaerőpiacon szükséges esélyt biztosítanunk, de nagy jelentőséget tulajdonítunk a szociális foglalkoztatás által kínált lehetőségeknek is.

Tisztelt Országgyűlés! A szociális Európához vezető úton nagyon konkrét jogalkotási feladataink is vannak, mind a tisztelt Háznak, mind a kormánynak és mind az egyes minisztériumoknak. A csatlakozás ugyanis szociális területen is jogharmonizációt igényel, azaz a magyar jogszabályokat összhangba kell hozni a terület közösségi szabályaival. Alapvető, minőségében új tartalmú szabályozást csupán néhány területen kell bevezetni, viszont szükség van olyan pontosításokra, amelyeket még nem végeztünk el. Ennek következtében kerül majd sorra a tervek szerint 2000 júliusáig a munkavédelmi törvény kiegészítő módosítása, ugyanezen időpontig a munka törvénykönyvének átfogó módosítása, amelyben alkalmunk lesz az irányelvek figyelembevételére.

A magyar szociális és munkajogi, valamint munkabiztonsági szabályozás átfogó garanciákat tartalmaz, hasonlóan a tagállamok törvénykezéséhez, és ez biztosítja azt, hogy nem kell félnünk attól a sokat említett és veszélyként megjelenített szociális dömpingtől, amitől a tagállamok félnek csatlakozásunk esetén. Érdemes megjegyezni, hogy a jogharmonizáció szempontjából egyáltalán nem követelmény az, hogy a magyar szociális ellátások, nyugdíjak vagy akár a bérek ériék el az európai átlagot. Az Európai

Unióban ugyanis piacgazdaság van, ahol mindenki tudja, hogy csak annyit tud egy ország elosztani, amennyit megtermel.

Külön szeretném még kiemelni a munkahelyi egészség és biztonság védelmét, ami a közösségi szociális jog legkidolgozottabb területei közé tartozik. Közben az órára pillantva hadd jegyezzem meg azt, hogy egy örömhírrrel is szolgálhatok: nem fogom kihasználni a 40 perces időt, ami rendelkezésemre áll.

Az Európai Parlament a közelmúltban fogadott el egy jelentést a gyermek- és családvédelemről. A jelentés integrált családpolitika kialakítására szólít fel, olyan iránymutatások kidolgozása révén, amelyek figyelemmel vannak a különböző családmodellekre, és túllépnek a csupán gazdasági alapú megközelítésen. El kell mondanom önöknek, hogy egy olyan nemzeti családpolitikai koncepció kidolgozásán fáradozunk most a tárcánál, amely ezeknek a feltételeknek fog megfelelni, és tartalmazni fogja a családtagmozgatósi rendszer elemein túl azokat a nem gazdasági alapú megközelítéseket, amelyekre a magyar családpolitikában rendkívüli nagy szükség van.

Hadd említsem meg, hogy a kormányprogramban megfogalmazott alapvető családpolitikai célkitűzések a következők: meg kell állítanunk az ország népességének fogyását, javítanunk kell a gyermekvállalás feltételeit, illetve újra kell teremtenünk a családi élet biztonságát.

Néhány mondatot engedjenek meg arról, hogyan látom én ma Magyarországon a családok helyzetét és állapotát. Úgy érzem, hogy ez a helyzet változtatást igényel a közgondolkodásban, a családkról alkotott felfogásban. Látunk kell, hogy hosszú távú, tartós eredmény csak gondolkodásunk megváltoztatásával érhető el. Akkor, amikor a gyermekeiket egyedül nevelő szülőket, az ő erőfeszítéseiket kiemelten támogatjuk, ugyanakkor meg kell erősítenünk a társadalomban azt a meggyőződést, hogy a teljes

család ad a gyermek számára fejlődési lehetőséget és a személyi boldogságának maradéktalan kiteljesedését.

Mindazok a kutatások, amelyek a mai magyar családok helyzetét feltárják, legyenek azok demográfiai, szociológiai vagy gazdasági megközelítésűek, a családi közösségek működése, a családi élet jövője tekintetében kivétel nélkül riasztó megállapításokat tesznek. A kutatók egyértelműen arra hívják fel a figyelmünket, hogy a gyermeket nevelő fiatal és középnemzedék aránytalanul nagy terhet visel. Saját egzisztenciájuk megteremtésén túl nemcsak gyermekeik, hanem sok esetben az idősebb nemzedék harmonikus léte is az ő nagyfokú megterhelésükön nyugszik. Ha ez a generáció nem kap a társadalom részéről érdemi segítséget, akkor a családok erkölcsi és anyagi veszélyeztetettsége tovább romlik, és ezáltal nemcsak a családi mikroközösség, hanem a nagyobb közösség, maga a társadalom sem lesz képes megfelelően működni.

A családi élet biztonságának újrateremtése, a gyermekvállalás feltételeinek a javítása, az ország népességfogyásának a megállítása érdekében a kormány és az Országgyűlés átfogó, többlépcsős intézkedéssorozat megvalósításába kezdett. Önök nagyon jól tudják, mik ezeknek a lépcsőfokai: visszaállította a gyermekek utáni adókedvezményt; a felsőfokú oktatásban részt vevők tandíjának eltörlésével, a különböző tankönyvek támogatási formáival, valamint az oktatási ágazat kiemelt támogatásával segíti a gyermekek taníttatását; a lakásszerzéshez, illetve a lakásépítéshez kapcsolódó kedvezmények bevezetésével pedig javítani kívánja a családok lakáshoz jutásának a feltételeit. A gyermekes családok támogatási rendszerét megváltozott elvi alapokra helyezte. Az új rendszer lényege, hogy nem csupán a gyermekes családok körében jelentkező szegénység kompenzálását helyezi előtérbe, hanem az anyagi támogatáson túlmenően olyan értékrendet is közvetít, amely a gyermekvállalást a legmagasabban elismert társadalmi

alapértékek közé emeli. A korábitól eltérő szemléletmód egyben azt is kifejezi, hogy a társadalom számára minden gyermek családja jövedelmétől függetlenül azonos értéket képvisel.

Közös szociálpolitikai törekvés az idősek szociális biztonságának javítása, ami európai öregedő társadalmunkban az egyik legnehezebb kihívást jelenti. Az idős emberek helyzetének javítása a magyar kormányoknak is kiemelt feladata. Ez az idősek évében különösen aktuális. Olyan rendezvénysorozatokat szeretnénk szervezni, amely alkalmas arra, hogy az idősek érdekében megvalósított intézkedéseket és programokat bemutassa.

Az Unió egy másik fontos szociálpolitikai törekvése a társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem. A magyar kormány sem közömbös ezekkel a nálunk is tapasztalható jelenségekkel szemben. A szociális szolgáltatások, mindelelőtt a családsegítő központok, a gyermekjóléti szolgálatok, a falugondnoki hálózat, a hajléktalanellátás: ezen intézmények támogatásával járulunk hozzá ahhoz, hogy a nehéz helyzetbe került emberek hozzájussanak a szükséges segítséghez.

Az Unió különös figyelmet szentel a fogyatékos személyek jogainak érvényesítésére is. A tavaly elfogadott magyar törvény a fogyatékos személyek esélyegyenlőségéről megfelel a közösségi ajánlásoknak.

Tisztelt Országgyűlés! Az elmondottak, remélem, mindenkit meggyőztek arról, hogy amikor az Unió felé igyekszünk, akkor nemcsak egy közös piachoz, egy összehangolt gazdasági és pénzügyi rendszerhez akarunk csatlakozni, hanem egy olyan közösséghez, ahol érték a szociális biztonság, ahol alapvető cél az állampolgárok jólétének a növelése. Meggyőződéssel állíthatom, hogy a megtett és tervezett lépések eredményeként Magyarországnak sem szégyenkezni valója nincsen, sem pedig a csatlakozást elérhető állapotig megoldhatatlan problémái nincsenek. A

magyar állampolgárok, a munkavállalók szociális jogai minden tekintetben meg fognak felelni a közösségi elvárásoknak.

Kérem, hogy a kormány erre irányuló erőfeszítéseit a jövőben is támogassák. Köszönöm a figyelmüket. *(Taps a kormánypártok padsoraiban.)*

A SZOCIÁLIS TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA

*(az intézményrendszer működésének
javítása érdekében)
1999. május 6.*

HARRACH PÉTER szociális és családügyi miniszter, a napirendi pont előadója: Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Az 1993-ban megalkotott szociális törvény több szempontból korszerűsítésre szorul. Az eltelt időszakban elsősorban a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények vonatkozásában olyan alapvető változások következtek be, melyek feltétlenül igénylik a törvény módosítását. Ezek mellett összhangot kellett teremteni az időközben megalkotott más jogszabályokkal, különös tekintettel a közoktatási törvényre, valamint a gyermekvédelmi törvényre.

Sajátos módon az intézményi ellátásra vonatkozó kérdések olykor indokolatlanul háttérbe szorulnak a pénzbeli ellátások mellett, pedig a szolgáltatások keretében több százezer ember ellátásáról kell folyamatosan gondoskodni. A törvénymódosítással érintett társadalmi csoportok, az idősebb személyek, a fogyatékos személyek, a pszichiátriai és szenvedélybetegek, a hajléktalan személyek több szempontból is kiszolgáltatott helyzetben vannak. Ennek csökkentése érdekében az államnak feltétlen kötelezettsége, hogy erősítse az intézményi keretek között élő személyek jogbiztonságát, hogy bizalmat ébresszen a szolgáltatások iránt, és deklarálja, hogy az ellátottak számára szabad a választás lehetősége a szociális ellátások igénybevételére. Emellett segíteni kell a családokat abban, hogy a szükségletekhez jobban alkalmazkodó, akár egyéni igényeket is teljesíteni képes intézményrendszer gondoskodjon hoz-

zátartozóikról. Ezen elvárásoknak való megfelelés rendkívül nehéz feladat elé állítja az intézményeket, a fenntartó önkormányzatokat és a szakmai irányítást. Meg kell osztani a felelősséget a szervezetek között, hogy együttesen, egymást erősítve sikerüljön előrelépni, minden szereplő saját szaktudását felhasználva a közös munkában.

Tisztelt Képviselőtársaim! Olyan szociális intézményrendszer megteremtése a célunk, amelyben az egyének igényeinek, szükségleteinek megfelelően egymásra épülve működnek az egyes ellátási formák. Amíg a gondozás otthoni, családi környezetben elégséges, addig mindent el kell követni, hogy ne kerüljön sor indokolatlanul intézményi beutalásra. Ugyanakkor, ha már nem lehet megoldani családi környezetben a gondozást, akkor éppen az alapellátásban részt vevő szakemberek javaslatára intézményi elhelyezésre kell sort keríteni. Így az egyes ellátási szintek szervesen egymásra épülhetnek, a szakmai munka összhangja hatékonyabban valósulhat meg.

Az intézményi ellátásokkal, szolgáltatásokkal kapcsolatban egyértelműen le kell bontani bizonyos előítéleteket, amelyek arra vonatkoznak, hogy a szociális intézményekbe olyan személyek kerülnek be, akikre nincs szükség már a családban, akik nem hasznos tagjai a társadalomnak. Ez alapvető tévedés. A szolgáltatások szervezésében előtérbe kell helyezni a családdal való együttműködést, a folyamatos kapcsolattartást, az intézményben elhelyezett személy állapotának, helyzetének javítását. Az intézményeknek elsősorban abban kell segíteni a családokat, hogy olyan szolgáltatásokat biztosítsanak szakszerűen, amelyek családi környezetben nem valósíthatók meg. Tehermentesíteniük kell a családokat a folyamatos ápolás, szakszerű gondozás kötelezettsége alól, azonban az intézmények falai nem szigetelhetik el a hozzátartozókat egymástól. Arra kell törekedniük, hogy a jó, folyamatos kapcsolattartás lehetősége fennmaradjon, hogy a hozzátartozók közötti kapcsolat ne szakadjon meg.

Az egyik legfontosabb változás 1993 óta, hogy a civil szektor jelenléte megerősödött. Ma már az intézményi ellátások több, mint 20 százalékát biztosítják, különösen erőteljesen vannak jelen az időskorúak és a hajléktalanok ellátása területén. Éppen ezért az intézményrendszer átalakítása során minden eddiginél erősebben kell törekedni a szolgáltatási jelleg erősítésére, a választhatóság megteremtésére. Könnyebb közelíteni egymáshoz a civil és állami szektor által nyújtott szolgáltatásokat, ha megnyitjuk a szabad intézményválasztás rendszerét az önkormányzati fenntartású intézményekben is. Az országban működő körülbelül 700 szociális intézmény közötti választási alternatíva akkor valósulhat meg, ha az állami, önkormányzati fenntartású intézmények esetében is lebontjuk a szigorú és helyenként indokolatlan beutalási szabályokat, s ezzel párhuzamosan az önkormányzatok ellátási kötelezettségét, valamint a civil szervezetek által fenntartott intézmények szigorúbb ellenőrzésének rendszerét közelítjük egymáshoz.

A törvénytervezetben szereplő beutalási rendszer átalakítására vonatkozó szabályok ennek a folyamatnak az első lépését jelentik. Az átmeneti intézmények és főleg a kisebb települések, városok által fenntartott szociális intézmények esetében megváltozik a beutalás rendje azzal, hogy az intézményvezető dönthet az intézménybe történő felvételtől. A törvénytervezet szerint az átmeneti intézményeknél a törvény erejénél fogva az intézményvezető dönthetne a beutalásról, míg a tartós bentlakásos intézmények esetében, ha a fenntartó és beutaló szerv azonos, akkor a települési önkormányzat ezt a hatáskört átadhatja az intézményvezetőnek.

Ezen keresztül is erősíteni kívánjuk az intézményvezető szerepét az intézményi elhelyezés folyamatában annak érdekében, hogy az intézményekbe történő felvétel szakmai megalapozottsága erősödjön, és az elhelyezést kérő állapotát jobban ismerő szociális szakember a megfelelő ellátási formát ajánlhassa.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy az intézményvezető saját maga mindenféle kontroll nélkül dönthet az intézményi felvételtől. A tervezet tartalmazza azokat a garanciális szabályokat, amelyek az intézményvezetői döntés ellenőrzését hivatottak szolgálni. Ezek közé tartozik az, hogy az intézményvezető intézkedésével szemben panasszal lehet fordulni a fenntartóhoz, amely dönt ebben a kérdésben. Ezzel párhuzamosan a fenntartói jogok között is szabályozott a szakmai munka ellenőrzésének kérdése, amelynek keretében vizsgálni kell a beutalás gyakorlatát is.

A törvénytervezet részletesen végigvezeti az intézményi jogviszony rendszerének átalakítását a beutalás keletkezésétől annak esetleges megszűnéséig. Ezzel az a célunk, hogy erősítsük az intézményben elhelyezett személyek jogait és lehetőségeit, a hatékonyabb érdekérvényesítést, és előtérbe helyezzük a szolgáltató jelleget. A beutalási rend átalakításához kapcsolódóan, ha az intézményi felvételtől az intézményvezető dönt, abban az esetben megállapodást kell kötni az ellátást igénybe vevővel. A törvény rögzítené a megállapodás legfontosabb elemeit, ezzel hangsúlyozva, hogy az intézmény nincs erősebb pozícióban, hanem egyenrangú felek megállapodásán alapul a szolgáltatás biztosítása.

Tisztelt Ház! Nagyon fontos társadalmi cél a fogyatékos személyekkel kapcsolatos intézkedések sorozata. A törvénymódosítás több tekintetben rendelkezik a fogyatékos személyekről. Egyrészt a fogyatékos személy otthonában folyó munka szakmai tartalma más ágazati törvényekkel – elsősorban a közoktatási törvénnyel – összhangban kerül meghatározásra. Ennek értelmében a szociális törvényből kikerül a „nem képezhető” fogalom, mivel a korszerű ellátás alapja, hogy minden embernek saját képességeihez mérten joga van a fejlődésre, a személyre szabott bánásmódon keresztül a szellemi-testi jólétre. Ezt az ápolást, gondozást biztosító intézményekben is meg kell valósítani.

Másrészt folyamatosan figyelemmel kell kísérni a fogyatékos személy állapotának, helyzetének változását. Ezt alapozza meg az az intézkedés, hogy a fogyatékos személyeket ellátó ápoló-gondozó otthonokban az ellátottak állapotát időszakonként felül kell vizsgálni, különös tekintettel az önállóság, önellátás képességére. Gondoskodni kell intézményi keretek között is az ellátottak képzéséről, döntési lehetőségük megteremtéséről, valamint az egyes személyek állapotának megfelelő szellemi-testi fejlődésről.

Nagyon fontos mozzanata a törvény módosításának a lakóotthoni ellátási forma létrehozása. Az intézményrendszer korszerűsítése alapvető követelményként hozta felszínre az egyénre szabott bánásmódot, a lehetőség szerinti önálló életvitel megteremtését. Az intézményekben folyó szakmai munka szemlélete alapvető változásra szorul a gondozás-gondoskodás fogalmak újraértékelésével. Nem szabad belekényszeríteni mindenkit ugyanabba az ellátási struktúrába, függetlenül attól, hogy képes-e kisebb-nagyobb segítséggel önállóbb életvitelre vagy sem.

Differenciálni kell az intézmények által biztosított szolgáltatások körét az egyéni szükségletek, igények szerint. A nyugat-európai gyakorlatban már jól bevált lakóotthoni ellátások Magyarországon való bevezetésének folyamata már évek óta megindult. Több civil szervezet létrehozott lakóotthont, ezért szükséges, hogy jogilag szabályozott legyen a lakóotthonokban folyó szakmai munka követelménye, az intézményekbe történő bejutás lehetősége és az, hogy azonos szempontok érvényesüljenek az ellátás biztosításában.

Törvényi szabályozásra kétféle lakóotthoni ellátás kerülné: a fogyatékos személyeké és a pszichiátriai betegeké. A lakóotthonok létrehozásával párhuzamosan a nagy létszámú intézményekben maradó ellátottak életkörülményeit javítani kell, humanizált, modernebb, korszerűbb ellátást kell részükre biztosítani. Ez elősegítené azt, hogy a jelen-

leg meg lehetőségen túlsúfolt intézményekben folyó munka hatékonyabbá, magasabb színvonalúvá válhatna, és az ott dolgozók leterheltsége is csökkenne.

Tisztelt Képviselőtársaim! A törvényjavaslat kiemelten kezeli a fenntartó szerepét és felelősségét az intézmények működése tekintetében, amelyek eddig törvényi szinten nem voltak meghatározva. Sajnálatos módon az elmúlt időszakban a gyakorlatban többször előfordult, hogy az intézmények működése pénzügyileg nem volt megfelelően megalapozva, szakmailag pedig rengeteg hiányosság mutatkozott. Ennek következtében előfordult olyan helyzet is, amikor veszélybe kerültek az intézményben ellátottak, bizonytalanná vált az ellátás. Más ágazati jogszabályok – például a gyermekvédelem területén – már meghatározták a fenntartó fogalmát, illetve a fenntartó kötelezettségeit.

A törvénytervezet a fenntartó alapvető kötelezettségeként rögzíti az intézmények működési feltételeinek biztosítását, valamint a fenntartónak az intézménnyel kapcsolatos egyéb feladatait. A fenntartó fogalmát az állami és nem állami szektort illetően eltérően állapítja meg. A törvénytervezet kiemeli, hogy az intézmény működéséhez szükséges személyi, tárgyi feltételek biztosítása a fenntartónak olyan alapfeladata, amely nélkül felelősséggel intézményt létrehozni nem lehet, valamint részletesen meghatározza az intézmény szakmai munkájának ellenőrzésére vonatkozóan a fenntartó kötelezettségeit.

Fontos szerepet kapott a törvénymódosítás során a szociális alapellátás erősítése, elsősorban a gondozási központ létrehozásának lehetőségével. Az intézménybe történő bekerülés megelőzése, a közösségi, helyben történő ellátás fontos segítő eszköze lehet a gondozási központ. Sajnálatos módon az utóbbi években erősen stagnált a saját otthonukban ellátottak száma, mikor az előregezés következtében lényegesen növekedett a szociális ellátások iránti igény az idős korú lakosság körében. Viszont növekedés

figyelhető meg a szociális otthoni elhelyezésre várók számában, különös tekintettel a sürgős, soron kívüli elhelyezések vonatkozásában.

A gondozási központoknak – amelyek létrehozása az önkormányzatok döntésétől függ – széles körű ellátást kell biztosítaniuk, integrálniuk kell az egyes alapellátási formákat, ezzel lehetővé válhat a hatékonyabb ellátás kialakítása a településen. A gondozási központ keretében – elsősorban az időskorúak nappali ellátására épülve – a helyi gondozási igényeknek megfelelően kell a komplex ellátást biztosítani. Ezzel megelőzhető lenne az indokolatlan intézményi beutalás, és lehetőség nyílna arra, hogy a gondozási központ mintegy előszűrő szerepet játsszon az intézménybe kerülés megalapozottsága tekintetében.

Tisztelt Ház! Alapvető követelmény, hogy az alapellátást biztosító családsegítő szolgálatok még erőteljesebben, hatékonyabban vegyenek részt a családi problémák megoldásában vagy akár megelőzésében. Nagyon fontos szerepe lehet ezen intézményeknek abban, hogy megelőzzék az esetleges családi konfliktusokat, hogy átfogó segítséget nyújtsanak a családok számára szociális problémáik megoldásában.

A törvényjavaslat a családsegítő szolgálatok kötelezően ellátandó feladatainak rendszerét pontosítja, összehangolja ezeket a gyermekjóléti szolgálat működésével, továbbá gondozási terv készítésének kötelezettségét mondja ki, mellyel eredményesebbé válhat a családsegítő szolgálat keretében végzett szakmai munka.

Kiemelt feladatnak tartjuk a szociális szakemberek képzésének, továbbképzésének kérdését. Meg kell teremteni a szakemberek nyilvántartásának alapjait, melyből követhetővé válik a továbbképzésen történő részvétel rendszere, illetve az, hogy aktuálisan milyen képzettségi mutatókkal rendelkezik az ágazat. Nagyon fontos, hogy folyamatosan, rendszeresen figyelemmel kísérjük a szociális ellátásban

dolgozók szakképzettségének színvonalát, segítsük a korszerű gondozási rendszerek, elméleti, valamint gyakorlati ismeretek elsajátítását, és lehetőséget biztosítsunk a szakmai fejlődésre, előrelépésre, mindenki számára egyenlő feltételekkel.

Tisztelt Képviselőtársaim! A törvényjavaslat elsősorban a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásokra vonatkozó szabályok módosítását tartalmazza. Ennek keretében a szolgáltatási jelleg erősítése, az ellátás minőségének emelése, a differenciált gondoskodás megteremtése a cél, melynek megvalósításához alapvető szemléletváltásra is szükség van. A legfontosabb az ellátást igénybe vevő állampolgár szükségleteihez igazodó, személyre szóló, kiszámítható és felelősségteljes ellátás biztosítása, amelynek megvalósíthatóságát a javaslat elősegíti. Kérem ezért a tisztelt Országgyűlést, hogy a szociális igazgatásról és a szociális ellátásról szóló törvény módosítására irányuló javaslatot fogadja el.

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps a kormánypártok soraiban.)*

A GYED VISSZAÁLLÍTÁSA

1999. június 14.

HARRACH PÉTER szociális és családdügi miniszter, a napirendi pont előadója: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! A kormány, a hivatalba lépésekor azt ígérte, hogy a családi élet biztonságának megteremtése érdekében konkrét intézkedéseket tesz a gyermekvállalás feltételeinek javítására, a gyermekneveléssel kapcsolatos többletterhek kiegyenlítésére.

A szándék komolyságát bizonyította, hogy már a működés megkezdését követő néhány hónapon belül benyújtásra került az Országgyűléshez a családok támogatásáról szóló törvényjavaslat, amelynek elfogadásával 1999. január 1-jétől minden gyermeket nevelő szülőt állampolgári jogon megilletnek a gyermekgondozási támogatások és a családi pótlék. A tanköteles korú gyermekekre tekintettel pedig új ellátási forma, az iskoláztatási támogatás került bevezetésre. A tervezett családpolitikai intézkedéssorozat egyik legfőbb elemeként ez év január 1-jétől visszaállításra került a gyermekek után érvényesíthető adókedvezmény rendszere, a következő pénzügyi évtől pedig ennek további kiterjesztését tervezzük.

A gyermekgondozási díj bevezetésével összefüggő T/1280. számú törvényjavaslatnak a tisztelt Ház elé bocsátásával egy újabb nagy jelentőségű intézkedés bevezetését kezdeményezzük. Korszerűsített formában egy olyan ellátás visszaállítására teszünk javaslatot, amely 1985 és 1996 között már működött az országban, és amelynek pozitív hatását az ellátás bevezetésekor a születések számának kedvezőbb alakulásában is le lehetett mérni.

A termékenységi mutatók, sajnos, csak átmenetileg mutattak javulást. A népességfogyás – bár döntően a rendkívül kedvezőtlen halálozási arány miatt – mára már

olyan mértéket ért el, amely az ország, a nemzet jövője szempontjából is súlyos következményekkel járhat. Ezért a kormánynak nem titkolt szándéka, hogy az ellátás visszaállításával alapvetően a születések számának növekedését is befolyásolni kívánja. A gyermekgondozási díj ismételt bevezetésével azonban nem kampányt kívánunk kezdeményezni, hanem meg akarjuk erősíteni az állampolgárok hitét a családban, a gyermekekben, és rajtuk keresztül a jövőben.

Nem kívánok a sokat emlegetett Bokros-csomag gazdasági hatásairól vitatkozni. Egyet azonban biztosan kijelenthetek: a családoktól nem csupán néhány ezer forintot vett el, hanem a gyermeknevelés kiszámíthatóságába, a családi élet biztonságába vetett hitet, ezzel a jövőbe vetett hitet is. Vissza kell ezt állítanunk, amely hosszú évek bizalomépítő munkájának eredménye lehet. A gyed visszaállítása és továbbfejlesztése ennek a folyamatnak az egyik állomása.

Biztosítani akarjuk a családokat arról, hogy a gyermekneveléssel járó többletterheket a társadalom is méltányolja. Bízunk abban, hogy egy korszerű családtámogatási rendszer kialakításával nőni fog a gyermekvállalási hajlandóság, és rövid távon legalább mérsékelhető a népességfogyás üteme, hosszabb távon pedig a demográfiai folyamatok kiegyensúlyozottabbá válásával a népességszám szinten tartható lesz.

A benyújtott törvényjavaslat a gyermekek neveléséhez azoknak a családoknak ajánl fel segítséget, ahol a szülői feladatok ellátása miatt a gyermekgondozást vállaló egyik szülőnek fel kell függesztenie a keresőtevékenységét, ezért a családot számottevő jövedelmi veszteség éri.

A gyermekgondozási díj korábban is keresetarányos ellátás volt, és a jelenlegi konstrukcióban is erre teszünk javaslatot. Az ellátás mértéke a kereset 70 százaléka, amelynek kiszámítására a táppénz kiszámítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A gyermekgondozás miatt kieső keresetet azonban a gyermekgondozási díj csak meghatározott mértékig, a mindenkori minimálbér kétszereséig pótolja. Felső korlátot azért nem volt szükséges meghatározni, mert az ellátás fedezetét a költségvetés biztosítja, és a kiemelkedően magas keresetek pótlását nem lenne indokolt közpénzekből finanszírozni.

A gyermekgondozási díj a 24 hetes szülési szabadság idejére járó terhességi-gyermekágyi segély lejártát követően a gyermek kétéves koráig állapítható meg, és ugyanazon időpontig folyósítható. Az ellátásra az a személy jogosult, aki a támogatás igénylésekor biztosított, valamint az igénybejelentést megelőző két éven belül rendelkezik legalább 180 naptári napi biztosítási idővel. Az előzetes szolgálati időbe beszámítható a terhességi-gyermekágyi segélyen, a gyermekgondozási segélyen, és a későbbiekben majd a gyermekgondozási díjon töltött időszak is. Így a biztosítottak a következő gyermek megszületésekor ismét jogosultak lesznek a gyermekgondozási díjra.

Azért, hogy a továbbtanuló, pályakezdő fiatalokat se érje hátrány, a biztosítási időbe beszámítható az egy évnél hosszabb időtartamú, felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok ideje is.

A gyermekgondozási díj a törvényjavaslat szerint mindazon jogosultakra kiterjed majd, akik a törvénytervezet hatálybalépése időpontjában, azaz 2000. január 1-jén két éven aluli gyermeket nevelnek. Ezt azért szükséges kihangsúlyozni, mert az intézkedés előkészítő szakaszában felmerült olyan javaslat is, hogy csak egy meghatározott időpontot követően született gyermekek után lehessen jogosultságot szerezni, ami azokra nézve lett volna rendkívül méltánytalan, akik esetleg néhány napos eltérés miatt egy hosszabb távra szóló ellátástól estek volna el.

A gyermekgondozási díj biztosítási jogviszonyhoz kötött ellátás, így a jogi szabályozásra értelemszerűen a kötelező

egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvényben került sor. Miután az ellátás az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásainak egyik elemeként határozódott meg, ezért a terhességi-gyermekágyi segélyhez és a táppénzhez hasonlóan a gyermekgondozási díj is adóköteles jövedelemnek minősül. Figyelemmel azonban az ellátásra való jogosultság hosszabb időtartamára, speciális abban a vonatkozásban, hogy a nyugdíjra jogosító szolgálati idő elismerése érdekében a nyugdíjbiztosítónak a költségvetés megtéríti a munkáltatóra eső nyugdíj-biztosítási járulékot, és a támogatás összegéből az egyéni nyugdíjjárulék is levonásra kerül.

A gyermekgondozási díjnak a táppénzhez és a terhességi-gyermekágyi segélyhez való szakmai kapcsolódása indokolja, hogy a jogosultság megállapítására és az ellátás folyósítására a munkahelyi társadalombiztosítási kifizetőhelyek, illetve a megyei egészségbiztosítási pénztárak és ezek kirendeltségei kapjanak törvényi felhatalmazást. E szervek a terhességi-gyermekágyi segély igénylése alkalmával már többnyire birtokába jutnak mindazoknak az adatoknak, amelyek a gyermekgondozási díjra való jogosultság igazolásához is szükségesek.

A hatásköröknek ez a telepítése tehát az állampolgárok szempontjából is a legkedvezőbb megoldás. Az Országgyűlés számára megtárgyalásra beterjesztett törvényjavaslat az egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény módosításán kívül további, szám szerint öt másik törvényt is módosít. A további törvénymódosítások mindegyike a törvények közötti összhang megteremtését célozza.

Kérem a tisztelt képviselőtársaimat, hogy a gyermekgondozási díjra vonatkozó törvényjavaslat vitájában legyenek tekintettel a törvényjavaslat indokolásában is leírtakra, arra a kormányzati szándéokra, hogy ennek az ellátásnak a bevezetésével már az induláskor a két éven aluli gyermekeket nevelő családok mintegy felének, közel százezer

családnak nyújtunk hathatósabb segítséget ahhoz, hogy a gyermekvállalás miatti terheik mérséklődjenek.

Reményeinek szerint a születésszám növekedésével ez az arány tovább fog javulni.

E gondolatok jegyében kérem a tisztelt Országgyűlést, hogy a törvényjavaslatot támogassa, konstruktív javaslataival járuljon hozzá a gyermekgondozási díj bevezetésével elérni kívánt cél megvalósításához.

Köszönöm figyelmüket. *(Taps a kormánypártok és a MIÉP soraiban.)*

ORSZÁGOS FOGYATÉKOSÜGYI PROGRAM

1999. október 11.

HARRACH PÉTER szociális és családdügyi miniszter, a napirendi pont előadója: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 1999. január 1-jén lépett hatályba. A törvény célja a fogyatékos emberek hátrányainak enyhítése, esélyegyenlőségük megalapozása, illetve a társadalom szemléletmódjának megfelelő alakítása. Az esélyegyenlőségi törvény végrehajtásának egyik legfontosabb garanciális eleme az önök előtt levő fogyatékosügyi program. További garanciát jelent, hogy az elfogadott programot a tisztelt Ház legalább négyévente felülvizsgálja, valamint annak végrehajtásáról a kormány évente jelentést tesz.

Az országos fogyatékosügyi programot a Szociális és Családdügyi Minisztérium az Országos Fogyatékosügyi Tanáccsal együtt és egyetértésben dolgozta ki. A tanács az esélyegyenlőségi törvény alapján létrehozott és az érintettek, illetve a kormány képviselőiből álló új konzultatív testület. Az országos fogyatékosügyi program tartalmában és szerkezetében megfelel az esélyegyenlőségi törvény rendelkezéseinek.

Célja egyrészt, hogy meghatározza azokat az alapelveket, stratégiai törekvéseket, amelyeket a kormányzat az esélyegyenlőségi törvény végrehajtása érdekében tevékenysége során követ, illetve amelyekkel orientálni kívánja a fogyatékos személyek esélyének növelése érdekében tevékenykedő szereplőket; másrészt: rögzítse a nemzetgazdaság lehetőségeivel összhangban álló intézkedések irányait és kereteit; harmadsorban, hogy meghatározza

azokat az intézkedéseket, amelyeket a kormány az egyes ágazati politikákban – egészségügyi, foglalkoztatási, szociális, oktatási, közlekedési, településrendezési –, valamint az azokhoz kapcsolódó döntések meghozatala során érvényre juttat. Így például: az egészségügy területén biztosítja az egészségügyi szolgáltatások könnyebb hozzáférési lehetőségét a fogyatékos személyek számára.

A foglalkoztatás területén a rehabilitációs foglalkoztatás támogatási rendszerének átalakításával elősegíti a fogyatékos emberek integrált foglalkoztatását. A szociális területen a fogyatékosági támogatás bevezetésével korszerű támogatási rendszert hoz létre a súlyosan fogyatékos személyek számára. Az oktatás területén megteremti az integrált képzési formák meghonosítását valamennyi képzési rendszerben, valamint a fogyatékos tanulók és hallgatók számának növekedését biztosító személyi és tárgyi feltételeket.

A közlekedés területén a tömegközlekedési eszközöket alkalmassá teszi a fogyatékos emberek általi igénybevételre, és bővíti a fogyatékosok állapotához igazodó egyéni közlekedési lehetőségeket. A településrendezési területen biztosítja az épített környezet akadálymentesítése körében elsősorban a közhasználatú építmények teljes akadálymentessé tételét, és azokban az információhoz jutást a fogyatékos személyek számára.

A sport és szabadidő területén elősegíti olyan programok bevezetését, amelyek biztosítják a fogyatékos emberek aktív szabadidős, rekreációs tevékenységét. Az országos fogyatékosügyi program kidolgozásában a fogyatékosok esélyegyenlőségének biztosításában elsősorban az érintett minisztériumok az ágazataik kompetenciájába tartozó fejlesztési elgondolásaikat, programjaikat tartalmazó anyagok átadásával vettek részt.

Ezekhez kapcsolódtak a fogyatékosok érdekképviseleti szervezetei, a védett munkahelyek, a civil szervezetek és az önkormányzatok képviselői és képviseleti szervei. A

program rövid, közép- és hosszú távú feladatokat tartalmaz, és az esélyegyenlőségi törvényben meghatározott határidőkhöz igazodik. Elfogadásával első alkalommal teremtődött példa arra, hogy egy program a szakmai és az érdekvédelmi szervezetek, valamint a kormány egyhangú támogatását bírta.

Az országos fogyatékosügyi program megvalósítása érdekében elkészült egy középtávú intézkedési terv, amely a program négyéves országgyűlési felülvizsgálati határidejéhez igazodik. Az intézkedési tervet a kormány megtárgyalta és úgy határozott, hogy a végleges döntést a program Országgyűlés által történő elfogadása után hozza meg. Az intézkedési terv tartalmában és szerkezetében az országos fogyatékosügyi programot követi. Részletesen meghatározza a program végrehajtásához szükséges feladatok felelőseit, határidejét és költségeit a 2000. év költségvetésében. Az intézkedési tervet az Országos Fogyatékosügyi Tanács is jóváhagyta.

Az országos fogyatékosügyi program az európai integrációs tárgyalások során pozitív értékelést kapott, és az európai viszonyokban is példaértékű esélyegyenlőségi törvény megfelelő végrehajtásának legfontosabb záloga. A fentiek alapján kérem a tisztelt Házat, hogy fogadja el az országos fogyatékosügyi programról szóló országgyűlési határozati javaslatot.

Köszönöm. *(Taps.)*

KÖLTSÉGVETÉSI VITA

2000. október 20.

HARRACH PÉTER szociális és családügyi miniszter: Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! A költségvetés csak akkor nem unalmas olvasmány, ha az olvasó két mélyréteget is feltár; egyrészt valamiféle koncepciót fedez fel benne, amit nevezhetünk kormányprogramnak, másrészt egyfajta eszmeiséget, amely a döntéshozók cselekedeteit motiválja.

A szociális terület támogatása és intézményeinek működtetése olyan költségvetési fedezeteket is igényel, ami nem csupán a fejezeti költségvetésben jelenik meg, ezért kénytelen vagyok túlnyúlni saját költségvetésünk keretein. Egy olyan probléma köré szeretném mondanivalómat csoportosítani, ami gyakran elhangzó vád: a szegénység iránti érzéketlenség. Néhány példával bizonyítani szeretném, hogy a kormány érzékeny a szegények gondjai iránt, még akkor is, ha alapvető társadalompolitikai célkitűzésének a középrétegek további lecsúszásának megakadályozását tartja. A szegénységet nem általában, hanem a veszélyeztetett rétegek sajátos problémáinak kezelésével kell megoldani; természetesen az okok is különbözőek, ennek megfelelően a megoldások is mások.

Hadd kezdjem az egyik legveszélyeztetettebb réteggel, az idősekkel. El kell, hogy mondjam, a polgári kormány, szemben a rendszerváltás másik két kormányával, már a ciklus első két évében is reálértékben növelte a nyugdíjakat, és jövőre a kötelező emelésen túl, a Fidesz-frakció javaslatára 3 százalékkal magasabb emelést fog biztosítani.

A másik veszélyeztetett réteg a fogyatékosok. A tavalyi költségvetés 21 milliárdos támogatásával szemben idén 31 milliárd forint volt már a költségvetésben a fogyatékosok ellátására. Jövőre bevezetjük a fogyatékosok támogatását;

olyan személyi támogatásról van szó, amely magasabb az eddigi összegeknél. Ennek a tevékenységünknek az elismeréseképpen idén vettük át a köztársasági elnök úrral New Yorkban a Rooseveltdíjat, ami a legmagasabb szintű nemzetközi elismerést jelenti.

A szegénységből való kilábalás legfontosabb eszköze a munka. A foglalkoztatottak száma tavaly 130 ezerrel, idén 30 ezerrel növekedett, de itt szeretném megemlíteni azt is, hogy a minimálbér jelentős emelése ugyancsak a legszegényebbek érdekeit szolgálja. Ennek hatása nemcsak a gazdaság fehéritésében jelenik majd meg, hanem például abban, hogy a gyeddet jobban igénybe fogják tudni venni az édesanyák.

Negyedik problémaként és veszélyeztetett rétegeként azokat a többgyermekes családokat említeném, ahol a gyermekvállalás valóban a szegénység kockázatát jelentette. Legújabb intézkedéseink között a kiegészítő családi pótlékot említem; éppen a napokban találtuk meg az ennek emelését megteremtő forrásokat. De szólhatnék azokról a támogatásokról is, amelyek a szegénységből való kilábalás legbiztosabb módját, a gyermekek számára a tanulási lehetőséget biztosítják. Olyan felzárkóztató programok indulnak, amelyek a gyermekek sajátos helyzetén az iskolában fognak segíteni; itt említhetném az étkeztetési és a tankönyvtámogatásokat is.

Végül hadd szóljak arról, ami közvetlenül az ágazat dolgozóit illeti. Ugyancsak a közelmúltban sikerült biztosítani azt, hogy már novemberben meg fogják kapni azt a tizennegyedik havi bért a szociális területen dolgozók, amit néhány hónappal ezelőtt a kormánynak sikerült biztosítania. 6,3 milliárd forint értékű támogatásról van szó; ez a tizenharmadik havi bérjuttatásának szabályai szerint kifizetendő tizennegyedik havi bért jelenti. Jövőre az ágazat dolgozói 15, illetve 20 százalékos béremelést fognak kapni.

Ezek olyan eredmények, amelyek bizonyítják azt, amit meg kell, hogy ismétljek még egy mondatban: bár a kormány alapvető célkitűzése a középrétegek további lecsúszásának megakadályozása, mégis figyelemmel vagyunk a legszegényebbek problémáira is.

Köszönöm szépen. *(Taps a kormánypártok padsorai-
ban.)*

Jövők esélye a gyermek

A GYERMEKVÉDELMI TÖRVÉNY MÓDOSÍTÁSA

2001. június 13.

HARRACH PÉTER szociális és családügyi miniszter, a napirendi pont előadója: Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Nem tudom ígérni, hogy rövid lesz ez az exozé, hiszen rendkívül jelentős törvényről van szó. Akit szeretünk, aki fontos nekünk, azt óvjuk és védjük; ezért, mivel gyermekeinknél nincs fontosabb számunkra, nehéz lenne eltúlozni a gyermekvédelmi törvény jelentőségét.

Hadd kezdjem egy idézettel, ami ide illik, és száz évvel ezelőtt fogalmazódott meg ebben a Házban, amikor Széll Kálmán miniszterelnök úr exozéjában a következőt mondta: „A gyermekvédelem az emberiség nagy és szent ügye, és emellett a közigazgatás költészete.” Ha ez igaz, akkor a tájékoztatást és a módosítást ismertető gondolatok előtt, egy-két mondatot engedjenek meg a gyermekvédelemről, a gyermekek jogairól.

Korunk egyik legnagyobb vívmánya, eredménye az emberi jogok elismerése és ezeknek a jogoknak a tiszteletben tartása. Az emberi jogok körében a gyermekek jogai jelentős helyet foglalnak el. Elsődleges joga a gyermekeknek az, hogy családban éljenek és családban nevelkedjenek.

A '97. évi XXXI. törvény rést ütött a hagyományos gyermekvédelem falán, és azokat a szempontokat, amelyeket a gyermeki jogok jelentenek számunkra, érvényesítette.

Egyetlen kiegészítést hadd tegyek a mindenki által ismert gyermeki jogokhoz, illetve azok érvényesítéséhez. Amikor megpróbáljuk kikényszeríteni az emberi jogokat, akkor nem gondolunk arra, hogy van ennek egy talán hatékonyabb, a prevenció szempontját is figyelembe vevő megoldása. Nem csupán kikényszeríteni lehet a jogokat,

hanem a jogot adó oldaláról is megközelítve megelőzni azokat az eseményeket, amelyek ezeket a jogokat sértik. Nem csupán a jogot érvényesítőnek, hanem a másik ember számára jogot adónak a szempontja is fontos, és ez valahol a lelkiismeret nevelésénél kezdődik, a gyermekek nevelésénél, amikor biztosítjuk azt, hogy a másik személy méltóságának tiszteletben tartása az egyén és a társadalom életében is megjelenjen. Ezeket a szempontokat a törvény módosítása során is figyelembe vettük.

Tisztelt Képviselőtársaim! A gyermekvédelmi törvény alapvetően azt a célt kívánta elérni, hogy minden rászoruló gyermek esélyegyenlőségét növelő ellátórendszer alakuljon ki, hogy a családot támogató és a családot helyettesítő struktúra egymásra épüljön. Természetesen megkülönböztetett figyelmet fordít azokra, akik valamilyen okból nélkülözik a családot. Jelentősen befolyásolja ez a törvény az önkormányzatok feladatait, a gyámhatósági munka rendszerét és feltételeit, a nyilvántartási rendszert, és átalakította a finanszírozási szabályokat. Azonban az elmúlt években a gyakorlat bizonyos hiányosságokra is rámutatott. Azt tapasztaltuk, hogy a nevelőszülői hálózat kiépítése a vártnál lassabban halad, az egyházak és civil szervezetek a kívánnál kisebb szerephez jutnak a gyermekvédelemben.

A módosítás célja az, hogy a családban nevelkedéshez való jog erőteljesebben érvényesüljön, hogy a saját családjukban nevelkedő gyermekek, amennyiben nem jutnak megfelelő ellátáshoz, akkor nevelőszülői családba kerülhessenek. A törvényjavaslat megerősíti, illetve néhány területen újratertemti a gyermekek ügyében eljárók társadalmi tekintélyét, előírja a gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszerben foglalkoztatott több ezer szakember megbecsülését, emberi méltóságuk tiszteletben tartását, tevékenységük értékelését és elismerését.

A törvényi megerősítésen kívül ezúton is szeretném megköszönni mindazok áldozatos munkáját, akik a segít-

ségre szoruló gyermekek érdekében tevékenykednek. Az erkölcsi megbecsülésen kívül a törvényjavaslat a korábbi-nál nagyobb védettséget javasol a gyermekvédelemben dolgozóknak, elismerve, hogy hivatalból közfeladatot látnak el, és így megilleti őket a büntető törvénykönyvben rögzített sajátos védelem.

Tisztelt Képviselőtársaim! A gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézményhálózat az eltelt négy év alatt kiszélesedett, és egyre nagyobb arányban bizonyul alkalmasnak a gyermekek védelmének szolgálatára, hiszen fokozatosan teremtődtek meg a hosszú távú tervezés feltételei.

Sajnos a Magyarországon élő több, mint kétfmillió 18 év alatti gyermek 10 százaléka veszélyeztetett. A törvény elsősorban az ő védelmükkel foglalkozik. Ha már egy veszélyeztetett gyermek is van az országban, az is sok. Azt azonban eredményként tudjuk elkönyvelni, hogy számuk csökkent.

A törvény rendelkezik a kiegészítő családi pótlékról, a bölcsődékről, a családi napközikről, a gyermekek napközbeni ellátási kötelezettségéről, a helyettes szülői ellátásról is.

Az elmúlt években megindult reformfolyamatok eredményeképpen elmondható, hogy a veszélyeztetettként nyilvántartott gyermekek száma – ahogy említettem – folyamatosan csökken, és valamennyi településen létrejött az az intézményrendszer, amely ugyan ma még eltérő színvonalon, de létrejött és működik: a gyermekjóléti szolgálat.

A veszélyeztetettség megelőzésében, illetve megszüntetésében nagy szerepet töltenek be a gyermekvédelem intézményei is, a gyermekek és családok átmeneti otthonai. Számukat az ellátási igény miatt növelni kellett.

A családjukból kiemelt, gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek száma 18 ezer fő, ami a gyermekeknek csaknem 1 százalékát jelenti. Az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek, a 24 év alattiak száma 4 ezer, így együtt a gyermekvédelmi gondoskodásban 22 ezer fő él.

A nevelőszülők száma az elmúlt években lassú növekedésnek indult, számuk eléri a 4900 főt, és nevelőszülői családban él 9 ezer gyermek, illetve fiatal felnőtt, ami a gyermekvédelmi gondoskodásban élők 44,5 százalékát jelenti. Ha figyelembe vesszük, hogy a második világháborút követő években ez 58 százalékos volt, akkor nem csupán az erre való nagy igény és ennek az ellátásnak az emberközeli mivolta, de ez a tény is arra készítet minket, hogy növeljük a nevelőszülői ellátásban részesülők arányát. Meg kell említenem azt is, hogy az országos 44 százalékos átlagtól jelentős eltérések tapasztalhatók, nemcsak felfelé, de lefelé is, és sajnos Budapesten mindössze 20 százalékos a nevelőszülői ellátás. Ezen feltétlenül változtatnunk kell, a módosítások elsősorban ezt a célt szolgálják.

Az elmúlt években eredményként könyvelhetjük el, hogy a nagy létszámú gyermekotthonok kiváltásában sikerült a lakásotthonok irányába elmozdulnunk; körülbelül 300 lakásotthon működik ma Magyarországon.

Nagy gondot jelent a súlyos személyiségfejlődési, illetve beilleszkedési zavarokkal küzdő, továbbá a droggal és egyéb pszichoaktív szerekkel küzdő gyermekek számának növekedése, kevés az ellátásuknak megfelelő gyermekotthon.

A gyámügyi és gyermekvédelmi igazgatás a gyermeki jogok egyik legfőbb védelmezője, és e tekintetben valóban minden gyermek érdekében cselekszik. Az elsőfokú gyámhatósági feladatok 90 százalékát a 236 városi és 23 fővárosi kerületi gyámhivatal látja el, a speciális szakmai felkészültségre tekintettel községekre is kiterjedő illetékességgel. Olyan sorsdöntő kérdésekben döntenek a gyámhivatalok, mint a családba fogadás, örökbefogadás, gyámság, gondnokság, illetve egyéb perek kezdeményezése. A másodfokú gyámhatósági feladatokat, valamint a fiatakorúak pártfogó felügyeletét a közigazgatási hivatalok gyámügyi és gyermekvédelmi igazgatási szervei látják el, kimagasló színvonalon.

Mindezekre tekintettel a törvényjavaslat változatlan alapelve, hogy a gyermek nevelésére elsősorban a családja jogosult és köteles, melyhez segítséget kell nyújtania az államnak és az önkormányzatnak. A gyermek neveléséért további meghatározott felelősséget kell megállapítania az államnak és a helyi önkormányzatnak. A rászoruló gyermek gondozásához, neveléséhez és társadalmi beilleszkedéséhez komplex, célzott és differenciált ellátást kell biztosítani.

A család életébe történő hatósági beavatkozás kizárólag akkor engedhető meg, ha az a gyermek érdekében elkerülhetetlen. A családból kiemelt gyermeket elsősorban örökbefogadó szülőnél, nevelőszülőnél, és ha ez nem lehetséges, családias gyermekotthonban kell elhelyezni. Ezt a mondatot szeretném megismételni, hiszen ez a törvényt módosítás lényege, és ha ez hiányzik belőle, akkor nem sokat tettünk. Tehát: a családból kiemelt gyermeket elsősorban örökbefogadó szülőnél, nevelőszülőnél, és ha ez nem lehetséges, családias gyermekotthonban kell elhelyezni. A struktúra változásának illeszkednie kell a helyi önkormányzatok jelenlegi feladat- és hatásköréhez, illetve a gyámhatóságok jelenlegi gyámügyi és gyermekvédelmi hatósági feladataihoz. A gyermekekkel kapcsolatos minden eljárásban és ügyben jusson érvényre a gyermeknek mindenekfelett álló érdeke.

Tisztelt Képviselőtársaim! A törvényjavaslat terjedelme nem teszi lehetővé számomra, hogy minden kérdésről részletesen szóljak, néhányat kiemelnék.

A törvényjavaslat új munkamegosztást szorgalmaz a gyermeki jogok hatékonyabb érvényre juttatása terén, amikor nevesíti a megyei, fővárosi gyámhivatalokban működő gyermekjogi képviselőket, valamint a család- és gyermekjogi biztost, aki elsősorban az érdekegyeztetés eszközeivel segíti a gyermeki jogok védelmét.

A helyi és települési önkormányzatok viselik változatlanul a gyermekek védelmének súlyát, de változó munka-

megosztásban; a települési önkormányzatok elsősorban a családok megerősítését, a megelőzést segítő szolgáltatásokat és támogatási formákat, azzal, hogy a törvényjavaslat kötelezővé teszi minden 10 ezer fő lakosságszámot elérő település számára a bölcsődei hálózat kiépítését, 20 ezernél több lakost számláló települések esetén a gyermekek átmeneti otthonának, 30 ezernél több lakosú települések esetében a családok átmeneti otthonának működtetését, a 40 ezernél több lakosú település esetén gyermekjóléti központot. A megyei, fővárosi, illetve a megyei jogú városi önkormányzatok a felelősek az otthont nyújtó, valamint az utógondozói ellátások biztosításáért.

Az ellátottak jogbiztonságát növeli, hogy minden gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató tevékenység végzése a törvényjavaslat szerint engedélyhez kötött, melynek során a működési engedélyeket részben a városi önkormányzat jegyzője, részben a megyei, fővárosi gyámhivatal adja ki. Ugyancsak növeli a módosítás a gyermekjóléti és gyermekvédelmi intézményhálózat ágazati és szakmai ellenőrzési rendszerét azzal is, hogy nevesíti a megyei, regionális, illetve országos jelleggel működő módszertani intézmények feladatkörét.

Pozitívuma a törvényjavaslatnak, hogy átalakítja a normatív étkeztetés feltételrendszerét oly módon, hogy az érintett személyi kör állami támogatása a jelenleginél kedvezőbb lesz. A szociális indikációt csökkentő étkezés közel ingyenessé tétele érinti a fogyatékos, nagycsaládos és kiegészítő családi pótlékban részesülő gyermekeket. A családi háttérrel ideiglenesen vagy véglegesen nélkülöző gyermekek számára biztosítani kívánja, hogy a lehető leg-rövidebb idő alatt más családhoz, örökbefogadói vagy nevelőszülői családhoz kerüljön, intézményben történő tartós elhelyezésük csak ennek meghíúsulása esetén kerüljön előtérbe. Ennek érdekében minden megyében létrejöttek a meghatározott végzettségű szakemberekből álló gyermek-

védelmi szakértői bizottságok, illetve nagyobb hangsúlyt kap a vér szerinti szülő és gyermeke közötti kapcsolat megléte, illetve annak hiánya.

A helyettes szülői és nevelőszülői jogviszony alapvető tartalmi kérdéseit eddig kormányrendelet rendezte; garanciális okok miatt indokolt, hogy a kérdés törvényi szinten kerüljön szabályozásra. A törvényjavaslat elfogadása esetén a nevelőszülőnek, hivatásos nevelőszülőnek e tevékenységéért járó díjat 2003-tól a mindenkori éves költségvetési törvény fix összegben fogja megállapítani.

A törvényjavaslat kiemelt figyelmet szentel a tartósan beteg, a fogyatékos, a súlyos személyiségzavarokkal küzdő, alkohollal, droggal és egyéb pszichoaktív szerekkel küzdő gyermekek ellátásának azáltal, hogy ellátásukra differenciált intézményrendszer kiépítését irányozza elő. Emellett megteremti a speciális szükségletű gyermekek nevelési felügyeletének jogi garanciáit, vagyis azt, hogy gondozásuk és nevelésük során jogaikat, továbbá személyes szabadságukat korlátozó intézkedés alkalmazására csak feltétlenül indokolt esetben, önmaguk vagy mások veszélyeztetése esetén kerülhet sor.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó ideiglenes hatályú elhelyezés időtartama a gyermekek egyéni szükségleteire figyelemmel differenciáltan kerül szabályozásra, illetve a gyámi feladatokat ellátó gyermekotthon-vezetők, valamint a nevelőszülők eltérő jogait és kötelességeit hangsúlyosabban érvényesíti.

Tisztelt Ház! A törvényjavaslatban foglalt jogok és alapelvek, új ellátási formák hathatós segítséget és támogatást abban az esetben jelentenek a családok és gyermekek számára, ha a célokhoz megfelelő anyagi eszközöket is rendelkeznek. A nemzetközi adatok is egyértelműen arra utalnak, hogy a prevenciós eszközök fejlesztése többszörösen olcsóbb, mint az ennek elmaradása esetén szükségszerűen belépő következmények kezeléséhez szükséges intézmé-

nyek fenntartása. Mindez azonban jelentős megtakarításokat eredményez hosszú távon. Azonban nem közvetlen, ámde jelentős pénzbeli megtakarítást jelent, hogy a családok szociális biztonságának javulása, az a szociálpolitikai szemléletváltás, ami az elmúlt években megtörtént, a hajléktalanság csökkenése elvezethet a felnövekvő generáció magasabb szintű szocializációjához.

A törvényjavaslat előkészítő munkájába széleskörűen bevontuk az elméleti és gyakorlati szakembereket, a társadalmi és szakmai érdek-képviselői szerveket is. A viták eredményeképpen alakult ki a törvényjavaslatban megtestesülő konszenzus.

Meggyőződéssel vallom, hogy a gyermekek védelmének ügye mindnyájunk közös ügye, ezért tisztelettel kérem képviselőtársaimat, hogy járuljanak hozzá a javaslat elfogadásához, és ezzel közösen teremtsük meg a gyermekek védelmének egy magasabb szintű biztosítékát.

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps a kormánypárti oldalon.)*

Cikkek és beszédek

Csaknem teljes kör

I. CSALÁD

Személyes mondatok

Esküvő előtt sokat beszélgettünk leendő feleségemmel. Mivel hasonlóan gondolkodtunk az életről és a családról, ezek nem egyeztetések, inkább álmodozások voltak. Házassági szerződést, ha úgy tetszik, vagyonmegosztási tervet nem készítettünk. Egyrészt mert nem volt miről rendelkezni, másrészt mert jövőnk lehetőségei között nem szerepelt a válás. Ez volt az egyik biztos pontja álmainknak. Másik a gyermekek, több gyermek, legalább négyöt. Később ezt a tervet alulteljesítettük, megálltunk háromnál. Mentségül azt szoktam mondani, három fiú gondja felér öt lányéval. Ma, ha a családi ebédeknél együtt látom a három életerős férfit, magamban elnézést kérek a feleségetől, hogy nem engedtem negyedik utáni vágyának, aki talán lány is lehetett volna. De a Gondviselés néha nagyvonalúan pótolja, amit elmulasztottunk. Az unokáink sok örömet jelentenek. A gyermekekhez és egymáshoz való viszonyunkat így fogalmaztuk meg: mindent megteszünk a gyermekeinkért, de nem vonhatják el figyelmünket egymástól. Azt szoktam tanácsolni a fiatal házasoknak: beszélgetsetek sokat, és néha utazzatok el a gyerekek nélkül. A gyermeket a szülő kölcsönkapja, a társa pedig végleg mellette marad. Ezt a kemény igazság csak a házasságban érvényes, a párváltó életformában nem. Ott a gyermek veszélyeztetett helyzetben van, védelme fontosabb.

Az anyagiakra nem fektettünk nagy hangsúlyt. Ha visszatekintek, azt mondhatom, voltak nehéz éveink, de mindig annyi jutott, amennyire szükségünk volt. Van, aki ezt élıhetetlenségnek tartja. Semjén Zsolt barátom szokott idézni egy parlamenti sofőrt: „az a két ... kereszténydemokrata még mindig ott lakik, ahol évekkel azelőtt.”

A legkellemesebb családi élményt a közös ünneplések nyújtják. Erről szól a következő interjú, ami körzetem kis helyi lapjában jelent meg.

Karácsonyi interjú

– *Hogy telt a képviselő úr karácsonya?*

– Az ünnepeknek fontos szerepe van a családuknak életében, a névnapoknak, a születésnapoknak, a házassági évfordulónak éppúgy, mint az egyházi ünnepeknek, különösen a karácsonynak. Akkor alakítottuk ki az ünnepi szokásokat, amikor a gyerekek kicsik voltak. Megtanítottuk nekik, hogy akit ünnepelek, az fontos számunkra.

Mindegyik ünnepnek megvan a maga koreográfiája. A születésnapon torta, pezsgő és ajándék jár az ünnepeletnek. A házassági évfordulón, a család születésnapján a gyerekekkel együtt megyünk el vacsorázni – ezt a legnehezebb években is megtettük.

A karácsony hangulatát az ünnep tartalma adja, közösen éneklünk, felolvassunk a Szentírásból, együtt vagyunk, ajándékot adunk és figyeljük a hatását, nézegetjük és kipróbáljuk, amit kaptunk, asztalhoz ülünk, elmegyünk az éjféli misére...

Ennek az ünnepnek egészen egyéni hangulata van. A család élete szegényebb lenne nélküle, és persze az ünnepek nélkül általában. Az elmagányosodó, túlhajszolt emberek világában különösen kell az együtt töltött, beszélgetésre szánt idő, a közös asztal, az ünnepi hangulat.

– *Személyesen is ismerem a képviselő urat, derűs embernek tartom. Gondolom, családon belül is ilyen. Milyen vidám eseményt, történetet tudna feleleveníteni?*

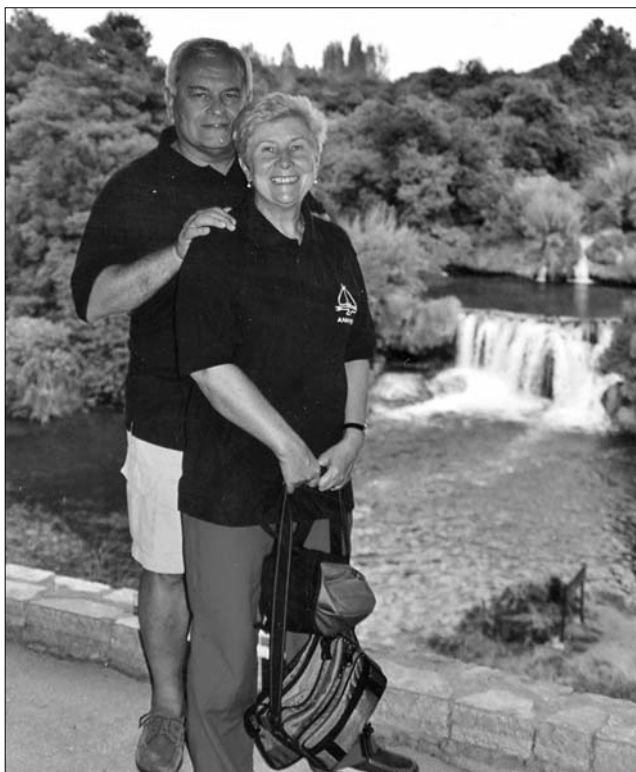
– Hál' Istennek, a családban mindenkinek van humorérzéke. Ha együtt vagyunk, mindig jól érezzük magunkat. Különösen a fiúk poénkodnak. Már felnőttek, de a közös ünnepléseket igénylik, sőt a menyecskéink és az unokáink is jelen vannak ilyenkor. Jó érzékkel fedezik fel a visszás dolgokat. Legjobban az apjukat szeretik cikizni. Néha a karácsonyi éneklés alkalmával veszem a bátorságot, és fakulcsos létemre én magam is próbálkozom, van úgy, hogy el-

találok egy-egy hangot, nagy örömet szerezve ilyenkor a fellépésemmel. Egyszer korán vettem le a tortáról a forró tűzijátékszórót. A videót visszanezve, mozdulataimat és grimaszaimat látva, nincs okom megsértődni a sikerén.

– *A felmérések azt mutatják, hogy az emberek túlterheltek, teher nekik a karácsony, rohangálással, vásárlással jár. Nem is tudnak így igazán odafigyelni az ünnepre. A képviselő úr mennyire tud ott lenni lélekben a családjával, mennyire teher, nem teher az ünnep?*

– A karácsony előtti napokban a kollégáimat hazaengedem, az ünnep előtt három nappal már nem kell bejönniük dolgozni. Magam is megpróbálok egy nappal előtte hazamenni és otthoni dolgokkal foglalkozni. A karácsonyt megelőző vásárlások megterhelik az embert. Van egy barátom, akinek a felesége vásárolja meg minden családtagnak a karácsonyi ajándékot, de az utóbbi egy-két évben már azt mondta neki, te tudod, mit szeretnél, adok rá pénzt, vedd meg magadnak. Én még nem tartok itt, a feleségem veszi meg ugyan mindenkinek az ajándékot, mert jó érzéke van hozzá, neki viszont én vásárolok. Ez természetesen az igényeinek év közben rögzített teljesítése. Mindig van a nagy ajándék mellett néhány kiegészítő, inkább kedveskedő, hangulatos ajándék. Egy-egy könyv, CD, egy szép gyertya. Idén a fő ajándék egy régen vágott mosogatógép volt, amit az egyik fiammal vettem meg, akinek van technikai érzéke. Mondhatom, az ajándékozás öröme nagyobb, mint a vásárlás nyűge. Az ünnep hangulata pedig feledteti a fáradtságot.

(Megjelent a Vácvidéki Hírmondóban, 2005. december)

Nyár

A család jövője a magyar társadalomban

Főtisztelendő Bíboros Úr, Elnök Úr, Alelnök Úr, Hölgyeim és Uraim!

Amikor azt a feladatot kaptam, hogy beszéljek a magyar családok jövőjéről, úgy tűnt föl, ennek a jövőnek az alakításában azoknak lesz szerepe, akiknek a közösségek – köztük a legkisebb, a család is – fontosak. Akik a társadalmat nem olyannak fogadják el amilyen, hanem alakítani szeretnék, méghozzá objektív normák szerint, mert hisznek ezek létezésében. Akkor úgy tűnt, folytatni tudjuk a megkezdett munkát. Ma abban reménykedhetünk, hogy már négy év tettei is nyomot hagynak a társadalomban, de még inkább abban, hogy a dolgok nem csupán a politika szintjén dőlnek el.

Nemrégem megkérdezett egy liberális újságíró, miért erőltetjük rá a magyar társadalomra a saját családképünket? Kérdése mögött felsejlett a másság – mindenféle másság – tisztelete. E szerint család létezik egyszülős és kétszülős, nyitott házasságra épülő és hagyományos, egygyermekes és többgyermekes, állandó és változó összetételű, sőt az idő múltával az embernek lehet több családja is, időbeosztás kérdése a dolog. Azért megkérdeztem, milyen az a családmódel, amit mi ráerőltetünk a társadalomra? Azt mondta, adva van egy apa és egy anya, akik dolgoznak, és van két-három gyermekük. Azt válaszoltam, ezt tudom vállalni, de ha megengedi, kiegészíteném néhány gondolattal. Minden emberi sors tiszteletet vagy együttérzést érdemel, senkit nem ítéhetünk el. De kell, hogy legyen eszményünk, amit bátran ajánlhatunk minden fiatalnak. Ez pedig a házasságra épülő család, amit két ember – egy férfi és egy nő – kizárólagos és tartós kapcsolata alapoz meg. Ők a „papírt” nem formaságnak, hanem a véglegesség szándékával létrehozott kapcsolatuk ünnepélyes dokumentumának tekintik – ha hívők, ennél többnek is. Ez hiányzik az élettár-

si kapcsolatból, a véglegesség szándéka, a másik feltétel nélküli elfogadásának és magam fenntartás nélküli átadásának kinyilvánítása. A két ember bátor vállalkozását erősítik a gyermekek azzal, hogy felnőtte és edzetté teszik szüleit, hiszen az apát és anyát a gyermekek iránt érzett felelősség érleli felnőtt emberré. Áldozat, öröm és szeretet egységes élménnyé kapcsolódik bennük. A szülők és gyermekek együtt alkotják azt a családot, ami biztonságot és védelmet ad mindnyájuknak és biztosítja, hogy a gyermekek egészséges felnőtté nevelődjenek.

A család az ember számára a legtermészetesebb közösség. A magányossá vált ember – különösen a gyermek – számára a családpótló közösség csak kényszermegoldás. Itt és most azonban kevésbé az: egyén, inkább a társadalom szempontjából kell a családról szólnom. A család a társadalom legkisebb természetes egysége, azzal kölcsönhatásban áll. Ha a család alapvető funkciói állandóak is, egy kor sajátosságai befolyásolják életét. Gondoljunk a gazdasági, foglalkoztatási viszonyokra. Más a család élete, ha gazdasági egységként is működik, más, ha az apa bérmunkás, az anya otthon van, és ismét más, ha mindkét szülő sok energiát szán karrierje építésére. A változó szokások, divatos életformák is hatnak a kis életközösségre. A házasuló korától a vállalt gyermekek számán át az otthontartás módjáig a környezet befolyása egyértelmű. Vagy gondoljunk a televízió hatására. Nemcsak a családtagok szabadidejét tölti ki az aktív családi életet passzív képernyőnézésre cserélve, de szemléletüket is alakítja. A médiavilágban tenyésző ultraliberális tudatformálók alkotják a „szakmát”, amelynek szempontjai megfellebbezhetetlenek. Tevékenységük eredménye pedig egy manipulált, önálló gondolkodásra alig alkalmas, kommersz árut fogyasztó tömeg. Ennek a hatásnak csak a megfelelő nevelésben részesült, jó szellemű közösségekben élő ember képes ellenállni. Ez lehet egyházi közösség, civil szervezet, egy tele-

pülés közössége, de mindenekelőtt a család, a hagyományait és a tágabb rokoni kapcsolatait ápoló, az idősebbeket tisztelő és a gyermekeket gondosan nevelő közösség, amelynek vannak eszményei és normái.

A társadalom és család kölcsönhatásában jelentős az egészséges családok társadalomformáló szerepe. Elég ha arra gondolunk, hogy a közügyeket intéző felnőtt ember családban nevelődött olyanná, amilyen.

Társadalmunk problémáinak többsége abból adódik, hogy a magyar családok helyzete és állapota rossz. Ezért mondtuk azt már 1998 előtt is – az elmúlt négy év tettei meg is adták szavaink hitelét –, hogy családra épülő társadalmat kell formálnunk, ehhez pedig meg kell erősítenünk a családokat.

Megalkottuk azt a családpolitikát, amely a magyar társadalom és magyar családok jövőjének egyetlen lehetséges útját jelöli meg. A kérdésre ugyanis, hogy milyen lesz a magyar családok jövője, egy válasz van: vagy biztosítjuk létét, vagy nem lesz jövője. A lét pedig nem vegetálást, hanem életet jelent, amit nem csupán anyagi támogatással, hanem az emberhez méltó élet lehetőségeinek megteremtésével is szolgálunk. Sőt a szükséges anyagi támogatás olyan legyen, amely kiemel a reménytelennek látszó helyzetből; megmozgatva az önerőt, nem pedig véglegesíti ezt az állapotot. Ezt a másik oldal nemhogy nem támogatja, de sajnos fel sem fogja. Ezért aggódom a következő időszak családokat érintő intézkedései miatt. Előadásom kérdésére – a magyar családok jövője – a válasz tehát a polgári kormány családpolitikája, mint a lehetséges jövő biztosítója. Mielőtt ezt nagy vonalakban ismertetném, néhány mondatban vázolnom kell a mai magyar társadalmi és politikai helyzetet.

Magyarországon – ahogy Európában általában – két ember- és társadalomkép fogalmazódott meg. Képviselőik szemben állnak egymással az élet minden területén, de kü-

lönösen a média és a politika világában. Az egyik oldalra jellemző a hagyományok, közösségek, értékek, az egyéni és társadalmi életet irányító normák tisztelete, a másakra az emberi szabadság és annak döntéseikben való megjelenése, vagyis a mindenféle másság tisztelete. Az első szerint az ember a közösségben – családban, egyházban, nemzetben – formálódik, ez jelenti életének keretét, amelyet az ott elfogadott normák szerint rendez be. A másik szerint az egyén elszakadhat ezektől a közösségektől és normáktól, ha szabadsága az önmegvalósítás más útjait kínálja. Eszerint a társadalom különböző jelenségei – értéktartalmuktól függetlenül – az egyén szabadságának eredményei. Ezeket nem befolyásolni, hanem elfogadni kell. Az elsőben a konzervatív gondolkodás, a keresztény szemlélet, a nemzeti gondolat dominál, a másokban a liberális és baloldali gondolkodás.

A két eszmeiség egyértelműen elkülönült, de az azokat képviselő politikai szervezetek a rendszerváltás utáni évek sajátos fejlődésének nyomait viselik magukon. A magyar parlamentből hiányzik a szociáldemokrata hagyomány és gondolkodás, de működnek az egypártrendszeri reflexek. A tiszta liberalizmus képviselői mellett az új parlament szélsőséges pártjában jelen vannak az anarchista eszmeiség képviselői is. A hiányzó jobbközép egypárt csak akkor jön létre, ha az összefogás erői legyőzik a széthúzás erőit. A rendszerváltás utáni évek szomorú tapasztalata, hogy a jobboldali pártok kivétel nélkül szétverték magukat és gyakorlatilag eltűntek (MDF, KDNP, kisgazdák). A töredékek újjászerveződése csak egy dinamikus politikai erő vezetésével létrehozandó erős uniópártban látszik lehetségesnek. A politikából ugyanis, két szempont együttes jelenléte nélkülözhetetlen: a hitelessége és a hatékonysága. A két eszmei pólus korántsem rendelkezik azonos média-lehetőséggel. Ma Magyarországon a balliberális szellemiség – talán nem, túlzás – legalább 80 százalékos jelenlét-

tel bír a médiában. Úgy tűnik föl, ez az arány nem javulni, hanem romlani fog. Az értékcentrikus politika képviselőinek nincs más lehetősége, mint a nyilvánosság alternatív formáinak felkutatása. Ez sokkal nagyobb energiát igényel, és sokkal több multiplikátor bevonását kívánja. Így már kevesebb embert lehet elérni, de sokkal személyesebb és mélyebb hatással lehet dolgozni. Természetesen egy percre sem szabad feladnunk az egészséges médiaarányok reményét, legfeljebb azt a tévhitet, hogy ezt helyettünk bárki meg fogja tenni. Eddig a családkról vallott nézetünkről, társadalmi és politikai környezetről beszéltem, végül, ahogy ígértem, a magyar családok jövőjét biztosító családpolitikáról fogok szólni.

Úgy gondoltuk, családpolitikánk két pilléren kell, hogy nyugodjon. A családok anyagi támogatása a gyermeknevelés biztonságát és a családi élet kiszámíthatóságát eredményezi. Ennek módja társadalompolitikai céljainkat is szolgálja. A másik, talán ennél is fontosabb eleme a társadalmi tudat formálása, a közgondolkodás alakítása. Célja, hogy az emberek – különösen a fiatalok – fejében megerősítsük a házasság és család intézményének tekintélyét, helyreállítsuk eredeti szerepét. Az anyagi támogatás legfontosabb eleme a gyermekek utáni adókedvezmény. A megtermelt jövedelmet otthagytuk azoknál, akik gyermekeket nevelnek, minél több gyermeket, annál többet. Terveink szerint az adókedvezmény radikálisan növekedett volna a jelenlegi ciklusban. Ellenfeleink szerint mi ezzel a gazdagokat támogattuk. Nem, mi a dolgozókat, elsősorban a többgyermekes dolgozókat támogattuk, az igyekvőket, azt a réteget, amelynek leginkább kell növelnünk a gyermekvállalási kedvét. A családtámogatás másik eleme a legszegényebbeknek szól, ez a családi pótlék változó része, az úgynevezett kiegészítő családi pótlék. Ezt duplájára szándékoztuk emelni a ciklus folyamán. Azonban nemcsak a direkt családtámogatásoknak van szerepe a szegény

családok életében. A minimálbér radikális emelése a dolgozó, de kis jövedelmű családoknak jelentett lényeges változást. Indirekt támogatás a tankönyv és az iskolai étkeztetés támogatása, illetve a szociális juttatások.

Elmondhatjuk, hogy jól működő családtámogatási rendszert tudunk kiépíteni, amelyet természetesen minden parlamenti ciklusban tovább kell erősíteni. A családok helyzete javult, állapotuk azonban alig. Ehhez hosszú időre van szükség, és az emberi tudatban, a közgondolkodásban, az áthagyományozott modellben és az életformában történő változásra. Tudatában vagyunk annak, hogy kormányzati eszközökkel ez, a feladat nem oldható meg. Mi annyit tehetünk, hogy helyzetbe hozzuk azokat a közösségeket, amelyek erre a feladatra alkalmasak: egyházi és civil közösségeket, a jól bevált hagyományos megoldásokat és az új kezdeményezéseket. Ezért alakítottunk ki egy olyan pályázati rendszert, amely már második éve jelentős összeggel tudja támogatni a közösségeket. A regionális felelősök több, mint 1500 közösséggel tartják a kapcsolatot, olyanokkal, amelyek már a pályázati kiírás előtt is dolgoztak, bizonyítottak. Az egyházi közösségektől azt kértük, hogy lépjenek túl a saját közösségük keretein, és kínálják fel szolgálataikat azoknak is, akikkel senki nem foglalkozik (pl. szervezzenek házasságra felkészítő tanfolyamokat stb.). Ehhez persze az is kell, hogy az egyházi zsargont feladva, mindenkinek érthető nyelven beszéljenek. Ebben a ciklusban szeretnénk volna ezt a munkát folytatni, kiterjeszteni és komolyabb lépéseket tenni az oktatási intézményekben és a médiában. Ez nagy feladat, de talán négy év múlva már alaposabban felkészülve tudjuk folytatni.

Talán sikerült azt is érzékeltetnem, hogy a családpolitika sem szakítható el attól az ember- és társadalomképtől, amely többek között politikai hovatartozásunkat is meghatározza. A magyar családok jövője miatt nem aggódom, két biztató jelet látok. Az egyik állandó igazság: a család sem-

mivel sem helyettesíthető. Erre egyre többen rádöbbennek. A másik egy új jelenség: erősödött az az oldal, amely az értékek mentén gondolkodik és cselekszik. Ennek nemcsak politikai képvisellete erős, hanem társadalmi bázisa is. Hatását egyetlen kormány sem tudja már semlegesíteni családpolitikájában. Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

(Elhangzott a Szent István Társulat „Haza a magasban” című előadássorozatának nyitóelőadásaként, 2002-ben.)

Unokáimmal

A népesedési helyzetről

2007. február 20.

Vezérszónoklat a parlamenti vitanapon

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! Az első számú nemzeti sorskérdés a népesedési helyzet alakulása. Fölötte áll a pártpolitikai vitáknak, az egész nemzet sorsáról van szó, ami konszenzusos megoldást igényel. Első számú, mert igen súlyos problémáról van szó. Nézzünk szembe a valósággal! Egyrészt az ország népessége rohamosan fogy, másrészt előregedik a társadalom.

Szeretném elkerülni azt a hibát, amibe könnyen beleesünk ilyenkor, hogy elővesszük a kutatási anyagokat, és számokkal próbáljuk meggyőzni egymást. Nekünk politikai mondanivalót kell megfogalmazni, bár a számokat sem tudjuk nélkülözni.

Közel 40 ezerrel többen halnak meg egy évben Magyarországon, mint ahányan születnek. Az előbb elhangzott a 25 ezres szám, ez is igaz. Miért? Mert például 2005-ben a 40 ezres fogyás 45 százalékát pótolta a határon túli magyarok bevándorlása. Abban a helyzetben vagyunk, és Trianonnak ez talán az egyetlen pozitív következménye, hogy a bevándorlók a nemzet részei. De ez nem jó megoldás, nem végleges megoldás, hiszen a szülőföld elhagyása nem lehet program.

A másik elkésztő adat, amit szintén idéztek, hogy 2050-ben a demográfusok jóslata szerint – több változat létezik – 6 és 9 millió között várható az ország lakossága. Azt hiszem, hogy a legpesszimistább jóslatok teljesülése egészen tragikus helyzetet teremt, de még az optimistábbak szerinti 8,5 millió sem egy olyan lakosságszám, aminek ne lennének súlyos következményei, arról nem is beszélve, hogy a nemzettudatban bekövetkezett sérülés mit jelent.

Egy pillanatra itt megállnék, mert az adatok között egyet meg kell említenem, amire a miniszterelnök úr hivatkozott, és amiben az ő optimizmusát talán nem kellene osztani. Néhány éve megnövekedett a gyermekszám, 1-2 ezerrel több gyermek születik. Ha figyelembe vesszük azt, hogy a szülőképes nők száma hogyan változott, akkor ez romló arány, ugyanis azok az évfázatok, amelyek most lettek szülőképesek, olyan nagy létszámúak, hogy sokkal több gyermeket kellett volna szülniük. Még egy adatot: a teljes termékenységi arányszám, amely a szülőképes nők gyermekvállalására utal, 1,3. Messze alatta van annak, ami reprodukálni lenne képes az ország lakosságát.

Milyen következményei lesznek ennek? Egyrészt a nagy társadalmi szolgáltatórendszerek működőképessége kerül veszélybe – az egészségügy még inkább, mint a nyugdíjrendszer – súlyos munkaerőhiány, és amint mondtam, a nemzeti öntudat sérülése. Arról nem is beszélve, hogy egy gyermektelen, előregedő, rossz hangulatú társadalomban nem jó élni.

Ha a jelenséget és a következményeket néztük, ne feledkezzünk meg az okokról sem. Előrevetítenék egy gondolatot, ami talán nem a hazai viszonyokra utal. Korunkat a kultúrák harcaként jellemzik, és ha figyelembe vesszük, hogy lényegében három nagy kultúrkör küzd egymással, a nyugati, az ázsiai és az iszlám, akkor talán nem pesszimista gondolat a nyugati kultúra válságáról beszélni. Ennek a válságnak a keretében jelenik meg az az ok, amit fő oknak tartok nálunk is, a házasság és család intézményének a válsága. Ez nem az intézmény válsága persze, hanem az ember és magatartásának a válsága, amit naponta tapasztalunk.

Emögött nyilván értékválság húzódik, életformaváltás, az egyéni törekvések elsőbbsége, a karrierépítés, tanulás elhúzódása, az első gyermek vállalási idejének kitolódása és sorolhatnánk, nem beszélve a munkahely és család összeegyeztethetlenségének néhány kérdéséről, egyfajta új

szemlélet jelent meg. Ez nem pártpolitikai küzdelmek témája, nyilvánvaló, de minden párt törekvése mögött egy eszmeiség van, és az eszmék különbözősége itt, a Házon belül is megmutatkozik. Beszéljünk erről kulturáltan, és próbáljuk meg egymás szempontjait is figyelembe venni.

Nem pártpolitikai kérdés, nem ellenzék és kormány harcának kérdése, mégis szólnom kell arról, hogy megjelent az utóbbi napokban egy miniszter részéről a családtámogatási rendszer átalakításáról szóló rossz javaslat. Úgy gondolom, hogy ez is kétféle szemlélet és kétféle – nyugodtan nevezzük így – életformának az ütközése, hiszen ha van mondanivalóm a családról, akkor nem a karrierépítés, az egyéni gazdagodás, az élvezetkeresés szempontja a fontos, hanem az elköteleződés a társ mellett, a gyermek vállalása, a szolidaritás, az odafordulás, ha kell, az áldozatvállalás. Ezek a szempontok meghatározzák az életformánkat is. Ez az utóbbi az, ami értelmessé teszi az ember életét, így érdemes élni.

Elhangzott egy-két mondat, amire utalnom kell, amelyek azzal vádolnak minket, hogy mi bele szeretnénk szólni a magánéletbe, nem tartjuk eléggé tiszteletben a nők önrendelkezési jogát. Ez így nem igaz, de ha már önrendelkezési jogról van szó, akkor hadd említsem meg, hogy Magyarországon nincs választási szabadsága a nőknek, nincsen, hiszen választhatja a karriert, nyugodtan elmehet gyermek nélkül dolgozni. Választhatja a legnehezebbet, a gyermeknevelést és a karriert együtt, de nem választhatja az anyaságot kizárólagosan, mert egykeresős családmódellem nem létezik. Ez is a szabadság korlátozása.

A házasság válságáról volt szó, engedjék meg, hogy itt megint egy kevés adatot elővegyek. 2005-ben 44 ezer házasságot kötöttek, 25 évvel ezelőtt a dupláját. Vitatkoznék az SZDSZ vezérszónokával, hiszen a házasság és az élettársi kapcsolat közül, a felmérések azt mutatják, hogy sokkal termékenyebb a házasság, tehát nem lehet azt monda-

ni, hogy mindegy. Nyilvánvaló, ez miből adódik: a hosszú távú kiszámíthatóságból, a biztonságérzetből. S még egy dologban hadd vitatkozzam, ha már belementem ebbe: száz évvel ezelőtt, mondta, ha házasságot kötöttek, kénytelenek voltak leélni az életüket abban a házasságban. Közelítsük meg a kérdést talán úgy, hogy a házasságról nemcsak egy mondanivalónk van, hogy szabad elválnod, hanem tegyük hozzá, hogy biztonságérzetet ad az, ha képes vagyok rábízni magamat a társamra, elfogadni őt és átadni önmagamat, vállaljuk közösen a gyermekeket, és az egymás felé fordulás nemcsak élményt jelent, hanem az életnek tartalmat és értéket is ad. Így is lehet a házassághoz közelíteni. (*Taps.*)

Válóban nőtt a válások száma. Nem csupán az élettársi kapcsolatok aránya változott, hanem, ami ennél egy elgondolkodtatóbb adat, általában a párkapcsolatok száma csökkent. Tehát a házasság plusz élettársi kapcsolatok száma is sokkal kevesebb, mint amennyi előtte volt. Az emberek magányossá válnak, és ebben az individualizálódó világban a gyermekvállalást segítő házassági és családi kapcsolatok számának csökkenése nyilvánvaló, hogy egyik fő oka a demográfiai helyzetnek.

A másik fontos ok a gyermeknevelés biztonságának hiánya. A családtámogatási rendszerről azt mondják a demográfusok, hogy annak legfontosabb vonása a változtathatatlanság, a folyamatosság, a kiszámíthatóság, mert a biztonságérzet a legjobb eszköze a gyermekvállalási kedv növelésének. Ha hozzányúlunk a családtámogatási rendszerhez, ez kizárólag a megerősítés, az építés, a továbbfejlesztés lehetőségét adja számunkra, soha nem a leépítését. Ezért nem tudtunk egyetérteni az utóbbi évek változtatásaival.

A gyermeknevelés biztonsága azért is hiányzik, mert valóban a szegénységet vállalja az, aki gyermeket vállal. Igazságtalan adórendszer az, amit ma a gyakorlatban megélünk, hiszen az egyénnek kedvez, és nem veszi figyelembe az el-

tartottak számát. Pedig ez lenne az igazságos és életszerű. Mondhatjuk erre azt, hogy több európai országban ilyen nincsen, de azt is mondhatjuk, hogy vannak sikeres európai országok, amelyek teljes mértékben vagy részben ezt megvalósították. Miért ne őket kövessük? Nekünk a saját vilá-gunkat kell kialakítani, figyelembe véve a tapasztalatokat, de nem szolgai módon alkalmazkodva bárkihez.

Ha a jelenségekről és okokról beszéltünk, akkor minden-képpen szólni kell a megoldásról is. Emlékszem arra, ami-kor 2000 körül egy demográfusokból álló szakmai bizottság a népesedési helyzet megoldásáról szóló javaslatot tett a kormány asztalára. Ez a három demográfiai mutatóhoz kap-csolódó javaslat volt. Mi ez a három? A születések száma, a halálzási mutatók és a bevándorlás. Azt mondták, hogy növelni kell a születések számát. Meglepő gondolat, erre nem is gondoltunk. Javítani kell a halálzási mutatókat, a születéskor várható élettartamot növelni. Azt hiszem, ez is logikus. De hozzátették azt, csupán szakmai szempontból, hogy egy irányított bevándorlást is meg kell gondolni.

Mi természetesen az első kettőt tudtuk elfogadni, hiszen ez az, ami egy nemzet életképességét igazolja, és ez az, amiben még vannak tartalékaink. Megpróbálom majd az utolsó szóban ezt a szerény kis tartalékot feltárni, hogy a végszó optimista legyen.

Úgy gondolom, hármas megoldásban gondolkodhatunk. Az első, ami nem direkt politikai tevékenység eredménye le-het, azokat a közösségeket erősíti meg, hozza helyzetbe, amely közösségek képesek a társadalmi tudatban az értékeket megjeleníteni. Mert szemléletváltás történt, értékválság van itt-hon is és Európa-szerre is, és ezt valamiképpen kezelniük kell. Ezek a közösségek és intézmények alkalmasak erre.

Mire gondolok? Az iskolára elsősorban. A gyerekek fejé-be el kell ültetni azt, hogy családban élni jó. A média felelős képviselőire is gondolok. Ez a legsúlyosabb kérdés, mert ami legtöbbet árt a családnak és a gyermekvállalás öröme-

nek, az sajnos a média. Vannak, és bár többen lennének, akik felelősen gondolkodva tesznek ezért valamit, de nagyon kevesen, és nagyon súlyos a kár, amit itt elszenvedünk. Az egyházi közösségek éppen a normák közvetítésével alkalmasak erre; civil szervezetek, mást nem említek, csak a Nagycsaládosok Országos Egyesületét. Ezeket a közösségeket kell megerősíteni, hogy segítségükkel ismét öröm legyen a fiatalok számára, ha gyermekekre gondolnak.

A másik feladat a családbarát környezet kialakítása. Elsősorban foglalkoztatáspolitikai kérdésekről van szó. Ez direkt törvényhozói feladat.

A harmadik megoldás a családtámogatási rendszer továbbfejlesztése. Ismét mondom, és ez a szakma véleménye, minden leépítés káros hatású. Csak hozzáadni, kiegészíteni érdemes. Itt említeném meg a KDNP javaslatát, amit rövid időn belül be is fogunk nyújtani, a választható családi adózásról szóló javaslatot. Hiszen igazságtalan a rendszer, mert több terhet viselnek azok, akik gyermeket nevelnek, mint azok, akik magányosan élnek. Figyelembe kell venni az eltartottak számát is az adózásnál.

Végül engedjék meg, hogy a némi optimizmusra okot adó adatot is elmondjam. Többször készült felmérés, a legutóbbi években is, ami igazolta, hogy folyamatosan jelen van egy szándék a magyar lakosságban. Nem egy gyermeket szeretnének, nem is 1,3-et, hanem átlagosan 2,1-et. Ez a szándékolt gyermekvállalás már reprodukálná a lakosságot, és megfelelné a demográfiai céljainknak. Nincs más feladatunk, mint „csupán” elhárítani az akadályokat és biztosítani, hogy ez a szándék érvényesüljön.

Ennek kell megtalálni a módját, hogy az eredeti szándék, ami egy gyermekszerető társadalom fiataljaiban megfogalmazódik, megvalósulhasson. A politikának meg kell teremteni a lehetőségeket, akkor reményeink szerint a trend megáll, és talán egyszer majd meg is fordul.

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps.)*

Sajtószabadság vagy médiaterror

A parlament idejének és energiájának javát aktuálpolitikai kérdéseknek szenteli. Most éppen a gazdaság állapota, a megbillent pénzügyi egyensúly és a miniszterelnök szavahihetősége a téma. A Tisztelt Ház figyelmének csak töredéke jut a társadalom alapvető problémáira és a nemzeti sorskérdésekre. Ezek aktualitása nem pillanatnyi, hanem folyamatos. Igaz, a hiteles és hatékony megoldás megfelelő eszmei háttérrel és a részérdekeken való felülemelkedést igényel. Harrach Péter, a parlament alelnöke napirend előtti felszólalásában „Sajtószabadság vagy médiaterror” címen beszélt a médiából áradó, gyermekeink egészséges fejlődését veszélyeztető hatásokról. Arra kértük a képviselőt, foglalja össze olvasóinknak elhangzott gondolatait.

A gyermek utánoz, így tanul. Nem mindegy, hogy milyen mintát élünk eleje. A magyar gyerekek naponta négy órát néznek televíziót, nyilvánvaló, hogy ez mély nyomot hagy bennük. A szereplők személyisége, világképe, értékrendje nem marad hatástalan.

Egy gyermek több ezer gyilkosságot lát felnőtté válásáig. Ennél is nagyobb kárt okoz az alakuló személyiségnek, hogy az erőszakot a konfliktuskezelés szinte egyetlen módjaként láttatják vele. Nem kevésbé káros élmény a gyermek számára a személyességtől megfosztott durva szexualitás. Ennek következménye, hogy nem fogja tudni helyén értékelni az egyik legszebb emberi érzést, a szerelmet. A gyermekek, sőt a társadalom egésze számára talán leginkább romboló azoknak a szereplőknek a kitérülése, akik normák nélkül élik az életüket. Az ő világuk jelenti a legrosszabb mintát.

A probléma tehát adott. Mi a megoldás? Sokan azt mondják, ilyen világban élünk, tudomásul kell vennünk. Valóban ilyen világban élünk, de nem kell tudomásul ven-

nünk. Akkor sem, ha tökéletes megoldást sehol a világon nem találtak még. Egy biztos, a felnőttek felelősségét kell erősíteni, a történet négy felnőtt szereplőjének felelősségét.

Első helyen van a szülő. A leghatékonyabb – bár nem elégséges – védelmet nyújtó amerikai megoldás is a szülőre épít. Neki van lehetősége egy vásárolható eszköz segítségével készülékéről törölni a gyermekére káros hatású kódolt műsorokat. (Az Európában használt rendszer erre nem alkalmas.) A magyar médiatörvény alapján használt korosztályi jelölés is a szülőnek szól. Mindez helyes is, hiszen a gyermek neveléséért elsősorban a szülő felel. A problémát megoldani azonban a szülő egyedül nem tudja. Nem csak azért, mert éberségénél az esetek többségében nagyobb a kíváncsi gyermek találékonysága, hanem azért is, mert a szülők olyanok, mint a magyar társadalom általában.

Második felelős a médiahatóság. Róla is azt kell mondanunk, olyan, mint a magyar hatóságok általában, erélytelen.

A fő felelősség a műsorkészítők vállán van. Be kell látniuk, hogy a gyermek érdeke szent. A nézettség szempontja csak ezután következhet. Aki ezt nem látja be, azal be kell láttatni, akár a törvény szigorával.

Végül ki kell mondanunk, a törvényhozók sem mentesek a felelősségtől. A médiatörvény problémája nem csupán az, hogy nem tartják be, önmagában is gyenge. Mielőbb módosítani kell.

Természetesen a jogalkotási és hatósági feladatok teljesítése mellett nem mondhatunk le azok munkájáról, akik képesek a társadalmi tudatot, a közgondolkodást alakítani. Ilyenek például az egyházi közösségek tagjai. Közös munkánk eredménye lehet, hogy a televízió és az internet nem fenyegetettséget jelent gyermekeink számára, hanem behozza a gyerekszobába a természet és az emberi lélek szépségeit, az emberi alkotások gazdagságát.

(Új Ember, 2006. július 9.)

Otthonon belüli erőszak

Felüdítő élmény volt a parlament nyugodt hangú, tárgyilagos vitája az otthonon belüli erőszakról. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a felszólalók között nem volt szemléletbeli különbség. Két markáns megközelítés tükröződött a hozzászólásokból. Mivel csak az egyik kapott eddig nyilvánosságot, fontosnak tartom, hogy a másik, a családbarát elképzelés is megfogalmazódjon.

A törvénytervezet lényege, hogy a bántalmazót ki kell emelni a családból és ideiglenesen vagy véglegesen távol tartani a védelmezett családtagtól. A média-előkészítés gyermekek megerősökléséről, nők súlyos bántalmazásáról szólt. Ezt eddig is büntette a Btk., függetlenül attól, hol követték el. A távoltagezés intézményének bevezetése a prevenciót szolgálja, lehetővé téve a hatóságoknak az intim szférába való belépést. Végső soron arról van szó, hogy szigorúbb lesz a törvény azzal, aki otthon keménykedik, mint azzal, aki idegennel teszi ugyanezt.

Nem kétséges, a brutalitás visszaszorításáért tennünk kell, méghozzá hatékonyan. A jelen tervezet egy kísérletet indít el, még nem tudjuk milyen hatása lesz, hiszen nem készültek felmérések és hatástanulmányok. Az nyilvánvaló, hogy szükség van az azonnali beavatkozást lehetővé tevő jogszabályra, de az is tény, hogy ez önmagában elégtelen a probléma megoldására, mert csupán felületi kezelést ad. A gyökereket érintő, hosszú távon ható megoldás nélkül nem sokat ér.

Több képviselő megfogalmazta, hogy nem egyértelműek a beavatkozás korlátai. Látszik, hogy a törvénytervezet az igazságügyi tárca húzódozásával, néhány képviselő és a civil szervezetek nyomására született meg. Ebben a körben igen széles a skála, jelen vannak az áldozatokat elkötelezetten védő, és hozzáértő szakemberek mellett az apai tasil esküdt ellenségei is. Ők ez esetben is arra biztatják az

„áldozatokat”, hogy jelentsék fel szüleiket. Úgy gondolom, tőlük nemcsak a szülőket, de a gyerekeket is, sőt magát a családot is meg kell védeni.

A liberális felszólalók is úgy gondolták, hogy az előterjesztés nem nyújt védelmet a visszaélésekkel szemben. Ahogy valaki fogalmazott: sok megunt férj is kerülhet hajléktalanszállóra.

Többen voltunk, akik nem tudtuk elfogadni a „családon belüli erőszak” kifejezést. Nem csak azért, mert Európában a bevett szóhasználat: „nők elleni erőszak”, „gyermekek elleni erőszak”, „otthonon belüli erőszak” stb., hanem mert úgy gondoljuk, meg kell őrizni a család fogalom pozitív tartalmát – azt, ami megmaradt belőle. A család a közgondolkodásban maradjon az a hely, ahol védelmet kap, és biztonságot talál gyermek és felnőtt egyaránt. Az esetek többségében az erőszak deviáns emberek problémás kapcsolataiban történik, ha családban, az a mély válság jele.

A brutalitás okai között szerepel a gyermekkori minta, az elszennvedett sérelmek okozta feszültség, az alkohol... Ezeket a távoltartás nem kezeli. A működő családi közösség viszont, ahol él az egymás iránti szeretet és elfogadás, gyógyító hatással van a feszültséggel terhelt emberre. Ez igazi prevenció is. Minél több egészséges, működő családra van szükség. Erre szokták mondani liberális barátaink, a valóság nem ez, a társadalmat olyannak kell elfogadni amilyen. Megtévesztően jól hangzó szöveg, mert van benne némi igazság. Én úgy fogalmaznék, az embereket megérteni, a társadalmat alakítani kell. Nem attól lesz boldog az egyén, és működőképes a társadalom, ha mindenki azt tesz, amit akar, hanem ha szabadon teszi azt, ami neki igazán jó. A működő család megvalósításában meghatározó szerepe van a kibocsátó, szülői családnak, a normát adó közösségnek (hívó ember estében egyházi közösség), a társadalmi tudatot formáló médiának és a politikai felelősség gyakorlóinak.

Sajnos a média nem tölt be családépítő szerepet. Az áhítattal nézett silány műsorok divatos viselkedési mintái gyanútlan követőiket előbb utóbb a normális párkapcsolatra is alkalmatlanná teszik. A házastársak kiegyensúlyozott és stabil kapcsolatát, és a szeretetben nevelt gyermekek biztonságát szolgálják az általánosan elfogadott erkölcsi normák. Ezek lazítása, tudatos gyengítése a társadalmi élet minden területén súlyos következményekkel jár.

A politikának kettős szerepe van a családok megerősítésében. Egyrészt azzal, hogy folyamatosan felszínen tartja a témát, mindenki előtt világossá teszi annak fontosságát.

Másrészt a jól átgondolt családtámogatási rendszerrel megerősíti a működő családokat. Ennek persze előfeltétele, hogy legyen a hatalmon lévő politikai erőnek hiteles család- és társadalomképe. Pontosabban, hogy erős közösségekre, elsősorban családi közösségekre épülő társadalomban gondolkozzék. Ezen a ponton nagy vitái vannak a két politikai oldalnak. A működő családokat támogató intézkedéseket, melyek a polgári kormány idején születtek, most egymás után szüntetik meg, így az iskoláztatási támogatást, a családokat segítő közösségek pályázati támogatását, és tervezik a gyermekek utáni adókedvezmény beolvasztását is.

Fel kell ismernünk, hogy az otthonon belül elkövetett erőszak válságtünet, zátonyra futott egyéni életek és az értékvesztett társadalom szomorú jelensége. A brutalitásnak keményen gátat kell vetni, de úgy, hogy közben ne sérüljön a családi közösség. Sőt tartós megoldást csak ennek erősítése hozhat, amit gyermekeink következetes nevelésével, a társadalmat irányító normák tekintélyének visszaállításával, a média értékközvetítő szerepének megvalósításával, hiteles és hatékony társadalompolitikával valósíthatunk meg.

(Népszabadság, 2004. május 17.)

II. SZOCIÁLIS KÉRDÉSEK

Szegénység

Amikor a szegénység kérdésével foglalkozunk, a számok és intézkedések mögött emberi sorsokat kell látnunk, fiatalon feladott reményeket és felnőtt fejjel megélt megaláztatásokat. A segítség több szinten történő, hosszú folyamat, amelyben az állam biztosíthat jövedelemnövekedést és kiterjeszheti a lehetőséget, a szakma képviselői, a civil szervezetek és egyházi közösségek gyógyíthatnak lelki sebeket, vagy segíthetnek az életformaváltásban.

Aki politikai felelősség birtokában nyúl a kérdéshez, annak a társadalom egészét kell látnia, hiszen felelőssége a társadalmi egység és működőképesség fenntartására terjed ki. Együtt kell kezelnünk a népességfogyás, a foglalkoztatás, a családok helyzetének ügyét a szegénység problémájával és sok más társadalmi kérdéssel. Mindig megdöbbenek, amikor a családpolitikai intézkedéseken kizárólag szegénypolitikai szempontok teljesítését kéri számon.

A szegénység több okra visszavezethető jelenség, mondhatnánk, a szegénység kockázata egymástól jól elkülöníthető csoportokat érint. Ilyenek: a fogyatékkal élők, a nagycsaládosok, a romák, a hátrányos helyzetű körzetek és kistelepülések lakói, a munkanélküliek, az adósságcspadába kerültek, stb. Az okok különbözősége természetesen a megoldások különbözőségét is igényli. Mivel a legtöbb esetben szerepet játszik a munkalehetőség, a munkaképesség vagy a munkaszándék hiánya, ezért a megoldás legfontosabb eleme a munkalehetőség, ezen belül a közmunka és a védett munkahelyek biztosítása, illetve a munkára készítő támogatás. A szegénységgel fenyegetett vagy abba belesüllyedt emberek jelentős része nem alkalmas arra, hogy piaci viszonyok között munkát vállaljon. Számukra különösen fontosak az atipikus munkalehetőségek. Ha

ezen a téren sikerül radikális változást elérni, a probléma gyökerét megoldottuk.

Mindig meglep az a szemérmesség, ahogy sokan a munkaszándék hiányát kezelik. A munkakerülés tabunak számít, úgy beszélnek róla, mintha az a munkaképesség lelki korlátja lenne. Ilyen is van, azt megértéssel kell kezelni, de ez nem az, ez a lumpen életforma sajátja. Aki folyamatos segélyezéssel támogatja a dolgozni nem akarókat, az a társadalom egészének árt. A segély a krízishelyzet kezelésére való, és nem a munka folyamatos pótlására. Aki ezt teszi, nem kiemeli helyzetéből az érintettet, hanem tartósan benne hagyja.

Az Orbán- és a Medgyessy-kormány társadalompolitikai intézkedései között nagy a különbség. A Medgyessy-kormány hatalomra kerülésében a werberi taktika szerint nagy szerepe volt az életformájuk miatt alacsony státusú rétegeknek. Megtartásuk – a számukra fontos szociális segélyezéssel – hangsúlyos politikai cél. Másrészt a baloldali eszmeiségéhez közel áll a liberális szándék: hagyjuk a társadalmat, alakuljon úgy, ahogy az egyének döntése alakítja. Mindenki úgy él, ahogy jónak látja, az állam kötelessége a szociális minimum biztosítása.

Ezzel szemben egy konzervatív kormány társadalomképe a közösség iránti kötelességeit teljesítő, egyéni életcéljal rendelkező emberek rendezett közösségét mutatja. Erre ad késztetést minden polgárának. Miközben megérti a nehézséggel küszködő embert, nem mond le a munka társadalmi becsületének növeléséről. Szociális lépéseit is a társadalomépítés szándéka vezeti.

1998-ban komoly kihívás előtt álltunk. Meg kellett állítani az alsó középrétegek további lecsúszását. A tét a társadalom egysége vagy kettészakadása volt. Sikerült elkerülni az akkor sokat emlegetett dél-amerikai modellt. A középrétegek támogatásának ez volt az elsőszámú indoka. Eszköze pedig a családtámogatási rendszer, különösen a

gyermek utáni adókedvezmény, később jól kiegészülve az otthonteremtési támogatással. Ehhez járult a folyamatos, kiegyensúlyozott bér- és nyugdíjmelés. Ennek köszönhetően a rendszerváltás óta először abban a ciklusban nőtt a bérek és nyugdíjak reálértéke.

A foglalkoztatás növekedése sok ezer embernek adott munkalehetőséget.

A középosztály támogatása tehát összetársadalmi, mondhatnánk nemzeti érdek volt. Ezzel szemben a leggazdagabbak előnyének növelése nem az. Gondolok az új kormány egyik első intézkedésére, a miniszteri fizetések 100 százalékos emelésére vagy a tőkejövedelmek adómentességének biztosítására. A polgári kormány intézkedései nyomán tehát javult a társadalom egészének helyzete, a szegénység nem terjedt tovább, sőt visszaszorult. Ez jól érzékelhető a kifejezetten anyagi okok miatt veszélyeztetett gyermekek számának alakulásán. 1997-ben 340 ezer volt, 2000-ben 185 ezerre mérséklődött.

Nem állítom, hogy minden szegényen sikerült segítenünk, de sokakon igen. Ilyenek voltak a minimálbéren dolgozók. Két és félszeres béremelésben részesültek. Ezzel jelentős különbség keletkezett a munkabér és a segély között, ami normális állapot.

Fokozott figyelmet fordítottunk a fogyatékkal élők foglalkoztatására, ellátására és támogatására. A fogyatékosügyi program kidolgozásával és végrehajtásának megkezdésével nagy lépést tettünk helyzetük javítása érdekében. A területre szánt éves költségvetési összeg 18 milliárdról 40 milliárdra emelkedett.

A lakáshitel-törlesztési nehézségek miatt adósságcsapdába került családok részére egy 14 milliárdos adósságkezelési programot indítottunk el. Kezdetben 30 ezer család kapott lehetőséget arra, hogy állami és pénzügyi segítséggel, a saját erőfeszítésük hozzáadásával elkerülje a kilakoltatást.

Hajléktalanfoglalkoztatási mintaprogramot indítottunk
Kiterjesztettük a gyermekétkeztetés normatív kedvez-
ményeit.

A sok apró, célzott intézkedést nincs alkalmam felsorol-
ni, de az is nyilvánvaló, hogy nem minden nehéz élethely-
zetben küszködő réteg kapott kellő figyelmet. Ilyen példá-
ul a fogyatékos gyermekét ápoló és ezért munkát vállalni
nem tudó szülő.

Mi történt a kormányváltás óta?

Sok szocialista politikus a szavazatvásárló ígérek telje-
sítése miatt még ma is döngeti a mellét, mint a hegyi go-
rilla. Pedig ezek nem csak átgondolatlanok voltak és nem
követték őket strukturális változások, de mára már világos-
sá vált, hogy értéküket is elvesztették. Következményüket
viszont ma is nyögjük. Mondjuk ki világosan, nem szociá-
lis hanem politikai indokkal születtek.

A Medgyessy-kormány megvalósult és tervezett szociál-
politikai intézkedéseiben az egységes és differenciálatlan
támogatásokat erőlteti. Emellett újból és újból megjelenő
ötlet a rászorultság elvének kizárólagos alkalmazása a csa-
ládtámogatásban. Akinek fontos az egészséges társadalom
és ennek alapja, a család, az tudja, hogy szükség van csa-
ládpolitikára, ezen belül családtámogatásra. Ennek más a
logikája, mint a szegénypolitikának. A családtámogatási
rendszer tervezett átalakítása, amit a családi pótlék és az
adókedvezmény összevonásának neveznek, csupán a for-
rások összevonása, valójában az adókedvezmény eltörlé-
se. Eredménye az lesz, hogy kevesebbet kapnak a több-
gyermekes dolgozó családok és többet a nem dolgozó ré-
tegek. Ezzel sérül a demográfiai cél, és romlik a társada-
lom állapota.

A megszorító intézkedések minden réteg helyzetét ron-
tják. Így volt ez a Bokros-csomag idején is, amivel nem az
volt az egyetlen baj, hogy megérkezett, hanem, hogy rossz
volt a címzett. A családoknak nem lett volna szabad kül-

deni belőle. A Medgyessy-féle megszorítások sem igen kí-
mélnek senkit, az otthonteremtő családokat sem.

A mohó szavazatvásárlás, a rossz gazdaságpolitika, a jö-
vőkép hiánya és a bizonytalankodó kormányzás eredmé-
nyeként ismét szélesedik és mélyül a szegénység Magyar-
országon.

A magyar polgárok többsége már belátja, hogy az or-
szágot és a társadalmat, olyan kormány képes kivezetni je-
lenlegi helyzetéből, amelyiknek a tetteit nem a hatalom-
vágy, hanem a felelősség irányítja, és van ereje tervei meg-
valósításához.

(Magyar Nemzet, 2004. február 16.)

Esélyeink

Maga az esélyegyenlőség – lévén uniós fogalom – megérdemel egy rövid elmélkedést.

Mint minden politikai kérdésnek, ennek is két megközelítése van. Nyilvánvaló ugyanis, hogy két politikai oldal van, két eszmeiséggel, két ember- és társadalomképpel, ebből adódóan két életforma képviselésével. A polgári oldal a hagyományosan európai, vagyis a keresztény értékrendet képviseli – van, aki radikálisan és van, aki nagy vonalakban. A másik oldal a neoliberalizmust vallja magáénak. Az SZDSZ meggyőződésből, az MSZP jobb híján, inkább tettekben, mint szavakban. (Ilyen beismerés megbújik a Hiller-féle tanulmányban is.)

A liberálisok szimpátiával fordulnak minden felé, ami különbözik az általánostól, a hagyományostól. Érdeklődésüket nem befolyásolja a jelenség értéktartalma, elégségesnek tartják a személyes döntés szabadságának biztosítását. Ezzel szemben a keresztény megközelítés a társadalmi cselekvés elfogadható motívumának valamilyen érték megvalósításának szándékát tartja. Ezért a két oldal sokféle megnevezése közül a legpontosabb az „értéksemleges-értékcentrikus” megjelölés, hiszen ezek a két szemlélet lényegére utalnak. Az esélyegyenlőség ügyét tehát más megközelítésből és más hangsúlyokkal, de mindkét oldal támogatja. Az egyik kisebbségpártiságból, a másik az elesettek védelmének kötelezettségéből.

A fogalom értelmezésénél józanságra van szükség, tekintettel arra, hogy ezen a területen rajongók garázdálkodnak. Nyilvánvalóvá kell tenni, hogy a teljes esélyegyenlőség megvalósíthatatlan. Hiszen egy férfi sosem szülhet gyermeket, egy mozgássérült nem lehet távfutó, és hetvenévesen nem lesz senki szépségkirálynő. Elérhető cél viszont a mozgássérültnek az akadálymentes közlekedés, az

apának, hogy gyermekeit kellő nevelésben részesítheti, a hetvenévesnek az emberhez méltó öregkor.

Az is világos, hogy az esélyeken könnyebb javítani, ha az érintett önereje is megmozdul. Ez különösen igaz a képzettség hiányával küzdők, a munkanélküliek és a nagycsaládosok esetében. Ma már mindenki előtt ismert – akkor is, ha a szavazatszerzés szempontja a baloldalon ezzel ellentétes megnyilvánulásokat eredményez –, hogy az igazi segítség nem a segélyezés, hanem a teljes ember segítése, a személyiség megerősítése, a munkakedv felkeltése, a munkalehetőség megteremtése. Ezt a megoldást erősíti, ha emberképünkben az emberi jogok mellett megjelenik a felelősség mások és önmagunk iránt, illetve a kötelesség szempontja.

Az esélyteremtés programjának egy átgondolt, egységes társadalompolitika részévé kell válnia. Ehhez pedig nélkülözhetetlen a hiteles jövőkép és az emberi problémák iránti érzékenység. Sajnos a Medgyessy-kormány egyikkel sem rendelkezik. A sokat emlegetett bankárszemlélet nem ellenzéki kampányszöveg, hanem a kormányfő és több kormánytag életformájából adódó, a kormányzati munkát gyengítő korlát. Emiatt az emberek életét közvetlenül befolyásoló kormányzati intézkedések motívuma sok esetben a szavazatvásárlás és nem az egészséges társadalom formálása. A társadalom életét irányító normák megerősítése fontos a polgári oldal számára. Ezért ad több esélyt például a gyermeket nevelő családoknak, mint az egyne-műek párkapcsolatának.

Az esélyegyenlőség nem önálló kormányzati terület, hanem kormányzati szempont, amelynek minden terület intézkedéseiben meg kell jelennie. Ha egy miniszterelnök a rászoruló rétegek esélyteremtésének szempontját mégis önálló tárca rangjára kívánja emelni, akkor pénzt, hatáskört, apparátust és intézményrendszert biztosít hozzá. Nevet is ad neki, nagy valószínűséggel Szociális Minisztéri-

umnak kereszteli. Nevezheti persze esélyegyenlőségének is, de a politikai marketing szakemberei erről le fogják beszélni. Hiszen bármennyire európai is a fogalom, a hazai kudarc úgy lejáratta, hogy egy ideig mindenki gyanút ébreszt. A probléma súlyát jelzi, hogy a rászoruló rétegek esélyei még jobban romlottak, mint az osztársadalomé. Példának említhetjük a fogyatékkal élőket. Szimbolikus jelentősége van a Fogyatékosok Esélye Közalapítványtól megvont 180 millió Ft-nak. Nem ez fogja pótolni az államháztartás hiányát, viszont sokakat megfoszt a nekik fontos pályázati lehetőségtől. A gyógypedagógus-képzés ellehetetlenítése hosszú távon veszélyezteti a fogyatékosellátást. Nem sikerült növelni a továbbtanuló roma fiatalok számát, és javítani a gyermeknevelésről visszatérő nők munkaerő-piaci helyzetét. Viszont sikerült megalkotni a botrányos antidiszkriminációs törvényt, amely Európában egyedülálló módon sérti az egyházi autonómiát. És persze közben szólt az ideológiai nóta és puffogtak az ultrafeminista szlogenek.

Az előző ciklusban nem sokat beszéltünk az esélyegyenlőségről, viszont nagyobb figyelmet kapott és több lehetőséghez jutott a szociális terület és a gyermeket nevelő magyar családok. Esélyt adtunk a szegény családból származó gyerekeknek a tanuláshoz a tandíj eltörlésével és a diákhitel bevezetésével, a kistelepüléseken élőknek a vidéki Magyarország megerősítésével, a gyermekeket nevelő és dolgozó szülőknek az adókedvezménnyel, az otthonteremtőknek a kedvezményes lakáshitellel, a hazai kisvállalkozóknak a Széchenyi terv támogatásaival, a családi gazdaságoknak a kamatmentes hitellel és az elővásárlási joggal... és mindnyájunknak azzal, hogy volt jövőképünk.

Az új út kereséséhez bátorság kell, még több a helyes útra való visszatéréshez.

(Magyar Nemzet, 2004. július 26.)

A KDNP nyugdíjkonceptiója

Hölgyeim és Uraim!

Európa-szerte komoly gondokkal küzdenek a nyugdíjrendszerek. Nálunk, Magyarországon ezeket növelik a sajátos magyar problémák: a foglalkoztatottság alacsony szintje, a demográfiai helyzet és a kormányzati baklövés. A nyugdíjassza már ma is jelentős költségvetési kiegészítést igényel. Néhány év múlva ez a teher nehezen elviselhető lesz. Ezen az alapproblémán kívül a magyar nyugdíjrendszernek számos gondja van. A nyugdíjasok ki vannak téve a politikai pártok szavazatvásárló törekvéseinek. Ezen kíván változtatni a koncepció azzal, hogy lényeges törvénymódosítások csak két parlamenti ciklus egybehangzó döntései alapján történhessenek. A parametrikus változtatásokat (pl. a korhatárt, a járulékkulcsokat) a létrehozandó társadalombiztosítási tanács hatáskörébe utalná.

A pontos egyéni számlavezetés és a bevezetendő állampolgári alapnyugdíj garantálná, hogy a rendszer biztosítási és szolidaritási elemei szétváljanak. Az egyéni számlavezetés a jelenleginél hatékonyabb módon biztosítaná a rugalmas nyugdísbavonulást. Az állampolgári alapnyugdíj védelmet adna az időskori szegénység ellen, különösen azoknak, akik kívül esnek a biztosítási alapon járó idősellátás körén (gondolok pl. az őstermelőkre).

Az özvegyi nyugdíj problémájának kezelésére is gondol a tervezet. Felkínálja a házastársaknak a közös számlavezetést és ezzel a kétszemélyes járadékot, ami egyúttal az özvegyi nyugdíjat is biztosítaná.

Emellett még két fontos intézkedés teszi családbaráttá a rendszert. A járulékfizetés új szabályozása szerint az egyéni számlán a munkavállalói, a szolidaritási számlán a munkaadói járulék jelenne meg. Ez utóbbi csökkenthető lenne a gyermeket nevelő munkavállaló esetében. Több gyermek esetén teljes mentességet kapna a munkaadó, így érdekelt-

té válna a gyermekes szülők alkalmazásában. Egy másik elem is jutalmazná a gyermeknevelést. A szülő nyugdíjának kiegészítését jelentené a gyermek jövedelemadója néhány százalékanak átirányítása. Megfelel a társadalmi igazságosság szempontjának, ha többet kap, aki a járulékfizető új nemzedék nevelésével hozzájárult a nyugdíjrendszer fenntarthatóságához, mint az, aki ezt nem tette. A rokkantnyugdíj szerepe csupán a valódi rokkantság kezelése. A tartós munkanélküliek ellátása más rendszerek feladata.

A magánnyugdíjpénztárak működését és szolgáltatásait a '97-es nyugdíjreform részleteiben nem szabályozta. Ezt pótolnunk kell. A tervezet javasolja, hogy a pénztárakat a tagok részvénytársasági formában tulajdonolják.

A KDNP törvényjavaslata átgondolt, az egész rendszert megreformáló kezdeményezés. Alkalmas arra, hogy széles szakmai és társadalmi egyeztetés után hosszú távra megoldja a magyar nyugdíjrendszer problémáját.

Kívánom, hogy a mai konferencia is hozzájáruljon ehhez.

(Megnyitó a Barankovics István Alapítványnak
a kereszténydemokrata nyugdíjkonceptiót
bemutató konferenciáján, 2007. szeptember 14.)

A cigánykérdés

Politikai uborkaszazon van, nincs sem parlamenti vita, sem említésre méltó esemény. A hírcsinálók konok elszántsággal, de mérsékelt eredménnyel próbálnak érdeklődést kelteni. Ilyenkor van esélye azoknak a témáknak, amelyeknek nem napi, hanem folyamatos aktualitása van, vagyis a nemzet sorsát érintő kérdéseknek. Ilyen a cigányság ügye. Mert félreértés ne essék, ez nem hatszázezer ember gondja, hanem mindnyájunké. Egyrészt mert keresztény felelősségünk rájuk is kiterjed, másrészt mert növekvő részarányuk miatt az ő helyzetük és állapotuk a társadalom egészének helyzetét és állapotát befolyásolja.

A romaügy megfelelő kezelésének sok akadálya van. Elsősorban a kérdéssel foglalkozók hozzáállása. Ez két végletes magatartásban ölt testet, az elfogultban és az előítéletesben. Nagy kárt okoznak a cigányoknak az elfogult, konfliktusfokozó érdekvédők, és az ártatlanokat is lerasszistázó liberális dogmatikusok. Az általuk meghirdetett tabuk miatt akad el az ügy a problémafelvetésnél, mielőtt a megoldás küszöbéig eljutna. A másik végletes szemlélet képviselői az előítéletesek. Ők sem képesek a jó megoldást megtalálni, hiszen számukra egyetlen lehetőség a probléma kiiktatása. Csak az elfogadó-javító szándékú szemlélet a hiteles és hatékony.

A helyzetet néhány mért és becsült adattal lehet érzékelteni. A cigányság demográfiai jellemzői eltérnek a többségi társadalométól. Míg a magyar nők átlagának termékenységi mutatója nem éri el az 1,3-at sem, a roma nőké három. Ma kb. hatszázezerre becsülik a magyarországi cigányok számát, 2021-re ez a szám nyolcszázezerre emelkedik. Köztudott, hogy Európa-szerte kitolódott az első gyermek vállalásának ideje, nálunk közelíti a harminc évet. A roma nőkre ez nem érvényes, 60 százalékuk 20 éves kora előtt kezdi a szülést.

A romák képzettségéről és munkaerőpiaci helyzetéről nincsenek pontos adataink. Annyit elmondhatunk, hogy képzettségi szintjük igen alacsony, körükben magas a munkanélküliség, egyes vidékeken csaknem 100 százalékos, sőt többgenerációs. Szociális ellátásból és családtámogatásból élnek, kiegészítve alkalmi, illetve közmunka-jövedelemmel. Egészségi állapotuk gyengébb az átlagnál, születéskor várható élettartamuk alacsonyabb. Lakáskörülményeik rosszak.

Idekívánkozik egy kérdés. Mit és kinek kell tennie ahhoz, hogy a megszülető gyermekek boldog felnőttek, családjuk és a társadalom számára hasznos emberek legyenek? Hogy életüket ne a szegénység, a konfliktusok, a céltalan ténfergés, a feleslegesség érzése, és a törvényes renddel való ütközés kísérje.

Társadalmi helyzetük javításának egyetlen útja a képzettség illetve a munkavállalás lehetősége és szándéka. Ennek feltételeit az államnak kell megteremtenie, de az érintettek részvétele nélkül – még inkább szándéka ellenére – nem megy. Ezért meg kell értetni a szülőkkel, hogy gyermekeiket saját érdekükben óvodába, iskolába kell járatni, és szakképesítést kell szerezniük. Erre kényszeríteni őket persze nem lehet, de szelíd, például a szociális ellátáshoz kötött eszközökkel készíteni igen.

Tapasztalatom szerint a cigánygyerekek nevelésének két hatékony pedagógiai intézménye van, az óvoda és a kollégium. Egyik a fiatal kor, másik a bentlakás miatt. Természetesen elkötelezett, áldozatos pedagógusokkal. Középiszkolás kortól viszont jó eszköznek bizonyult az ösztöndíj.

Meg kell találnunk az integrált oktatás megfelelő módját. A liberálisok fenyegetőzéstől kísért erőltetése biztosan nem az. Vannak viszont jó példák, amikre érdemes odafigyelni. Láttam kollégiumot, amely rendezett életvitelt biztosított diákjainak, akik a város középiszkoláiban beillesz-

kedési nehézségek nélkül tanultak. Láttam hatékonyan működő cigány iskolát. Láttam felzárkóztató osztályokat, amelyeket nem a szegregáció szándékával hoztak létre.

A hivatástudattal bíró pedagógus mellett szükség van megfelelően finanszírozott intézményre. Ehhez pedig a balliberális kormányzat szemléletétől kell elszakadnunk, amely mindent csupán gazdaságossági szempontoknak vet alá. Pedig ahogy a kistelepülések iskolái esetében, itt is a társadalomépítés szempontja magasabb rendű cél.

A cigányfoglalkoztatással kapcsolatos gondolataimat hadd kezdjem egy személyes élménnyel.

Miniszterként meglátogattam egy közmunkaprogram munkaszervezőit. Öröm volt nézni annak a cigány embernek a büszkeségét, aki évek óta nem vitt haza egy fillér kezeset sem, most viszont tisztességes munkabérrrel állhatott a családja elé. A Kádár-korszak munkaviszonykénysze- re nem éppen demokratikus eszköz volt, de valamiféle megoldás. A rendszerváltás óta nem sikerült ezt a problémát megoldanunk. Felnőtt emberek esetében, akik nem szokták meg a rendszeres munkát, a szabad munkaerőpiac nem sok esélyt kínál. Különböző foglalkoztatáspolitikai eszközökkel, elsősorban közmunkával kell lehetőséget teremteni. Ezzel párhuzamosan változtatni kell a segélyezési rendszer feltételein. Ma ez nem ösztönöz munkára. A fiataloknak viszont vonzó életpályát kell felkínálni. Megfontolandó megoldás lehet például egy speciális képzés keretében ápolói-gondozói képesítést nyújtani.

Nem engedhetjük meg magunknak, hogy tabuként kezeljünk kényes kérdéseket. Ilyen a magas bűnözési arány. A roma társadalom egészének megítélését rontják a lincselők és pedagógusverők. Őket a szigorú hatóság mellett csak saját közösségük képes megfékezni. Az etnikai konfliktusok – mint minden társadalmi probléma – kezelésének van egy másik feltétele is. Az ösztársadalom egészsége. Ez a normák tekintélyét, stabilitását is jelenti, de a hi-

teles társadalomképpel bíró politikai vezetést is. Ma sajnos mindkettőnek híjával vagyunk.

Keresztény társadalmi felelősségünk arra kötelez minket, hogy hozzásegítsük a magyarországi cigányságot ahhoz, hogy rendezett életformát éljen, és emberhez méltó körülményeket teremtsen magának.

(Új Ember, 2007. augusztus 5.)

III. EGYHÁZ

„Az egyház ne politizáljon” I.

A KDNP ismét a politika színpadára lépett. Ez a tény felszínre hozta az egyházak és a politikai szervezetek kapcsolatának kérdését.

Mivel a lap április 28-i számában sikerült olyan szavakat adni a számba, amelyeket soha nem mondtam, szükségesnek látom néhány mondatban kifejezni véleményemet az említett témáról.

„Az egyház ne politizáljon!” Ez a tiltás megalapozatlan és igazságtalan. Egyike a sokat hangoztatott, de senki által nem igazolt tételeknek. Ha a politika a köz ügyeivel való foglalkozás, akkor nemcsak lehetősége, de kötelessége is az egyházaknak társadalmi tanításuk megfogalmazása, és a nemzet sorsát érintő kérdésekben való megszólalásuk. Pártokhoz való viszonyuk is nyilvánvaló. Kapcsolatukat a tanításukban megjelenő értékrend, illetve a pártok eszmeisége, programja és konkrét politikai tettei határozzák meg. Az egyházak – függetlenül attól, hogy pártok léteznek vagy nem, szeretik őket vagy nem – hirdetik tanításukat Istenről, emberről, közösségről és normákról. Ehhez viszonyulnak többek között a politikai szervezetek úgy, hogy részben vagy egészben elfogadják, vagy elutasítják azt. Ezt egészíti ki egy-egy politikai erőnek az egyházak szabad működése érdekében tett megnyilatkozása és intézkedése. Megtilthatja-e bárki, hogy egy egyház, vagy egyházi személy kinyilvánítsa véleményét, mely politikai szervezet képviseli ugyanazt az értékrendet, mint ő. Kétségtelenül okozhat feszültséget az, hogy egy-egy hívő ember politikai elkötelezettségét nem csupán egyházi kötődése határozza meg. Ez esetben neki kell tolerálnia, ha nem is elfogadnia egyháza következetes megnyilatkozását.

A magyar politikai életben két oldal van, két eszmei háttérrel. Az egyik oldalon – a szociáldemokrácia hiányos képvisellete miatt – a liberális gondolkodás az uralkodó. A másikon a kereszténydemokrata. A kettő közötti alapvető különbséget ember-, illetve társadalomképükben kell keresni. A liberálisok az ember szabadságát tartják a legnagyobb értéknek, ezért fogadnak el mindenféle másságot. A kereszténydemokraták szerint az ember akkor tartja tiszteletben saját méltóságát, ha szabad döntései normák mentén történnek. A liberális politikus egyénekre épülő társadalomban gondolkodik, ezért megáll az emberi jogoknál. A kereszténydemokrata közösségekre építi társadalomképét, van mondanivalója családról, egyházzal, nemzetről. Úgy gondolja, az egyén ezekben valósítja meg önmagát.

Mindenki számára nyilvánvaló, hogy melyik gondolkodás áll közelebb az egyházak tanításához. Ezért szimpátiájukon éppúgy nem kell csodálkoznunk, mint ahogy nem ütközünk meg például az MSZOSZ elkötelezettségén sem. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az egyházak lemondhatnának minden emberhez szóló küldetésükről. A véleménynyilvánítás szabadságát azonban nem szabad tőlük elvitatni. Nem kétséges, hogy „az egyház ne politizáljon” gondolat kizárólag a baloldalnak kedvez, hiszen a másik oldalt megfosztja eszmei támogatójától.

Itt merül fel egy másik kérdés. Ha a polgári oldal egésze képviseli az említett értékrendet, akkor mi a KDNP szerepe? Mérete és identitása alkalmassá teszi arra, hogy egyértelműen – ha úgy tetszik, radikálisan – képviselje a keresztény értékeket és normákat. Erre politikai életünkben nagy szükség van. Azonban súlyos hibát követne el, ha igényt tartana az egyházak kizárólagos politikai képviselőjének szerepére. Az igazi lehetőséget azonban az a tény kínálja fel neki, hogy a baloldal a tőke érdekeit szolgálja, és ezzel lemondott az átlagember képviseléről. A KDNP-nek a keresztényszociális gondolat megjelenítőjévé

kell válnia. Ezzel nemcsak a társadalomnak és az egyes embernek tesz jót, de sokat segít a politika becsületének helyreállításában is.

(Népszava, 2006. május 13.)

„Az egyház ne politizáljon” II.

Sok téves és megtévesztő gondolat kering a köztudatban egyház és politika kapcsolatáról. Szeretnék néhány gondolatot megfogalmazni, és azok igazságát bizonyítani.

Az egyháznak joga és kötelessége megszólalni a közügyekben. A politika a köz ügyeivel való foglalkozás. Az egyházak küldetése minden emberhez szól, nemcsak az egyénhez, hanem a társadalom egészéhez is. Üzenetük része a társadalmi tanítás. Minden kérdésről, amely az emberek életét érinti, van mondanivalójuk. Ezt nem hallgathatják el. Aki azt mondja, hogy ne politizáljanak, alapvető joguktól fosztja meg őket. Ma Magyarországon a baloldal érdeke, hogy közös ügyeinkben hallgassanak az egyházak. Hiszen a polgári-nemzeti-keresztény politikai erő és az egyházak értékrendje közös, annak képviselőit elhallgattatni baloldali érdek. „Az egyház ne politizáljon” egyike azon liberális tabuknak, amelyet nem fogadhatunk el. (Ilyen a drogliberalizáció, eutanázia, egyneműek házassága. Mindegyik egy érték ellen irányul, a szabadság nevében.)

A Gyurcsány-kormány egyházellenes politikát folytat. Ez elsősorban az egyházi iskolák és szociális intézmények ellen irányul. Csökkentették a működésükhöz szükséges támogatást, így azok léte került veszélybe. Ezért írták körlevelükben a katolikus püspökök, olyan politikai erőre szavazzunk, amelyik képviseli az egyházi iskolák és szociális otthonok egyenlő támogatását. A kormány egyházellenes előterjesztéseit a parlamentben minden szocialista és szabaddemokrata képviselő elfogadta. Ezzel megerősítették a régi igazságot: a saját egyháza ellen tesz az a keresztény ember, aki egyházellenes párt képviselőire adja szavazatát. A képviselő ugyanis a frakciójával összhangban szavaz a parlamentben, vagyis ő olyan, mint a pártja. Ha a párt egyházellenes, ő is az.

Ízléstelen dolog egyházellenes párt képviselőjeként templomokban szavazatokat gyűjteni. Egy hívő képviselő minden egyházi közösségben otthon van. Ha egy-egy vásárnap nem saját közösségében, hanem a körzetében megy templomba, jól teszi, sajátjai közé megy – kettős értelemben is. Ha egy vallási közösséghez nem tartozó képviselő a templomban sündörög csak azért, hogy szavazatokat gyűjtsön, az alakoskodás.

Látnunk kell: a két politikai oldal mögött két eszmeiség, két értékrend van. Az egyik megfelel a keresztény tanításnak, a másik nem. Ha olyan világot akarunk építeni, amelyben érvényesül az egyházak tanítása, akkor a polgári-keresztény-nemzeti oldal, hogy még konkrétabb legyenek: a Fidesz–KDNP jelöltjét kell támogatnunk.

(Börzsöny Népe, 2006. tavasz.)

Levél a Magyar Televízió elnökének

Magyar Televízió RT.

Rudi Zoltán úrnak

elnök

Budapest, Szabadság tér 17.

1054

Tisztelt Elnök Úr!

Megdöbbenéssel értesültem arról, hogy a Magyar Televízió vallási műsoraiban nem hajlandó sugározni a katolikus és református egyház kettős állampolgárságra vonatkozó nyilatkozatait. A médiatörvényre hivatkozva cenzúráznak.

Bizonyára nem vagyok egyedül, akit ez a magatartás rossz időkre emlékeztet.

Az egyházak eddig is és remélhetőleg ezen túl is – hivatásuknak megfelelően – megnyilatkoznak minden lényeges kérdésben, amely a hívő emberek lelkiismereti döntéseit érinti. Attól, hogy egy ügyben pártpolitikai küzdelem is folyik, maga az ügy nem szűnik meg lelkiismereti, tehát az egyházak hatáskörébe is tartozó kérdés lenni. Különösen érvényes ez egy nemzeti sorskérdés esetében.

Hamis az érvelés, amely szerint a határon kívüli magyarok helyzetét csupán politikai ügyként kell kezelni. Minden politika, de a politika nem minden: vannak erkölcsi, lelkiismereti, társadalmi kérdések, amelyekről az egyházaknak joguk és kötelességük megszólalni, a közszolgálati médiumoknak pedig kötelességük az egyházak álláspontjának ismertetése.

Olyan műsor, amely magát katolikusnak vagy reformátusnak nevezi, nem veheti semmibe az említett egyházak szándékát.

Kérem Elnök urat a jogszerűtlen, a közszolgálati szolgálatnak ellentmondó, a vallásszabadságot sértő intézkedés megszüntetésére.

Budapest, 2004. november 22.

Tisztelettel:

Harrach Péter

a Fidesz Egyházi Egyeztető Tanácsa elnöke

*Hozzászólás a Hittani Kongregáció:
A katolikusok részvétele és magatartása
a politikai életben című dokumentumához*

A dokumentum első fejezete azt tanítja: a katolikusok vegyenek részt a közéletben, és ott viselkedjenek katolikusként. Miért aktuális ez az üzenet? Mert keresztény körökben elterjedt tévhit, hogy a politika olyan mocskos világ, amelyben nincs helye hívő embernek. Másrészt a liberálisok által terjesztett, alapigazságként beállított tévedések olyan erősen tartják magukat, hogy sok hívő politikus is alkalmazkodik hozzájuk.

Az első ellenérv fele igaz. A politika világában könnyű besározódni. Azonban nem lehet kérdés, ha csak sáros út vezet a célhoz, lemondhatunk-e róla. Tudomásul kell vennünk, hogy ebben a világban mindennapos a rágalmazás, a becsületsértés, a szavaink félremagyarázása és magánéletünk feltúrása. Aki ezt el tudja viselni, lehetőséget kap arra, hogy néha-néha egy helyes szándékot megvalósítson, vagy egy igaz gondolatot bevigyen a köztudatba. Úgy is fogalmazhatnánk, a politikai részvétel gátja nem a finnyáság, hanem kizárólag a személyes alkalmatlanság lehet.

A dokumentum által is idézett Christifideles laici, II. János Pál pápa apostoli levele azonban nem csak a hivatásos politikusra gondol, amikor azt tanítja: „a világi Krisztus-hívők semmi módon nem mondhatnak le a politikai életben történő részvételről...”. Valamilyen módon – legalább a szavazásukkal – kötelességük részt venni a politikai életben azért, hogy, „a világot keresztény szellemben átformálják”. Ezzel támogatják a sáros pályán küzdő hivatásos játékosokat.

A nehezebb kérdés, hogyan maradhatok hiteles keresztény a politika világában. Nem a korrupció kísértésére gondolok, ez nem olyan reális, mint a kívülről jövő gondolatok. A valóságos veszélyt a vállalhatatlan kompromisszumok, az eszmei következetesség sérülése jelenti. Ez az ízet

vesztett só esete. Az igazi út itt is keskeny. Egyfelől a következetes elvhűség nem téveszthető össze a merevséggel és fafejűséggel, másfelől a szükséges és vállalható kompromisszum a megalkuvással. Korunk keresztény politikusának kísértése a liberális tabuk elfogadása. Ennek a törekvésnek a képviselői hatalmas médiatúlsúlyuk segítségével belevitték a közgondolkodásba súlyos tévedéseiket mint kötelező alapigazságokat, amelyekkel szemben megszólalni is illetlenség. Minden esetben egy hiteles igazság téves értelmezéséről van szó. Folyamatosan szabadságjogokra hivatkoznak, és hagyományos értéket vonnak kétségbe. Ilyen a másság tisztelete, ami önmagában szép gondolat, de nem akkor, ha a deviáns másságot is tisztelnem kell. Ilyen az emberhez méltó élet vágya, de ez nem lehet érv a szenvedő ember életének kioltásához. Vagy ilyen az örendelkezés joga, de nem akkor, ha egy fiatal kábítószerfogyasztással teszi tönkre önmagát.

A keresztény politikus azt vallja, a társadalmat nemcsak elfogadnunk, de alakítanunk is kell. Ennek persze megvan a maga kockázata, hiszen következetessége könnyen Buttiglione sorsára juttathatja.

A dokumentum üzenete tehát egyértelmű: a részvétel kötelező, de az identitás megőrzendő.

(Új Ember, 2006. január 29.)

*Az egyházi iskolák államosításának
évfordulóján*

2007. június 19.
Országgyűlési felszólalás

HARRACH PÉTER (KDNP): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! 1948. június 16-án a tisztelt Ház sürgős tárgyalásba vette a XXXIII. törvényt, amellyel egy nap alatt közel ötezer iskolát államosított. A magyar iskolarendszer ezzel nagy csapást szenvedett. Tekintsünk vissza erre az intézményhálózatra, amely a trianoni események után alakult ki.

Klebelsberg a nemzet megmentése és felemelése céljából az általa kultúrfölénynek nevezett jelenség megőrzését tartotta fontosnak. Ennek két eszközét, a tömegműveltség fejlesztését és a magas tudomány ápolását igyekezett megvalósítani. Kidolgozta az iskolaépítési programot, egyetemeket alapított, gondoljunk Debrecenre és Szegedre, a menekült egyetemeket befogadta, külföldi ösztöndíjakat alapított, kiépítette a collegium hungaricumok rendszerét. Komoly munkát végzett, és az addig is eredményes iskolarendszert még eredményesebbé tette.

Akkor jött Rákosi, aki az autonóm szervezeteket és a másként gondolkodó embereket nem tűrte meg a rendszerben, elsősorban persze az egyházakat. Az egyházi iskola számára egy útból elhárítandó akadály volt. Ennek voltak előzményei is, amelyek a szocialista rendszert megalapozó marxista-leninista nevelés kizárólagosságát próbálták megvalósítani. Ilyen volt a tankönyvpiac monopolizálása, illetve a körzetesítés, amely a szabad iskolaválasztás megszüntetését jelentette, hiszen kötelező volt a körzeti iskolába iratkozni. Egységessé tették a rendszert az általános iskolák bevezetésével. Ez segített a kisiskolák megszüntetésében. Az érv ismerős: azok a kistéleplési iskolák, amelyek kisebb létszámmal dolgoznak, kevésbé szín-

vonások – mondták már akkor is. Pedig pont az egyházi iskolák színvonalával, működőképességével semmi probléma nem volt. Sajtóhadjárat előzte meg ezt, majd jött a pócspetri kreált esemény, és megszületett Ortutay Gyula kultuszminisztersége idején az a bizonyos XXXIII. törvény.

Amikor ezeket az eseményeket szemléljük, nem tudunk eltekinteni attól, hogy a mai helyzetre is vessünk egy pillantást. Beszélhetnénk a felsőoktatás helyzetéről, a támogatások visszafogásáról, a kutatás-fejlesztésre fordított források szűkösségéről, az alapfokú művészeti oktatás támogatásának csökkentéséről is, de az iskolarendszerben okozott kár, illetve a pedagógiai eszközök megváltoztatása is említést érdemel. A direkt és indirekt eszközökkel történő iskolabezárások okozzák a legnagyobb veszteséget. A pedagógiai munkában okozott kár is jelentős, amit egy mondatral úgy foglalhatnánk össze, hogy az iskolai rend fellazítása. A tanár tekintélyének megvédése, a rend megőrzése nélkül nincs pedagógiai munka. Nem poroszos iskolákról álmodozunk, hanem egy minimális, normális rendről.

Akkor még nem beszéltem a pedagógusok reálbércsökkenéséről. Optimizmusom azt mondja, hogy kétségbeesni nem kell, mert ahogy túlélte a magyar iskolarendszer – bár komoly sérülésekkel – Rákosi idejét, ugyanúgy túl fogja élni ezt az időszakot is.

Köszönöm szépen. *(Taps az ellenzéki padosorokban.)*

Politikai kereszttek

Keresztjeinkkel úgy vagyunk, mint Jónás a prófétálással, szeretnénk kiiktatni az életünkből. Pedig minden hiteles emberi tevékenységnek megvan a maga keresztje. A szülő naponta hoz áldozatot a gyermekéért, a sportoló kemény fizikai megterhelést vállal, az orvost éjszaka is beteghez hívják...A közéleti felelősség gyakorlásának is van sajátos keresztje.

Hazánkban és korunkban különösen nehéz a keresztény politizálás. Rosszindulatú interpretációk, hamis történelmi képzetek nehezítik magyarok millióival a szóértést. Évtizedeken át fertőzték a nemzedékeket azzal, hogy az egyház tehet a középkori borzalmakról, a gyarmatosítás idején a népirtásokról, aztán újabban az antiszemitizmusról, vagy „tudományellenességgel”, a „szabad gondolkodás korlátozásával” vádolják.

Az egyházgyűlölő politikai erők az elmúlt évtizedekben hamis egyházképet sulykoltak a köztudatba. Azt hazudták, hogy az Örömhír kizárólag a templomok falai között hirdethető, nem lehet Krisztus tanításával „zaklatni” az embereket az utcán vagy a médiában. Az egyház ne merjen hozzászólni a világ dolgaihoz. Nehezíti a közéleti pályán működő keresztények tevékenységét, hogy az egyház szociális tanítása úgyszólván ismeretlen a szélesebb közönség előtt.

A politikai pályán már az indulás pillanatában versenyelőnyben vannak azok, akik gátlástalanul alkalmaznak alantas eszközöket a hatalom megszerzésére. A hátrány oka nem a keresztények élheteretlensége, hanem az üzleti világból a politikai életbe telepített eszközök. Természetesen fel kell venni a kesztyűt. Egyrészt a hiteles politikusoknak is használniuk kell a kommunikációs és marketingszakma minden fogását, másrészt le kell leplezni a nemtelen eszközöket, és a társadalom maradék erkölcsi erejére támaszkodva meg kell tisztítani azoktól a közéletet. Addig

is viselniük kell a sportszerűtlen küzdelemben alulmaradók keresztjét.

Ezen a pályán könnyen besározzák az embert, minden naposak a gyanúsítások, rágalmak. Csúsztatásokkal vagy kifejezett hazugságokkal elferdítik szavait, hiteltelenítik tetteit, gyalázzák személyét. A kiváltságosok nagyobb keresztet is kapnak. Gondoljunk arra, hogy Orbán démonizálása évek óta tart. Ez nem kis kereszt neki és családjának.

A keresztény közéleti szereplő legfontosabb feladata az értékek képviselete. Szavaival, kezdeményezéseivel, ha lehetősége van rá, intézkedéseivel ezek érvényesülését szolgálja. Ez minden korban nehéz feladatot jelentett. Ma különösen, hiszen Európában – így nálunk is – a hagyományos keresztény kultúra mellett a francia forradalom óta teret kapott az úgynevezett felvilágosodás kultúrája, aminek értékei mellett komoly veszélyei vannak. Ezek ma a közéletben liberális dogmák képében jelennek meg. Alapigazságoknak tüntetik fel őket, ellenük szólni illetlenség, legalábbis, a „politikailag korrekt” kategóriáján kívül esik. Mindig a szabadság nevében, ténylegesen egy érték ellen szólnak. Ilyen az abortusz és az eutanázia, az önrendelkezési jog védelmében, valójában az élet ellen irányul. Ilyen a drogliberalizáció, amely az egészséges személyiséget veszélyezteti, ilyen az egyneműek kapcsolatának házasság rangjára emelése, amely a házasság intézményét hitelteleníti. Ezekkel szemben az értékeket, a morális magatartást képviselni folyamatos küzdelmet jelent, nem kis kereszt.

Végül sajátos jelensége a demokráciának az emberek manipulálása. A diktatúrák befolyásolási eszköze a kényszer és az erőszak. A demokráciában kifinomult technikája van a manipulációnak. A félrevezetett tömeg a manipulálók eszközévé válik. A politikában is érvényes, ami a kereskedelemben, a szakmai fogások segítségével a hamis termék ugyanúgy eladható, mint a valódi. Ráadásul azt kell látnunk, hogy a manipulált tömeg nemcsak fogyasztója a

hamis terméknek, de akadályozója a valódi törekvések megvalósulásának is.

Természetesen nemcsak keresztjei vannak a közéleti tevékenységnek, hanem örömei, sőt felemelő pillanatai is. Az elviselt nehézségek megerősítenek, az eredmények pedig új reményt adnak további küzdelmeinkhez.

(Új Ember, 2007. április 1., nagyhét.)

Városmisszió

Főtisztelendő Bíboros és Püspök Urak, kedves Testvérek! Örülök, hogy itt lehetek, örülök, hogy szólhatok. Én ugyanis sokszor és szívesen beszélek, de mindig valamiről, és soha nem a saját érzéseimről. Ez igazi kihívás számomra, igyekszem ennek megfelelni.

Igaza van Prohászknának, ahol élet és erő van, ott jelenik meg az öröm. Az életteli, erős ember túllép mások kicsinyességén, és nem bosszankodik a váratlan nehézségeken. Tegyük hozzá: a hívő ember tudja, hogy Istenben van az élet teljessége, és Ő a mi erőforrásunk. Ha élő a kapcsolatunk Vele, akkor rendben van az életünk. Az az ember tudja, mi a tiszta öröm, aki jóban van Istennel, a világgal és önmagával.

- Számomra a legintenzívebb örömlélmény a pusztaság létezésének öröme, és az, hogy egy csodálatos világban élek. Ez a teremtmény öröme. Amikor reggel kimegyek a kertbe, látom, hogy szép az idő, akkor is, ha süt a nap, ha fúj a szél, vagy esik az eső. Mert rossz idő nincs, minden idő szép. Élni jó, mert csodálatos a világ.
- Én a politika színpadán játszom a szerepemet. Akár hiszik, akár nem, ebben is lehet örömet találni, akkor is, ha ez a küzdelem világa.

Mi az öröm a küzdelemben? Az, hogy jó ügyért harcolunk. Ez megnyugtató, örömteli érzés. Számomra még nagyobb örömet jelent, ha egy beszédben vagy leírt mondatban a valóság hiteles értelmezését, vagy egy alapigazságot tudok a nyilvánosság elé vinni. Ez igazi missziós öröm.

- Megkérdeztem a feleségemet, mi jelent számára örömet? Azt mondta: ha együtt a család. Valóban, jó családban élni. (Ez akkor is igaz, ha még emlékszem a szülői értekezletek nyomasztó élményére.) Azt is mondta, öröm, hogy van társa. Ez jólesett. Itt kell ki-

mondanom: örömteli érzés, ha másnak sikerül örömet szerezni. A család és a társ a találkozás örömét jelenti. Ez nemcsak a másik emberrel, hanem az Istennel való találkozásra is igaz. Van, akinek az egyseri megtérés élményében, és van, akinek a mindennapi bensőséges imádságban történik meg ez a találkozás.

- Ha visszatekintek az életemre, annak fordulópontjaira, megnyugvást és biztonságot jelentett, hogy rá tudtuk bízni magunkat a Gondviselésre. Ha megoldhatatlannak látszó feladat előtt álltunk, ha nem látszott az alagút vége, ha élet-halál kérdésében kétesélyes volt a helyzet, tudtuk azt mondani: Rád bízunk magunkat.
- Talán ez az élmény az alapja az életemet végigkísérő optimizmusomnak. Én megteszek, amit tudok, többet a Gondviselésre bízom. Úgy gondolom, egyedül a keresztény optimizmus véd meg minket attól, hogy boldogságvágyunkat megcsúfolja a földi élet rövidege és a szenvedések.

Prohásztkához visszatérve nagy belső erőt kívánok mindnyájunknak, hogy sok tiszta örömet találjunk életünkben.

(Elhangzott a Szent István-bazilikában, az „öröm napján”,
2007. szeptember 20.)

*Nyolcszáz éve született
Árpád-házi Szent Erzsébet*

**2007. november 19.
Országgyűlési felszólalás**

HARRACH PÉTER (KDNP): Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Nem pártpolitikai viták témájáról szeretnék most beszélni, hanem történelmünk egy nagy alakjáról és arról az üzenetről, amit a társadalomnak, a jelennek ma is hordoz az ő személye.

Tegnap zárult Sárospatakon az Árpád-házi Szent Erzsébet születésének 800. évfordulója alkalmából szervezett emlékév. Európa-szerte megemlékeztek a magyar történelem és a magyar egyház nagy alakjáról. Itthon elsősorban egyházi rendezvények voltak, némi parlamenti részvétellel. Tegnap az elnök asszony is jelen volt a záróünnepségen, sajnos azonban állami részvétel vagy önálló állami szervezés nem történt ebben az évben.

Kérdés az, mit üzen nyolcszáz év távlatából II. András királyunk lánya és IV. Béla testvére a mai magyar embereknek. Idézzük fel a kort és Erzsébet személyiségének néhány vonását!

A XIII. század nagy problémája a szegénység volt. Bizonyos védelmet a szegény emberek a hagyományos társadalmi struktúrák keretei között kaptak – családban, kolostorban és máshol –, de azt a gazdasági fejlődést, ami már megmutatkozott, társadalmi szinten még nem tudták kihasználni, hiszen az alsó és felső rétegek közötti különbség növekedett, ma úgy mondanánk, hogy az alsó és felső tized közötti jövedelmi különbségek nőttek. Ebben a században volt a nagy karitatív intézmények és kórházak alapításának ideje, és ekkor élt a magyar király lánya Thüringiában, aki tizennégy évesen lett a tartománygróf, Lajos felesége, három gyermekük született, és férjének

korai halála után özvegyen maradva életét a szegényeknek szentelte. Huszonnégy éves volt mindössze, amikor meghalt.

Mi az a három vonás, amit fontosnak tartok a személyiségében kiemelni, hiszen élő üzenete van a mai magyar társadalomnak is? Férjét igazi, szenvedélyes szerelemmel szerette, és ez kölcsönös volt. A családi életről üzen számkra nyolcszáz éven keresztül Erzsébet. Azt üzeni, hogy az önmegvalósításnak két terepe van, az egyik a hivatás – hiszen ő nemcsak hercegnő, de a szegények segítője is volt –, a másik a családi élet, és ő ebben is képes volt önmagát megvalósítani. Tehát nem a karrierépítés az egyetlen terep egy nő számára, ha az önmegvalósítást meg akarja élni. Talpraesett és bátor nő volt, akiről azt írják életrajzírói, hogy kiválóan lovagolt, de határozott személyiség is volt, aki képes volt szembeszállni a társadalmi konvenciókkal, a divattal, a másokat befolyásoló „mit szólnak az emberek?” gondolattal. Azt tette, amit a lelkiismerete szerint fontosnak tartott.

S végül a harmadik a szociális érzékenység, ma így mondanánk, ami azt jelentette, hogy özvegyi részét megkapva kórházat épített, utolsó éveit a betegek ápolásának, illetve a szegények gondozásának szánta. Ez az üzenet a döntéshozóknak szól a lehetőségekkel bírók felelősségéről, arról, hogy akinek módja van, az törődjön többet a többség sorsával.

Engedjék meg, hogy befejezésképpen az életrajzából egyptár mondatot felolvassak. „Vagyona negyedrészt saját kezűleg osztotta szét a szegények között, beesteledett, mire mindenkinek átadhatta adományát. Amikor látta, hogy az öregek és betegek arra készülődnek, hogy a szabadban töltsék az éjszakát, kenyeret adott nekik, nagy tüzet rakatott, hogy megmelegedhessenek, és elrendelte, hogy mossák meg a szegények lábait. Az egyik ember dúdolni kezdett egy dalt, és hamarosan mindenki énekelt a tűz körül.

Erzsébet boldog volt, és azt mondta társnőinek, látjátok, mindig mondtam, hogy csak vidámmá kell tenni az embereket.”

Köszönöm a figyelmüket. *(Taps.)*

Sokszor könnyebb beszélni, mint hallgatni

IV. EGYEBEK

Beszélgetés a képviselővel

– *Képviselő úr! A politikus életének is van emberi oldala, erről szeretném kérdezni.*

– Nézze, aki politikai porondra lép, annak számítania kell arra, hogy nem úgy zajlik az élete, mint annak előtte, és más szabályok irányítják a viselkedését is.

– *Ez mit jelent?*

– Mozgalmas életet. A múlt héten például megjártam Székelyudvarhelyt, Letkést és Battonyát. Van olyan nap, hogy korán reggel a televízióban kezdek, és este lakossági fórumon veszek részt. Közben levelekre kell válaszolni, vezetni a parlament ülését, külföldi vendégeket fogadni, interjút adni stb. Nem panaszkodom, mert kifejezetten élvezem a változatosságot.

– *Azt mondta, hogy a politikai életben mások a viselkedés szabályai.*

– Persze, nagyobb önuralomra van szükség, mint a magánéletben. Néha az asztalra kell csapni, de nem akkor, amikor dühös vagyok, hanem amikor úgy ítélem meg, hogy eljött az ideje. Rólam azt mondják, hogy nyugodt vagyok. Lehet, de belül élénken reagálok az eseményekre.

– *Az alkotmánybíróság is úgy foglalt állást, hogy a politikusoknak többet kell eltűrniük...*

– Van mit. Amiért egy jobb kocsmában orrba vágják a pimaszkodót, azt mosolyogva kell elviselni. Kezdve a gyalázkodó névtelen leveleken, a politikai rágalmakon keresztül, a média packázásáig. El kell tudni viselni, de megszokni nem lehet.

– *Nyilván vannak kellemes élményei is.*

– Természetesen. Jóleső érzés, ha sikerül egy beszéd, el tudok intézni egy ügyet, eredményes egy parlamenti szavazás. Legszebbek azonban a személyes kapcsolatok. Hat

év alatt sok barátom és ismerősöm lett a körzetben. Az előző ciklusban egy kis börzsönyi faluból jöttem hozzám, a minisztériumba nyugdíjasok. Beültek a szobámba, elbeszélgettünk, a végén mindenkitől elbúcsúztam. Két év múlva a választások idején mesélte a polgármester, hogy egy idős bácsi megkérdezte tőle, hogy is hívják azt az embert, aki vele kezét fogott, mert ő arra akar szavazni. Egyszerre éreztem szégyent, hálát és meghatottságot.

– *Említette, hogy a közelmúltban járt Erdélyben...*

– Erdély fontos számomra. Apám kolozsvári volt, a menyem székelyföldi. De a személyes kötődés mellett a politikai és emberi szempontok is kötnek ehhez a földhöz. Ezeréves történelem kapcsol össze minket. A táj csodálatos, az emberek jólelkűek. Részt vettem a csíksomlyói búcsún, beszéltem Szász Jenő polgármester rendezvényén, és felavattam egy Rákóczi-domborművet Szentegyházán, szép élmény volt.

Hadd fejezzem be egy jellegzetes székely viccel. Az egyik székely atyafi megkérdezte tőlem: mit gondol, mire használjuk mi itt a lóbőrt? Nem tudom – válaszoltam. Hát lovat tartunk benne.

(Rendületlenül, 2003. nyár.)

Október 23-a Lengyelországban

2006-ban egy közép-európai országban ünnepeljük egy másik közép-európai ország 50 évvel ezelőtti eseményeit. A két ország több mint ezer éves történelme során sok szállal kötődött egymáshoz, ma is összeköt bennünket népeink barátsága.

Már a XI. század nagy magyar királyának, Szent Lászlónak ereiben is folyt lengyel vér. A Lengyelországban is nagy tiszteletnek örvendő Kinga és Hedvig magyar királylányok voltak, Nagy Lajos, III. Jagelló Ulászló és Báthory István pedig közös uralkodók. Rákóczi fejedelem lengyel földön talált menedéket, ahogy a második világháború éveiben sok lengyel Magyarországon. Az 1848–49-es szabadságharcban a Lengyel Légióban négyezer lengyel katona harcolt.

1956. október 23-án a magyar forradalom a „lengyel október” melletti szolidaritási tüntetésként kezdődött. Sorsunk és ellenfeleink közösek voltak. Hadd idézzem Orbán Viktor volt magyar miniszterelnököt: „Vannak nemzetek, amelyek arra ítéltettek, hogy fiaiknak mindig újra kelljen álmodniuk apáik álmait. Közép-Európában ez a sorsunk. Nekünk mindig újra és újra meg kell harcolnunk azért a szabadságért, amelyért apáink, nagyapáink, dédapáink már megharcoltak. Nemzedékről nemzedékre öröklődik itt nálunk a kiolthatatlan vágy, hogy magunk határozassunk saját sorsunk felől, és nemzedékről nemzedékre újra álmodjuk a biztonságot nyújtó szabad és boldog világot.

1990-ben ennek az álomnak valóra váltásáért fogtunk össze. Szükségünk volt a változásra, mindannyian újat akartunk, független polgári Magyarországot. Ezt a világot álmodták meg '56 októberében apáink és anyáink, akik maguk is dédapáiktól, 1848 hőseitől örökölték ezt. Igen, így forrnak össze bennünk a nemzedékek újra és újra, évszázadról évszázadra.”

1956 tiszta forradalma hármas üzenetet küld nekünk. Elsőként a nemzeti gondolatot. Ez minden korban az ide-

gen elnyomás elleni lázadásra, a függetlenség és nemzeti önrendelkezés megvalósítására készítette apáinkat. Akik közösségekben gondolkodnak, azok tudják, hogy a nemzeti közösséghez tartozás tudata igazi érték. '56 népe ezt az értéket képviselte szemben azokkal, akik az internacionalizmust erőltették rájuk.

Másik üzenet a szabadság gondolata. Magyarország népe a nyomasztó, mindent átható zsarnokság után teli tüdővel szívta be a szabadság levegőjét. Ők nem tévesztették össze a szabadság friss fuvallatát a szabadosság fülledt levegőjével. Illyés Gyula verse, az Egy mondat a zsarnokságról jól érzékelteti azt a világot, amelyben mindkét népnek élnie kellett:

*„Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van
nemcsak a puskacsőben,
nemcsak a börtönökben, (...)*

*nemcsak a szögesdrótban,
nemcsak a könyvsorokban,
szögesdrótnál jobban
butító szólamokban;*

*az ott van
a búcsúcsókban,
ahogy így szól a hitves:
mikor jössz haza, kedves;*

*az utcán oly szokottan
ismételt hogy-vagy-okban,
a hirtelen puhábban
szorított kézfogásban...”*

Végül a harmadik üzenete '56-nak a morális tisztaság és szolidaritás üzenete. A forradalmárok igazságot akartak tenni és nem bosszút állni. Egy eszméért küzdöttek és nem

érdekekért, közösségért és nem önmagukért. A világ, ami ellen harcoltak, nemcsak zsarnoksággal és félelemmel teli volt, de velejéig romlott és hazug. Igaz, tiszta forradalom volt '56-ban. Ma demokráciában élünk, ahol nincs zsarnokság. Hazugság persze van, de a mai hazugok nem zsarnokoskodnak, ők manipulálnak. Ezzel ma is szembe kell állítani az igazságot, ha nem is a forradalom eszközeivel.

2006-ban két közép-európai országban 1956 tiszta forradalmára emlékezünk, azokra az üzenetekre, amelyeket az életüket sem kímélő hősök küldenek felénk, a hazaszeretet, a szabadság, a hit és az emberség üzenetére. Tisztelettel mondok köszönetet minden lengyelnek, aki társunk volt 1956 küzdelmeiben, az azt követő megtorlás éveiben, és partnerünk azóta is, közös értékeink képviselőjeként.

Éljen az évezredes lengyel magyar-barátság!

(Elhangzott Varsóban, a Városi Színházban, 2006. október 23.)

Varga Lászlóra emlékezve

2003. május 26.

Napirend előtti felszólalás

HARRACH PÉTER (Fidesz): Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Az erdő tragédiája, ha kidől a tölgy. A magyar kereszténydemokrácia nagy öregje, az Országgyűlés korelnöke, Varga László, Laci bátyánk eltávozott közülünk.

A harmincas években kapcsolódott be az akkor aktivizálódó keresztény reformnemzedék munkájába, amely célként a társadalom peremére szorult rétegek szociális és kulturális felemelését jelölte meg. A paraszt-népfőiskolák és munkásakadémiák szelleme radikális volt, de a társadalmi rendet és az emberi méltóságot tisztelték. Ez a szellem sok fiatalban, így Varga Lászlóban is felébresztette a keresztény társadalmi felelősséget, hatással volt személyiségére és törekvéseire. Az itt átélt igazságokat később is gyakran emlegette. Egyik mondása volt: az ember értékét nem a pozíciója, még csak nem is a végzettsége adja, hanem az, ami belül van. Ekkor lett politikai tevékenységének alapvető célja a szociális igazságosság szolgálata.

A mozgalomból kinőtt, Barankovics vezette Demokrata Néppártnak Varga László először szervezője, majd később képviselője lett. Így jellemezte a kort, amelyben küzdeniük kellett: ebben az időben az igazság elnémult, a hazugság harsogott, az egyéniségek nem érvényesültek és a jellemek eltörpültek. Ekkor már 1947–48-at írunk. A Demokrata Néppárt képviselői bátran küzdöttek, talán ekkor alakult ki Laci bátyánk küzdőképessége és realitásérzéke is. Ahol lehetőséget látott a sikerre, ott küzdött, ahol viszont nem volt erre lehetőség, ott könnyedén továbbment. Kompromisszumkészsége erkölcsi tartással párosult. Gyakran mondta: aki a politikában nem tud kompromisszumot

kötni, az ne politizáljon; aki viszont az elveit feladva köt kompromisszumot, annak nincs helye a politikában.

1948 végén emigrálnia kellett. Második hazájában megtalálta a helyét, egzisztenciát teremtett, de egy percig sem felejtette el, hogy magyar és közéleti ember. Kapcsolatot létesített a más pártbeli magyar emigráns politikusokkal, szervezett, írt és beszélt. Kiváló tolla volt; több drámáját mutatták be itthon és Amerikában. Remek szónok volt, életét pódiumon töltötte, és bár tragikus, mégis szimbolikus, hogy ott is halt meg.

Az emigráció nemcsak hazaszeretetét nem tudta megtörni, de optimizmusát, sőt humorérzékét sem. Már 80 éves volt, amikor hazatért, fiatalos lendülettel vetette magát a munkába, dolgozott, járta a vidéket és időt szánt az emberekre. Egy elgépiesedő világban, egy atomizálódó társadalomban hazahozta azt, amit magával vitt: a keresztény reformnemzedék dinamikus, humanista, eszmék iránt lelkesedő világát.

Életének ebből az utolsó 13 évéből sok mindent ki lehetne emelni, csak egy gondolatot idézek, amely érzékelteti, hogy politikai küzdelmeiben is mindig az igazságot kereste. Így szól az idézet: „Miközben az egész demokratikus világ összefog a terrorizmus megállítására, én szeretnék egy másik veszélyről szólni, a szellemi terrorizmusról. Arról a szellemi terrorizmusról, amelyik a sajtóban, rádióban, televízióban, a közéletben folyik. Arról a szellemi terrorizmusról, amely hadat visel az igazság elhangzása ellen, és megtevesztéseket, valótlanságokat, hazugságokat terjeszt.”

Egy történettel tartozom még neki. Az utóbbi hetekben egy fiatal sofőrrel utazott gyakran vidékre. Hetven év volt közöttük a korkülönbség. Mégis tudtak beszélgetni, vicceket mesélni, felidézve a múltat, egyszóval megértették egymást. És ez neki volt köszönhető. Minden alkalommal beküldte egy virágboltba, hogy vegyen két csokor virágot: egyet az ő feleségének és egyet a fiú menyasszonyának.

Befejezésül korelnöki beszédéből egy mondatot szeretnék idézni. „Igen tisztelt Országgyűlés! Ebben a fenséges épületben, amelybe '47 óta úgy jövök be, mint egy templomba, felszólalásainkban kizárólag az ország sorsával foglalkozunk, tartuk tiszteletben mások jogait, emberi méltóságát és becsületét.”

Köszönöm szépen. *(Taps.)*

Húsvéti köszöntés

2007. április 2. Országgyűlési felszólalás

HARRACH PÉTER (KDNP): Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Képviselőtársaim! Valóban, egy hét múlva húsvét lesz, és a húsvét mindnyájunk ünnepe, hiszen vallási tartalma mellett az egész társadalomnak szóló üzenete is van. A vallási tartalom nyilvánvaló, az Ószövetség népe a szabadulást ünnepelte, a keresztények számára viszont a legnagyobb ünnep a húsvét, még ha karácsony a lehangulatósabb is, hiszen húsvétkor az üdvtörténet központi eseményét, Jézus Krisztus szenvedését, halálát és feltámadását ünnepeljük. Ez az esemény választ ad az élet és halál misztériumára rákérdező ember kérdésére is.

De mi az az üzenet, amit mindenkinek tartalmaz a húsvét? A gyerekeknek persze elsősorban a csokitojást tojó nyusziról szól, ez is a húsvéthoz tartozik. A nyúl szülő ilyenkor fészket rak, és beleteszi az ajándékot. Az idő múltával persze egyre nehezebb a zongora alá bemászni és ott fészkelni, de a gyerekek, illetve az unokák öröme kárpótol minket ezért.

A felnőtt ember számára azonban az üzenet kettős. Egyrészt az ünnepről általában szól. Az ünnep mit jelent az egyén, a család és a társadalom, a nemzet számára? Ilyenkor az ember hátat fordít a hétköznapiaknak, leül a családi asztalhoz, koccint a barátaival, és egy picit kinyílik a szemek azokra a dolgokra, amiket hétköznapi nem vesz észre. Az ünnep tárgya felé fordulunk, és ez azt is jelenti, hogy egymás felé is fordulunk. Társ kell az ünnephez, társak, elsősorban család, mert egyedül nem lehet ünnepelni. Az ünnep közösséget teremt. És ha ezt az üzenetét nézzük a húsvétnak, akkor ez már a társadalom egészének is szól, hiszen az ünnep nemcsak közösséget, de egységet is

teremt, egészséget a nemzet életében is. Bízunk benne, hogy fogunk tudni egyszer így ünnepelni.

A húsvétnek azonban van egy egészen konkrét üzenete, amely az életről szól, az élet igenléséről, az élet kultúrájáról, ami nemcsak az élet feltétlen tiszteletét jelenti – sokan vagyunk, akik külön is hangsúlyt teszünk az élet kezdetének és végének feltétlen tiszteletére –, de az életigenlés az új élet megjelenésének örömét is jelenti, a gyermekek fogadásának örömét, és ez mindig nagyobb kell hogy legyen a félelemnél, a jövőtől, a bizonytalantól való félelemnél. Nagyvonalú kell, hogy legyen, az áldozattól való félelemnél is erősebb. A húsvét üzenete az is, hogy az élet az áldozatból fakad.

És még valamit engedjenek meg. Korunk emberének szüksége van arra, hogy igent mondjon a teljes emberi életre. A teljes emberi élet pedig a másikkal való kapcsolatban, a másokkal való kapcsolatban és – most megint vissza kell térnem – a családdal való életben teljesedik ki, hiszen önmagamát a társsal való kapcsolatban találom meg, és életünk a családban teljesedik ki. A húsvét üzenete tehát, ha egy mondatban akarom kifejezni, az, hogy a másokért hozott áldozatból élet fakad. Ez érvényes a családra, és érvényes a nemzet egészére is.

Mindenkinek, megkülönböztetés nélkül, szép húsvétot kívánok. Isten áldja Magyarországnak népét! (*Taps.*)

Nőnap köszöntő

2005. március 8.

Elnöki ülésmegnyitó az Országgyűlésben

ELNÖK, HARRACH PÉTER: Tisztelt Országgyűlés! Március 8-a van, nőnap. Ezen a napon egy 1857. március 8-ai eseményre emlékeztek, a magyar emberek azonban átkódolták az ünnepet, politikai üzenet helyett emberi tartalmat adtak neki. Ezen a napon, évtizedeken keresztül kialakult szokás szerint, köszöntjük a nőket. Mindnyájan kifejezzük irántuk tiszteletünket. Számomra is megtiszteltetés, hogy a képviselő asszonyokat, a Ház női munkatársait és minden magyar lányt és asszonyt köszönhetek.

De nemcsak köszönteni, hanem köszönni is szeretnék. Megköszönni, hogy vannak, hogy szépek és kedvesek, hogy tapintatosak és megértők, hogy gondoskodók és áldozatkészek. Őrizzék meg a különbözőségüket! Legyenek nőiesek abban a világban, amely a férfi és nő közötti különbséget csökkenteni akarja. Őrizzék meg szabadságukat, hogy ne más döntse el önök helyett, a karriert választják, a családot, vagy mindkettőt. Őrizzék meg méltóságukat azokkal szemben, akik csupán a testükre kíváncsiak. Egy biztos: önök nélkül nincs gyermek, nincs család, nincs emberi jövő. Azt kívánom, hogy ne csak az ünnepen, hanem mindennap kapjanak tiszteletet és megbecsülést.

Isten éltesse minden magyar lányt és asszonyt! (*Taps.*)

Bál

Kórusfesztivál a zene, az építészet és a történelem jegyében

Szeretettel köszöntöm a kórusfesztivál résztvevőit. Köszönöm, hogy a Parlamentet is előadásuk színhelyéül választották. Nagyszerű gondolatnak tartom a szervezők szándékát, a zene, az építészet és a történelem összekapcsolását. A két művészeti ág rokonsága nyilvánvaló, erre Hegel is utal Esztétikájában, amikor közös vonásként említi, hogy mindkettőben „a legmélyebb bensőség, másrészt a legszigorúbb értelmi rend uralkodik”. Egyfajta egymásrautaltságot is felfedezhetünk: a hanghoz tér kell, a zene pedig élővé teszi a teret.

Hogyan kapcsolódik ehhez a história? Életünk az időben zajlik, a múltból táplálkozik: elődeink alkotásai között élünk, gondolataikat a közösség tudata őrzi. Az is nyilvánvaló számunkra, hogy nemcsak a jelenért, önmagunkért, de a jövőért, gyermekeinkért is dolgozunk. A történelmi eseményeket sugalló környezetben megszólaló dal az idő és a tér, a művészeti szép és az emberi küzdelem együttes élményét adja.

Köszönjük az Önök vállalkozását és azt a sokszínű élményt, amit mindnyájunknak nyújtanak.

(Elhangzott a Parlamentben, 2005. október 23.)

*Gyurcsány Ferencből nagy államférfi
lehetett volna*

2007. június 14.

**Felszólalás a kormány egyéves tevékenységét
tárgyaló vitanapon**

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! Hosszú órákon keresztül hallgattuk a szakpolitikai kérdéseket, adatokat és azok értelmezését, nyilván mi is és a vitát figyelők is belefáradtak. Úgy-hogy pihenjünk egy kicsit, beszéljünk emberi kérdésekről!

A magyar miniszterelnök mozgásterére igen nagy, hiszen nem a kormánynak van miniszterelnöke, hanem a miniszterelnöknek van kormánya, megteheti azt, hogy az ország szekerét ilyen vagy olyan irányba állítsa, és lendületet is adjon neki. Mégis mi történt, hogy ez a szekér nem lendült be?

Most egy olyan állítást teszek, ami bizonyára mindkét oldal képviselőit meglepi, de megteszem: Gyurcsány Ferencből nagy államférfi lehetett volna, sok adottsága megvan hozzá, kommunikációs készsége, kiváló szónoki képessége, ambíció, lendület, munkabírás. Akkor mégis mi hiányzott? Amikor egyik kedves könyvem, Széchenyi Naplóját a kezembe vettem, eszembe jutott a miniszterelnök úr blogja, és akkor rájöttem, hogy mi a különbség ketjük között, mi hiányzik ahhoz, hogy nagy államférfi legyen Gyurcsány Ferenc.

Kettőt mondanék: az egyik egy intellektuális hiány, a másik egy morális. (Taps a Fidesz és a KDNP soraiban.) Az intellektuális hiány azt jelenti, hogy sajnos a dolgok összefüggéseiben és távlataiban való szemlélete mintha hiányozna a miniszterelnök úrból, ami megvolt a magyar történelem nagy államférfiaiban, gondoljanak csak Széchenyire, Deákra vagy a nagy miniszterelnök-elődökre, Andrássyra, Tiszára vagy Bethlenre.

És mi a morális hiány? Amikor Széchenyi Naplóját kézbe vesszük, akkor azt látjuk, hogy a nemzetéért aggódó politikus vívódik és tépelődik, mi lesz ennek a nemzetnek és polgárainak a sorsa. A napló és a blog közti különbség nem csupán abból adódik, hogy az egyiket tollal, a másikat klaviatúrán írták, hanem abból is, hogy az utóbbiban nyoma sincs ennek a felelősségérzetnek, egy viszont megjelenik: a manipuláció szándéka. Hát ez a kettő, ami megkülönbözteti a nagy államférfit és a nagy államférfivá nem lett miniszterelnököt.

Ha megengedik, még egy szempontot említenék. Azt látjuk az első Gyurcsány-kormányánál is és most is, hogy hosszú idő eltelt valódi kormányzás nélkül. Ehelyett egy kommunikációs akció indult be, tökéletesen működött is, az emberek egy ideig meggyúrhatók voltak, egy ideig el lehetett velük hitetni, hogy munka folyik, és közben hónapokon keresztül gyakorlatilag kormányzás nem történt az országban. Ha szabad javasolni valamit ezen az egyéves évfordulón: több kormányzást és kevesebb manipulációt.

Köszönöm szépen. *(Taps a Fidesz és a KDNP soraiban.)*

Köszöntő a villányi borászbálon

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim!

Két okom van rá, hogy ma este az élet örömeiről szóljak. Egyrészt bálban vagyunk, másrészt Villányban. Ki mást idézhetnék bevezetésként, mint Hamvas Bélát, aki így szól a villányi borról és a bálról: „A villányi az elegáns bor, a gavalléroké és a dámáké. A magam részéről bábra csak villányit adnék... Minden előnye akkor bontakozik ki, ha az ember frissen fürdött, borotválkozott, tetőtől talpig átöltözött... Éppen csak annyi izgalmat kelt, amennyi a táncosok társalgásához kell. Mértéktartó, finom, jólnevelt.”

Nagy bátorság lenne Hamvas Bélának ellentmondani, nem is teszem, legfeljebb kiegészítem. Számomra a villányi nemcsak a bállok bora. Az ünnepi ebédéké éppúgy, mint a baráti beszélgetéseké, de leginkább a magányos elmélkedésé. A villányiban gondolatok vannak.

Ma este azonban Hamvas Béla gondolatánál maradunk. A villányi a bállok bora, a bál pedig az elegancia a szépség, az öröm alkalma. De vajon 2007 februárjában itt Magyarországon van-e okunk örülni. A kérdés jogos, mégis azt mondom, hát hogylene lenne. Magyar emberek vagyunk, emberek és magyarok. Az embernél nincs csodálatosabb teremtmény a földön. Nemcsak azért, mert szabadnak született, amit a rabság sem vehet el tőle. Nemcsak azért mert nem tud akkorát bukni, hogy fel ne álljon, hanem azért is, mert a legnehezebb helyzetben is él benne a remény. A szabadsága mellett ez a legnagyobb ajándéka. Mindenre rá tudja mondani: túl fogjuk élni. Képes hinni abban, hogy a rossz világ után jön egy jobb világ, a tisztesség, a munka, az értékek világa.

Magyar emberek vagyunk. Ebben a hazában élünk. Van, aki tudja, mikor jöttek ide az ősei, van, aki nem. Nem is fontos, itt vagyunk, együtt vagyunk, ez a mi hazánk. Benne Villány a nagyszerű boraival.

Amikor az örömről beszélünk, tudjuk, hogy az nem feltétlenül harsányság, hanem a kiegyensúlyozott ember belső derűje. Az önmagával békében levő ember jó szándékkal fordul a másik felé, az élet minden ajándékát tiszta szívvel fogadja, és másokkal közösen tud örülni annak, hogy az Úristen jó kedvében teremtette ezt a világot.

Isten éltesse a villányiakat, hogy még sokáig tudjanak örömet szerezni mindnyájunknak!

Jó szórakozást!

(Elhangzott a villányi borászbálon, 2007. február 10.)

Választókerületemben

Ez több mint osztálykirándulás

INTERJÚ A KÖRZET KÉPVISELŐJÉVEL

– *Képviselő úr, beszéljen a munkájáról, hogyan telnek egy országgyűlési képviselő hétköznappjai?*

– Színes életem van. Úgy is mondhatnám, hál' Istennek sok dolgom van. Egyéni képviselő vagyok, járom a körzetemet. Igyekszem hatékonyan képviselni az itt lakók ügyeit, akkor is, ha a helyi események gyakran hétvégére esnek.

– *Hol járt az elmúlt hónapban?*

– Több helyen. Általában hosszabb időt töltök egy-egy településen. Például Püspökhatvanban járva az esti községi ünnepség előtt részt vettem a képviselő-testület ülésén, meglátogattam a plébános urat, elbeszélgettem jó néhány emberrel, megnéztük a néprajzi kiállítást stb. 15-én itt voltam Veresegyházon, délelőtt a városi ünnepségen, délben a polgári oldal ebédjén, délután a futóversenyen. Este Kóspallagon tartottam beszédet, majd hosszasan beszélgettünk a helybeliekkel. Múlt szombaton Vámosmikolán a helyi '56-osok és hozzátartozóik találkozóján vettem részt. Három órán keresztül hallgattuk a visszaemlékezéseket, észre sem vettük, hogy eltelt az idő. A héten 11 település polgármesterével fogok találkozni. Szóval változatosak a helyi programok...

– *Ha a parlamentben van, mivel foglalkozik?*

– Ülést vezetek, vendégeket fogadok, szakmai munkát végzek, felszólalok...

– *Vegyük sorra!*

– Az országgyűlés egyik alelnöke vagyok. Feladatom többek között, hogy üléseket vezessek. Ez általában egy ülésnapon 2-3 órát jelent, de volt olyan alkalom, amikor este nyolctól éjjel kettőig ültem a székben.

– *Milyen vendégeket szokott fogadni?*

– Utoljára egy palesztin delegációt, előtte egy újságíró-konferencia résztvevőit, orosz protestáns lelkészeket, a

Szeretem a falunapok hangulatát

Ford cég megbízottait, és persze a körzetem iskolásait, nyugdíjasait.

– *Mit jelent a szakmai munka?*

– Frakcióm szociális kabinetjét irányítom. Több szakértő és képviselő dolgozik azon, hogy szociális és családjogi kérdésekben az általunk képviselt értékrend színvonalas módon jelenjen meg.

– *Utolsó felszólalásában miről beszélt?*

– Napirend előtt szóltam a nyugdíjasok helyzetéről, az energia- és gyógyszeráremelésekről. Egy-egy témát aztán a médiában is képviselni kell. Van még egy feladatom, az egyházi kérdések. Ahogy látja, valóban változatos az életem.

– *Hogyan határozná meg képviselői hitvallását?*

– Lehet hogy nagy szavak, de őszintén mondom. A nemzet érdekében, az emberekért, a keresztény értékrend érvényesüléséért dolgozom. Minden nap hálát adok a Gondviselésnek, hogy ezt tehetem.

– *Húsvét közeledik, mit jelent önnek ez az ünnep?*

– Gondolati tartalma a keresztyén tanítás központi eleme, a húsvéti misztérium. Ennek megélésében segít a nagyböjti felkészülés. Az ünnepnek sajátos hangulatot ad számomra a családi együttlét a maga szokásaival. Kívánom a lap minden olvasójának, legyen tartalmas és élményt adó ünnepe.

(Vácvidéki Hírmondó, 2005. április.)

Fontosak a személyes találkozások

Az ünnep mindenkié

A VERESEGYHÁZI POLGÁRI OLDAL AZ ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK UTÁN

Az önkormányzati választások után fél évvel ideje mérleget készítenünk a veresegyházi polgári-keresztény-nemzeti oldal tevékenységéről, állapotáról. 1998 óta ismerem a mi-einket, jelöltként és képviselőként azóta élvezem támogatásukat, amit ismételten megköszönök.

Veresegyházon a különböző szervezetekben és azokon kívül elkötelezetten tevékenykedő barátaink – a megszokott jobboldali feszültség ellenére – nagy erőfeszítéseket tettek az együttműködés megvalósítása érdekében. Ennek voltak szép eredményei is. Kimondhatjuk, az országos átlagnál szebbek.

A város vezetésébe azonban nem volt módjuk beleszólni. Ennek oka a polgármester személye. Népszerűsége folyamatosan garantálja újraválasztását, rutinja és emberismerete pedig – a képviselőtestület összetételétől függetlenül – biztosítja számára az egyszemélyi vezetés lehetőségét. Ez érvényesül a jelenlegi ciklusban is.

A mi oldalunk életében új fejezetet jelentett a Fidesz városi megjelenése. Nem cserejátékosként, hanem tizenkettedikként lépett a pályára, ráadásul a dolog természeténél fogva a csapatkapitány mezében. Érthető, hogy az összjáték akadozott. Egy másik hasonlattal élve a helyzetet bonnyolította, hogy a vezérhajóra többen átugrottak a régi matrózok közül is, mindenki húzott egy-egy kötelet, de a vitorlák csak nem akartak szélbe állni. Pedig jó szél volt.

Igaz, egy ilyen szituációban nemcsak dinamizmusra és jó szervezésre, de a konszenzusteremtés képességére is szükség van.

Az őszi önkormányzati választások sikere Veresegyházon nemcsak a „jó szélnek” (az országos politikai helyzetnek),

hanem annak a ténynek is köszönhető volt, hogy sikerült ennek az oldalnak egységesen indulnia. Így tudtunk tizből tíz helyet nyerni. Ennek az örvendetes ténynek azonban volt egy sajnálatos következménye, a listáról nem jutott be senki. Így több régi képviselő sem kapott mandátumot. Az egyéni körzetben bejutott képviselőinknek kezében volt a lehetőség, hogy a testület meghatározó frakciójává váljanak. Ehhez azonban fegyelmezett csapatjátékra és tapasztalt, rátermett vezetőre lett volna szükség.

Nem szeretnék elfeledkezni a magam szerepéről sem. Mint országgyűlési képviselőnek kettős feladatom van. Egyrészt a város érdekében korrekt és segítő kapcsolatot kell építenem a város mindenkori vezetőivel, és természetesen polgáraival. Másrészt segítenem kell a mi oldalunkon álló helyi politikai erőket. Az utóbbi érdekében erőfeszítéseket tettem az önkormányzati választásokon történő egységes indulás érdekében. Úgy gondoltam, ezután minden megy a maga útján. Rá kellett jönnöm, hogy barátaim továbbra is igénylik segítségemet. Örömmel teszem.

Végül engedjék meg, hogy Önöknek, családjuk és közösségeik minden tagjának szép Húsvétot kívánjak.

(Rendületlenül, 2007. május.)

Verezen őrzik a hagyományokat

KARÁCSONYI KÖSZÖNTŐ

Ma a hírek főleg tragédiákról szólnak. A média ezt tartja eladhatónak, ettől borzong a fogyasztó.

2000 éve Betlehemben elhangzott egy örömhír. A lényegről szólt, hogy van értelme és célja az életünknek. Hozzá törvényt is adott, rövidet, de tökéleteset, a szeretetét.

Azt kívánom, hogy a betlehemi üzenet mindnyájunknak hozzon békét és örömet.

Különösen azoknak, akik egyedül ünnepelnek. Érezzék meg, hogy aki a karácsonyt ünnepli, az már nincs egyedül.

(Megjelent a szobi választókerület lapjaiban, 2006. karácsony.)

Lelkészbeiktatáson

*Apró történetek,
komolytalan
pillanatok*

Ramszesz

EZ MÁR AZ?

Optimista ember vagyok, belső derűvel szemlélem a világ dolgait, még a politikai eseményeket is. Hogy ez miért nem tükröződik az arcomon, nem tudom. Sőt azt mondják, kezdek kísértetiesen hasonlítani a kutyámra. A jelenégről – mármint, hogy a gazda egy idő után hasonlít a kutyájára – sokat hallhatunk. Arról nem tehetek, hogy gyermekeim annak idején egy bullmasztiff kölyökre beszéltek rá. Ramszesz – így hívják – kedves, jóindulatú jószág. Soha nem bántott senkit, mégis mindenki fél tőle. Igaz egyszer megmutatta, mire lenne képes. Feleségemre rátámadt két nagytestű kutya, Ramszesz csak sokára jött vissza az üldözésből. A hasonlóságot nem szeretném mindenre kiterjeszteni, maradjunk abban, hogy az ábrázatunkban van valami közös – állítólag.

Néhány éve kampányfotót készítettünk. Szeretem az elkapott pillanatokot, de a műtermi fotózást nehezen viselem. A fotós azt javasolta, csináljunk egy mosolygós képet. Hosszan, kitaratóan mosolyogtam. Egy idő után megszólalt: tessék mondani, ez már az?

Humbi

A VÖRÖSBOR

Varga Laci bátyánk több mondása vált ismertté, az egyik igen széles körben. Köztudott volt, hogy kedvelte a vörösbort. Ha vidéki meghívást fogadott el – ez gyakran megtörtént, magas kora ellenére – csak azt kérte, legyen jó vacsora vörösborral. Egész jól viselte, hogy nem minden vidéken terem jó bor. Azt viszont nehezen, ha behűtötték a vörösbort.

Nem csoda, hogy egy üveg vörösborral kellett kiengesztelnie annak, aki Laci bácsinak szólította. A bácsi távolít, a bátyám közelít – szokta mondani.

Azon a bizonyos Kossuth téri rendezvényen a milliós tömeg előtt Varga László, a parlament korelnöke a mikrofonhoz lépett. Az emberek kórusban kiabálták: Laci bácsi, Laci bácsi. Az Öreg megszólalt: – Ma nagyon gazdag lettem. – Mindenki elcsendesedve várta a folytatást: – Mert aki azt mondja, hogy bácsi, hoz egy üveg vörösbort. Az emberek felnevettek, de ez a nevetés nem csak a poénnak szólt. Milliónyi együtt lélegző ember meleg szeretete áradt a nagy Öreg felé. Ezt éppúgy lehetett érezni a levegőben, mint az összetartozás érzését. Az a nap felejthetetlen és talán megismételhetetlen élmény volt.

Laci bátyánk nagy egyéniség volt, bölcsességével és könnyed szellemességével együtt. Büszke vagyok rá, hogy életében atyai barátomnak tudhattam, távozásakor pedig megemlékezhettem róla a parlamentben, kétszer is. A második, ha nem is komoly, de hozzá illő volt. Egy államtitkár hivatkozott rá. Természetesen Laci bácsizott. Miután befejezte beszédét, jelentkeztem, és a következőket mondtam: - Aki Laci bátyánkat életében lebácsizta, egy üveg vörösborral kellett jóvátennie. Ő már nem veheti át az ön elégtételét. De itt vannak a parlamentben szellemi örökösei. Mi szívesen átvállaljuk tőle ezt a szerepet.

Az államtitkárban volt annyi humorérzék, hogy néhány perc múlva egy üveg vörösbort tett az asztalomra, nem is rosszat.

MEGRÁGOTT MONDANIVALÓ

Az ülést vezető elnök kezében vannak eszközök, amellyel a parlamenti munkát mederben tudja tartani. Úgy gondolom, minden csengőkocogtatásnál vagy mikrofonkikapcsolásnál többet ér, ha nyugodt és derűs légkört tud teremteni. Magam mindig erre törekszem, ha megvalósul, igazi sikerélményt jelent. Egy esetet hadd meséljek el.

Egyik kormánypárti képviselő, aki egyébként ritkán jön ki a sodrából, valamiért nagyon begurult. Dühében az ellenzék magatartását – már elnézést – „szarrágásnak” minősítette. Miután leült, ezt mondtam neki: ön képviselőtársait egy végtermék rágásával vádolta. Úgy gondolom egy képviselőnek nem ez a dolga, hanem az, hogy a mondanivalóját rágja meg, mielőtt megszólalna. A többiek nevettek, ő felállt és bocsánatot kért.

„EGÉSZSÉGÜGYI” SZÜNETHET

A parlamenti jegyzőkönyv igen hasznos íromány. Szó szerint rögzíti a képviselői felszólalásokat. Igaz, a gesztusokat, hangsúlyokat, beszédtechnikai sajátosságokat képtelen visszaadni. Ezek az élőbeszédben elfedik a fogalmazási hibákat, az írott szöveg viszont tükrözi, sőt kiemeli azokat.

Nagy előnye viszont, hogy újból és újból visszaolvasva a szavak mögötti történések érthetőbbé válnak, mint az elhangzó beszédeket hallgatva.

A következő jegyzőkönyvi részletek egy kerek parlamenti történetet írnak le, amelyben az az egyedi, sőt bizarr, hogy a kancelláriaminiszter írásban fordul a házelnökhöz egy miniszter emberi szükségleteinek kielégítése ügyében. (Az említett miniszter gyakorlatlan lévén, a hosszú vita közben nem szünetet kért az ülésvezető elnöktől, hanem mobiltelefonján helyettesítő kormánytagot a Miniszterelnöki Hivataltól. A vitanapon ugyanis a kormánynak képviseltetnie kell magát, lehetőleg a szakminiszterrel vagy annak államtitkárával, esetleg más kormánytaggal.)

DR. IVÁN LÁSZLÓ: (Fidesz): Tisztelt Ház! Sajnálom, hogy a miniszter asszony elment...*(Dr. Csáky András Gőgös Zoltán felé: Az államtitkár úr válaszol. – Gőgös Zoltán: Így van!)*

ELNÖK (Harrach Péter): A miniszter asszony távozásával kapcsolatban azt szeretném mondani, hogy valóban kaptunk egy jelzést, miszerint Újhelyi István államtitkár úr fogja helyettesíteni. Nem tudom, hogy ennek higgyek-e vagy a szememnek, mert mintha nem Újhelyi államtitkár ülne itt.

Dr. PESTI IMRE (Fidesz): Én tisztelem és becsülöm Gőgös Zoltán államtitkár urat, valószínű, hogy az állategészségügyben otthon van, merthogy a mezőgazdasági minisztériumot képviseli, de úgy gondolom, hogy az egészségügyről szól ez a vitanap, az Egészségügyi Minisztérium

képviselőit itt nem látom. Egyrészt fölháborítónak tartom, másrészt cinikusnak, harmadrészt pedig úgy gondolom, hogy ez jelzi, hogy milyen komolyan veszi az Egészségügyi Minisztérium képviselője ezt a vitanapot.

ELNÖK: Nem válasz részemről, inkább tájékoztatása a képviselő hölgyeknek, uraknak, hogy megérkezett Kiss Péter miniszter úr újabb levele, amelyben már nem Újhegyi István államtitkár úr, hanem Gőgös Zoltán képviseli a kormányt, tehát jelenléte mindenképpen legitimnek tekinthető. *(Közbeszólások.)*

ELNÖK: Horváth Zsolt képviselő úr ügyrendi kérdésben kért szót.

DR: HORVÁTH ZSOLT (Fidesz): Elég régóta vagyok a Magyar Országgyűlés tagja, de az, hogy egy vitanapon, amely kifejezetten szakpolitikai, szakmapolitikai vitanap, az előforduljon, hogy az adott tárcának egyik vezetője sem tud megjelenni, ilyenre, őszintén szólva megmondom, nem emlékszem. Kérem a kormány jelen lévő képviselőjét, hogy nyilatkozzon arról nekünk, hogy ez csak átmeneti, tízperces-negyedórás kényszer-e, amennyi idő alatt a miniszter asszony vissza tud érkezni, mert ebben az esetben kérjük, hogy rendeljen el az elnök úr 20 perces szünetet. *(Gőgös Zoltán: Le lehet ülni! Így van, tíz perc.)*

ELNÖK: Válaszolni én is tudok, bár az ön által kényszernek nevezett helyzet minőségéről nem tudok felvilágosítást adni, de rövid időről van szó. Gondolom, hogy tíz perc szünet elegendő lesz ennek az ügynek az elintézésére, tehát vissza fog térni a miniszter asszony. Kéri a tíz perc szünetet? *(Közbeszólások a Fidesz soraiból: Igen.)*

Tíz perc szünetet rendelék el.

ELNÖK: Tisztelt Országgyűlés! Folytatjuk munkánkat, mivel minden akadály elhárult ez elől. A miniszter asszony kért szót két percben.

DR: HORVÁTH ÁGNES egészségügyi miniszter: Köszönöm szépen, elnök úr. Csak szerettem volna megjegyezni,

hogy őszintén sajnálom, hogy a parlament egy részében annyi emberség és megértés nem volt, hogy hat percig nélkülözni tudják a minisztert, de természetesen itt vagyok, és folytatjuk a megbeszélést.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Úgy gondolom, hogy a parlament egészében volt annyi tisztesség, hogy tíz perc szünetet tartott.

VÁRATLAN UTAZÁS

Még zöldfülű miniszter koromban, amikor sok időt és energiát vitt el az új feladat, volt végre egy szabad vasárnapon. Ebédhez készülődtünk, amikor megszólalt a telefon. A köztársasági elnök volt. Kedvesen érdeklődött hogylétem felől, majd panaszkodott, hogy most jött haza külföldről, nagyon fáradt, pihennie kell. Nem képviselém-e őt a jordániai király temetésén.

– Természetesen, elnök úr, megtiszteltetés számomra, mikor?

– Két óra múlva a repülőtéren kell lenned.

Viszlát családi ebéd.

Damaszkuszban szállt le a gép, éjjel kocsival mentünk Ammanba, álmosan, gyűrötten értünk a helyszínre. Már útközben megtapasztaltuk a királyát sirató, keleti nép mély gyászát. Husszein népszerű és tekintélyes uralkodó volt. A búcsúztatás alig hasonlított a nyugaton megszokott szertartáshoz. A néma vonulások, a több helyszínen végzett ceremóniák méltóságot sugároztak. A Földnek ezen a pontján meg tudják adni az elhunytak a tiszteletet, és önmaguknak a gyászfolyamat ezen szakaszának a teljes megélést. Nyugaton ezt megspóroljuk, talán ezért is van nálunk több pszichológus. Nekik különben is más a viszonyuk az időhöz. A várakozásokkal együtt nyolc órát töltöttünk a királyi kertekben és palotákban, nem mondom, jó társaságban. Ott volt az amerikai elnök, a német kancellár, a japán trónörökös, több keleti uralkodó és sokan mások. Bájos jelenet volt, amikor az idős izraeli elnökhöz odaugrott a leg-radikálisabb palesztin vezető, és belekarolva segítette le a lépcsőn, láthatóan szívélyes beszélgetés közben.

Hogy milyen érzés volt kicsinek lenni a nagyok között? Azzal vigasztaltam magam, hogy aki jól viseli kicsiségét, már nem is olyan kicsi.

VACSORA

Hivatalos látogatáson voltam egy ázsiai országban. Vendéglátóim díszvacsorát adtak, és mellém ültették azt a nagyon idős urat, aki évtizedekkel ezelőtt ismert politikus volt, a hazai hírekben is gyakran szerepelt. Néhány mondat után nyilvánvalóvá vált szellemi frissessége és tájékozottsága, de az is, hogy egészségi állapota nem a legjobb, fizikai értelemben elaggott lett. Ez abban is megmutatkozott, hogy száját soha nem csukta be teljesen, és orrát gyakran törölgette. Amikor egy-egy falatot szájába tett a pálcikájával, majd elvette azt, ajkai és a pálcikák között rugalmas szál keletkezett, melynek eredete bizonytalan volt. A jelenség enyhe undorral töltött el, de étvágyamat nem zavarta meg, az étel kitűnő volt, számtalan fogás követte egymást. A tiszteletre méltó aggastyán is nagy élvezettel táplálkozott, néha tájékoztatott arról, hogy éppen mit eszünk. Az egyik tálkánál felkiáltott és ragyogó arccal pakolt egy adagot a tányéromba a saját pálcikájával. Ijedten láttam, hogy a fenn leírt jelenség megismétlődik. Ezt meg kell kóstolnia és kedves érdeklődéssel várta, hogy megtisztelő gesztusa milyen hatást vált ki. Nem volt könnyű, de helytálltam. Azóta is életem nagy tettei között tartom számon.

MESZELIK A FIDESZT

A politikusfeleség élete élményekben és áldozatokban gazdag. Elegáns fogadásokon, díszelőadásokon vesz részt, és elkíséri férjét külföldi útjaira. A hosszú hétköznapi estén és a magányos hétvégeken viszont megtapasztalja a politikai özvegyek sorsát. Aki ezt nem tudja vállalni, az vagy lebeszéli társát a pályáról, vagy otthagyja őt. Nekem szerencsém van, feleségem részese volt a döntésnek, amikor elindultunk, és a küzdelmeknek, amikor folytattuk. Tudtuk, hogy mit akarunk, és ehhez mit kell tennünk.

Hosszú éveken át a legkeményebben dolgozott finnyászkodás nélkül, és amikor arra került a sor, a legnagyobb eleganciával és élvezettel élte át a miniszterfeleség szerepét. A történet, amit elmesélek, '98-ból való.

Már mögöttünk volt két kampány, a '90-es és a '94-es. Csilla akkor minden délután a Bosnyák téren állt a kampánystand mellett, szórólapok és plakátok társaságában, és gyűjtötte a kopogtatócédulát szívós kitartással. Tette ezt akkor is, amikor nyilvánvaló volt, hogy csak a listára dolgozunk. Tudtam, hogy fontos számára a férje karrierje, de biztos voltam abban is, hogy képes ezen túl az ügyért is dolgozni.

A két kemény zuglói kampány után '98-ban Pest megye következett. Ejtőernyős voltam egy jó körzetben, de segítség és támogatás nélkül. Mivel az engem indító pártnak nem voltak azokban a falvakban helyi szervezeti, egyetemista fiatalokat bíztam meg a plakátragasztással és a szórólapok terítésével. Miután elfogyott a pénzem, a családom vetette be magát, fiaim, menyem és elsősorban a feleségem. Az ember nem szívesen ragasztja a saját ábrázatát, de a sötétség leple alatt ezt is megtettem. Nappal viszont a látványos munkát a feleségem végezte.

Az egyik faluban az óvodával szemben volt egy buszmegálló. Kiválóan alkalmas felület a plakátragasztásra. Feleségem a ragasztós vödörrel és a korongcsettrel nekilátott,

és kitapétázta a bódét. Az óvoda előtt dohányoztak a dajkák, és nagy érdeklődéssel szemlélték az akciót. Egyikük bekiáltott az ajtón: Meszelik a Fideszt! A másik megszólította a feleségemet: Ugye maga a képviselőjelölt felesége, látam az újságban. Én bent ültem a kocsiban, és igyekeztem lejjebb süllyedni az ülésben. Hiába. Nem volt nehéz felismerni, az öles plakátokról több példányban néztem őket. Kínos volt. Ül a kocsiban és dolgoztatja a feleségét. Ennél még az önragasztás is jobb lett volna. Sosem tudtam meg, ezek után a dadusok közül hányan szavaztak rám.

TARTALOM

Bevezetés

Miért is...?	7
Ez is egy pálya	8
Melyik Európa?	9
Akkor is a mi hazánk...	13
A keresztény ember- és társadalomkép	14

Miniszteri expozék

Az Orbán-kormány négy éve	21
Nyugdíjmelés, 1999	26
Uniós elvárások és a magyar polgárok szociális helyzete	33
A szociális törvény módosítása	44
A GYED visszaállítása	52
Országos fogyatékosügyi program	57
Költségvetési vita	60
A gyermekvédelmi törvény módosítása	64

Cikkek, beszédek

I. CSALÁD

Személyes mondatok	75
Karácsonyi interjú	77
A család jövője a magyar társadalomban	80
A népesedési helyzetről	88
Sajtószabadság vagy médiaterror	94
Otthonon belüli erőszak	96

II. SZOCIÁLIS KÉRDÉSEK

Szegénység	99
Esélyeink	104
A KDNP nyugdíjkonceptiója	107
A cigánykérdés	109

III. EGYHÁZ

„Az egyház ne politizáljon” I	113
„Az egyház ne politizáljon” II	116
Levél a Magyar Televízió elnökének	118
Hozzászólás a Hittani Kongregáció: A katolikusok részvétele és magatartása a politikai életben című dokumentumához	120
Az egyházi iskolák államosításának évfordulóján	122
Politikai kereszték	124
Városmisszió	127
Nyolcszáz éve született Árpád-házi Szent Erzsébet	129

IV. EGYEBEK

Beszélgetés a képviselővel	133
Október 23-a Lengyelországban	135
Varga Lászlóra emlékezve	138
Húsvéti köszöntés	141
Nőnapra köszöntő	143
Kórusfesztivál a zene, az építészet és a történelem jegyében	145
Gyurcsány Ferencből nagy államférfi lehetett volna	146
Köszöntő a villányi borászbálon 2006-ban	148

Választókerületemben

Interjú a körzet képviselőjével	153
A veresegyházi polgári oldal az önkormányzati választások után	157
Karácsonyi köszöntő	160

Apró történetek, komolytalan pillanatok

Ez már az?	163
A vörösbor	165
Megrágott mondanivaló	166
„Egészségügyi” szünet	167

Váratlan utazás	170
Vacsora	171
Meszeli a Fideszt	172

ISSN 1217-744X

ISBN 978-963-9848-06-1

Kiadja a Kereszténydemokrata Néppárt

Országgyűlési Képviselőcsoportja

Felelős kiadó: **dr. Semjén Zsolt**, frakcióvezető

Szerkesztés, tördelés: KDNP sajtószolgálat

Borító és typográfia: **Brém-Nagy Ferenc**

Nyomdai munka: Multiszolg Bt.

Felelős vezető: **Kajtor István**